
ORTA VADELİ PROGRAM (2027-2029)

EYLÜL 2026

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

GENEL DEĞERLENDİRME

I. DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

A. DÜNYA EKONOMİSİ.

B. TÜRKİYE EKONOMİSİ

1. Büyüme

2. İstihdam

3. Fiyat İstikrarı

4. Ödemeler Dengesi

5. Finansal İstikrar

6. Kamu Maliyesi

II. MAKROEKONOMİK POLİTİKA ÇERÇEVESİ VE TEMEL AMAÇLAR

III. MAKROEKONOMİK HEDEFLER VE POLİTİKALAR

1. Sürdürülebilir Büyüme

2. İstihdam

3. Fiyat İstikrarı ve Finansal İstikrar

4. Dış Ticarete Rekabetçilik

5. İş ve Yatırım Ortamı

6. Ekonomik Güvenlik ve Dayanıklılık

7. Kamu Maliyesi

8. Merkezî Yönetim Bütçesi Ödenek Teklif Tavanları ve Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar

EK 1: Makroekonomi ve Kamu Maliyesine İlişkin Temel Göstergeler ve Hedefler

EK 2: Merkezî Yönetim Bütçesi (2027-2029) Ödenek Teklif Tavanları

EK 3: Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik Düzenlemeler

GİRİŞ

Türkiye ekonomisinin önümüzdeki üç yıllık döneme ilişkin yol haritasını ortaya koyan Orta Vadeli Program (OVP), kalkınma vizyonunu makroekonomik politikalarla bütünleştiren ve kamu kaynaklarının stratejik öncelikler doğrultusunda tahsisini yönlendiren temel politika belgesidir.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanan ve Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konularak merkezî yönetim bütçe sürecini başlatan Orta Vadeli Program; makroekonomik politika çerçevesini, hedef ve öncelikleri, gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri, kamu kesimi genel dengesi ile bütçe dengesine ilişkin projeksiyonları, gelir-gider ve borçlanma durumunu ve kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını kapsamaktadır.

Program, uygulama sonuçları ile yurt içi ve küresel ekonomide meydana gelen gelişmeler doğrultusunda her yıl güncellenmekte olup bu kapsamda hayata geçirilecek yeni politika adımları belirlenerek kamu politikalarında eş güdümün güçlendirilmesi ve kaynakların stratejik öncelikler doğrultusunda yönlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yönüyle Program, kamu kesimi için temel bir politika çerçevesi sunarken özel sektör açısından öngörülebilirliği artırarak beklentilerin sağlıklı bir zeminde oluşmasına katkı sağlamaktadır.

2027-2029 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) hedefleri doğrultusunda makroekonomik ve finansal istikrarın güçlendirilmesini, mali disiplinin sürdürülmesini ve orta vadede kalıcı fiyat istikrarının tesis edilmesini temel öncelik olarak benimsemektedir. Bunun yanında Program'da, verimlilik artışının desteklenmesi, Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesi ile beşerî sermayenin geliştirilmesi, yeşil ve dijital dönüşüm süreçlerinin hızlandırılması, işgücü piyasasının etkinliğinin artırılması, yatırım ortamının iyileştirilmesi ve kayıt dışılığın azaltılması yoluyla sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümenin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Önümüzdeki üç yılı kapsayan Program döneminde bütüncül bir şekilde ortaya konulan hedef ve politikalar; kamu yönetiminde kaynakların öncelikli alanlara yönlendirilmesine ve uygulama süreçlerinde etkin eş güdümün sağlanmasına temel teşkil edecektir. Bu kapsamda, Program dönemi boyunca kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe hazırlıkları, mevzuat düzenlemeleri, kurumsal planlama faaliyetleri ve diğer karar alma ve uygulama süreçleri Program'da belirlenen politika çerçevesi doğrultusunda yürütülecektir. Orta Vadeli Program (2027-2029)'ın ilk yılında uygulanacak politika ve tedbirler ayrıntılı olarak 2027 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yer alacaktır.

GENEL DEĞERLENDİRME

2026 yılı makroekonomik görünümü, 2025 yılı Eylül ayında yayımlanan Orta Vadeli Program (2026-2028)'in hazırlandığı dönemin ardından küresel ve bölgesel ölçekte yaşanan olağanüstü gelişmelerin etkisi altında şekillenmiştir. 2026 yılı Şubat ayı sonunda ABD/İsrail-İran Savaşı, enerji ve emtia piyasalarında fiyat oynaklıkları ile küresel iktisadi faaliyet üzerinde aşağı yönlü riskleri artırmıştır. Artan jeopolitik gerilimlerin neden olduğu arz şoklarının ticaret, yatırım ve finansman kanalları üzerinden küresel ekonomiye yansısıyla dış talep koşulları zayıflamış, uluslararası piyasalarda belirsizlikler artmış ve küresel dezenflasyon sürecinde bozulma görülmüştür. Bu gelişmeler çerçevesinde, başta gelişmiş ülke merkez bankaları olmak üzere para politikalarında beklenenden daha ihtiyatlı bir yaklaşım benimsenmiş, küresel finansal koşullar öngörülenden daha sıkı bir görünüm sergilemiştir.

Küresel ekonomide artan belirsizliklerin ve finansal koşullardaki sıkılığın sürdüğü bir dönemde Türkiye ekonomisi, uygulanan dezenflasyon programının desteğiyle dengeli büyüme sürecini devam ettirmiştir. OVP (2026-2028) kapsamında belirlenen politika çerçevesi kararlılıkla uygulanmış; ortaya çıkan risklere karşı gerekli politika tedbirleri zamanında hayata geçirilerek makroekonomik istikrarın güçlendirilmesine ve ekonominin dayanıklılığının artırılmasına yönelik önemli ilerleme kaydedilmiştir. Bu çerçevede, küresel ve bölgesel gelişmelerin ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri büyük ölçüde sınırlandırılırken büyüme, istihdam ve fiyat istikrarı hedefleri doğrultusunda elde edilen kazanımların korunması sağlanmıştır.

Enerji ve enerji dışı emtia fiyatlarında küresel ölçekte yaşanan artışlar ile jeopolitik gelişmelerin tedarik zincirleri üzerindeki etkileri enflasyon üzerinde ilave baskı oluşturmıştır. Bu kapsamda, ABD/İsrail-İran Savaşı'nın ardından petrol fiyatlarında görülen yüksek seyrin yurt içi akaryakıt fiyatları üzerindeki etkisini sınırlamak amacıyla Mart 2026 itibarıyla eşel mobil sistemi uygulamaya alınmıştır. Ayrıca, bazı tarım ürünlerinin arz miktarındaki ve tarımsal üretim maliyetlerindeki gelişmeler de fiyatlara yansımıştır. Bunun sonucunda yıllık tüketici enflasyonu öngörülenin üzerinde gerçekleşerek 2026 yılı Ağustos ayı itibarıyla yüzde 31,51 seviyesinde kaydedilmiştir. Bununla birlikte, para, maliye ve gelirler politikalarının eş güdümü ve eşel mobil uygulamasının katkısıyla küresel gelişmelerin yurt içi fiyatlar ve enflasyon beklentileri üzerindeki etkisi sınırlandırılmış, dezenflasyon eğilimi devam etmiştir.

Dezenflasyon sürecini desteklemek ve finansal istikrarı güçlendirmek amacıyla uygulanan politikalar doğrultusunda, önemli koşullu yükümlülüklerden biri olan Kur Korumalı Mevduat (KKM) uygulamasından çıkış stratejisi tamamlanmış; KKM bakiyesinin kademeli olarak azaltılmasının ardından yeni hesap açılışları ve yenileme işlemleri sonlandırılarak uygulama tamamen sona erdirilmiştir. Türk lirası mevduatın toplam mevduat içerisindeki payı artarken rezerv kompozisyonunda önemli paya sahip altın fiyatlarındaki dalgalanmalara karşın rezervlerde güçlü görünüm sürdürülmüş ve ülke risk priminde kaydedilen iyileşme, yakın coğrafyada yaşanan jeopolitik gelişmelere rağmen korunmuştur. 28 Ağustos itibarıyla TCMB rezervleri 188,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, TL mevduatın toplam mevduat içerisindeki payı yüzde 61,5'e yükselerek finansal istikrara katkı sağlamıştır. Türkiye'nin kredi risk primi (CDS) ise Ağustos 2026 sonunda bir önceki yılın aynı dönemine göre gerileyerek jeopolitik gerilimlere rağmen 220 baz puanının altında seyretmiştir.

OVP (2026-2028)'de 2026 yılı için yüzde 3,8 olarak öngörülen büyüme oranının, dış talepteki zayıflama, küresel ticaretteki yavaşlama ve dezenflasyon sürecinin gerektirdiği sıkı finansal koşulların etkisiyle iç talepteki normalleşme doğrultusunda öngörülenin bir miktar altında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, dezenflasyon süreciyle uyumlu olarak dengeli büyüme kompozisyonu sürdürülmüştür.

Enerji fiyatlarında yaşanan belirgin artışın enerji ithalatının maliyetini yükseltmesi, küresel büyümedeki yavaşlamaya bağlı olarak dış talebin zayıflaması ve ödemeler dengesi istatistiklerinde metodolojik güncellemelerin etkisiyle cari işlemler açığının OVP (2026-2028)'de 2026 yılı için öngörülen seviyenin üzerinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bununla birlikte, küresel ticaretteki ve jeopolitik koşullardaki zorluklara rağmen ihracatın dayanıklı görünümünü koruması, hizmet gelirlerinin güçlü seyri ve turizm sektörünün performansı, cari işlemler dengesindeki bozulmayı sınırlayan unsurlar olmuştur. Diğer taraftan, korumacı ticaret politikalarının yaygınlaşması, jeopolitik gelişmeler ve enerji fiyatlarındaki yükseliş, cari işlemler dengesi üzerinde yukarı yönlü risk oluşturmaktadır. Bu risklere rağmen, 2026 yılında cari işlemler açığının millî gelire oranının uzun dönem ortalamasının altında kalması beklenmektedir.

İktisadi faaliyetteki görünümün istihdam üzerindeki gecikmeli etkilerine rağmen işsizlik oranı belirgin şekilde gerilemiş ve işgücü piyasası dayanıklı seyrini korumuştur. İşsizlik oranının OVP (2026-2028) öngörülerinin altında gerçekleşmesi beklenirken önümüzdeki dönemde atıl işgücünün azaltılması, nitelikli istihdamın artırılması, başta kadınlar ve gençlerde olmak üzere işgücüne katılımın güçlendirilmesi ve işgücü piyasasında beceri uyumunun geliştirilmesine yönelik politikaların etkinliğinin artırılması önem arz etmektedir.

OVP (2026-2028) kapsamında, büyüme ve ticaret, istihdam, fiyat istikrarı ve finansal istikrar, kamu maliyesi, iş ve yatırım ortamına yönelik öncelikli reform alanlarında düzenlemelere ilişkin beş ana başlık ve 25 kategoride 72 tedbir yer almıştır. Uygulama takvimine bağlanan bu tedbirler, dönem boyunca ilgili kurum ve kuruluşlar arasında eş güdüm içerisinde etkin bir şekilde izlenmiştir.

Uygulanan politika ve tedbirlerle makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi ve ekonomide dengelenmenin sürdürülmesi yönünde önemli kazanımlar kaydedilirken küresel ekonomik ve jeopolitik konjonktürde yaşanan gelişmeler dikkate alınarak Türkiye'nin uzun vadeli kalkınma hedefleri doğrultusunda üretim kapasitesi, verimlilik ve rekabet gücüne yönelik yapısal dönüşüm adımları atılmaktadır.

Program döneminde bu çerçevede yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleme hedefleri kapsamında, uluslararası doğrudan yatırımları artırmayı, rekabetçi bir transit ticaret merkezi oluşturmayı, küresel yeteneklerin, girişimcilerin, teknoloji şirketlerinin ve çok uluslu firmaların merkez operasyonlarını ülkemize çekmeyi teşvik edici vergisel düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Kurumlar vergisi imalatçı firmalar ile zirai üretim faaliyeti yapan firmalarda 12,5 puana indirilmiş, transit ticaret ve yurt dışı alım-satım faaliyetlerinden elde edilen kazançlara yönelik kurumlar vergisi indirimi getirilmiştir. Ülkemizin küresel ölçekte yönetim, danışmanlık ve yüksek katma değerli hizmet ihracatı merkezi hâline gelmesini destekleyecek şekilde Nitelikli Hizmet Merkezlerinin yurt dışından elde ettikleri kazançlara vergi indirimi sağlanmış, bu merkezlerde çalışan nitelikli personelin faydalanacağı vergi istisnası düzenlemesi yapılmıştır.

Türkiye'nin gelecek yirmi beş yıllık döneme ilişkin kalkınma vizyonunun ilk uygulama aşamasını oluşturan OVP (2027-2029)'nin temel politika öncelikleri, makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, verimlilik ve rekabet gücünün artırılması, yeşil ve dijital dönüşümün hızlandırılması, ekonomik güvenlik ve dayanıklılığın güçlendirilmesi, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla kendine yeterliliğin en üst seviyeye yükseltilerek arz güvenliğinin sağlanması, kritik girdilerde dışa bağımlılığın azaltılması, nitelikli insan kaynağının ve teknolojik kapasitenin geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. Fiyat istikrarının kalıcı olarak tesisi ve dengeli büyümenin sürdürülmesi temel makroekonomik hedefler olmaya devam ederken üretim kapasitesinin ve rekabet gücünün korunup geliştirilmesine yönelik yapısal dönüşüm adımları önceliklendirilmiştir. Bu öncelikler doğrultusunda gerekli politika ve tedbirler ivedilikle hayata geçirilecek, uygulamalar öngörülen takvim çerçevesinde takip edilecektir.

OVP (2027-2029) döneminde temel makroekonomik göstergelere ilişkin tahmin ve hedefler orta vadeli öngörülebilirliğin desteklenmesi yaklaşımıyla oluşturulmuş, küresel ekonomik ve jeopolitik konjonktürdeki yüksek risk ve belirsizlikler dikkate alınarak mevcut bilgi seti ve varsayımlar çerçevesinde belirlenmiştir. Önümüzdeki üç yıllık dönemde makroekonomik görünümü etkileyebilecek gelişmeler yakından takip edilecek, değişen koşulların gerektirdiği politika adımları zamanında devreye alınırken Program'ın temel çerçevesi korunacaktır.

I. DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GELİŞMELER

A. DÜNYA EKONOMİSİ

Küresel iktisadi faaliyet son yıllarda jeopolitik gerilimler, ticaret politikalarındaki değişim, enerji arzına ilişkin kırılganlıklar ve teknolojik dönüşümlerin eş zamanlı etkisi altında ılımlı büyüme eğilimini sürdürmektedir. Geleneksel gümrük vergilerinin yanında stratejik sektörleri korumayı amaçlayan ulusal güvenlik ve teknolojik üstünlüğü hedef alan yeni nesil korumacılık eğilimlerinin yaygınlaşması, yapay zekâ temelli teknolojik dönüşüm ve yeşil dönüşüm süreci, küresel ekonomi politikalarının temel belirleyicileri hâline gelmiştir.

2025 yılında dünya ekonomisi, ticaret politikalarındaki belirsizliklere rağmen beklentilerin üzerinde bir performans sergilemiştir. Yılın ilk yarısında ABD'nin açıkladığı ilave gümrük vergisi ve diğer ticaret engellerine karşılık başta Çin olmak üzere birçok ülkenin attığı misilleme adımları küresel ticaret sisteminde ayrışma risklerini ve ABD-Çin eksenindeki stratejik rekabeti derinleştirmiş, tedarik zincirlerinin bölgeselleşme yönünde yeniden şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Bununla birlikte, tarife artışlarına ilişkin karar alma sürecinde ortaya çıkan belirsizlikler dolayısıyla öne çekilen ithalat talebi ile yapay zekâ bağlantılı yatırımlar, ticaret dinamiklerini beklentilerin üzerinde canlandırmış ve küresel büyümenin tahminlerin üzerinde gerçekleşmesinde belirleyici olmuştur. Bu dönemde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomiler beklentilerin aksine bir önceki yıldaki büyüme ivmelerini büyük ölçüde korumuştur.

2022 yılının son çeyreğinden bu yana gerilemekte olan küresel enflasyonun bu eğilimini 2025 yılında da sürdürmesine paralel olarak gelişmiş ülke merkez bankalarınca politika faiz oranlarında indirimlere başlanmıştır. Diğer yandan, para politikalarındaki normalleşme süreci sınırlı ve ihtiyatlı bir görünüm sergilemiştir. Emtia piyasalarında ise enerji arzına ilişkin olumlu görünüm ve küresel talepteki görece zayıf seyrir, enerji fiyatlarını aşağı yönlü desteklerken enerji dışı emtiada güçlü talep koşulları ve kıymetli maden tarafındaki güvenli liman arayışının etkisiyle fiyat artışları görülmüştür.

2026 yılının ilk yarısında küresel görünüm, ABD/İsrail-İran Savaşı ile Hürmüz Boğazı'nın kapatılması ve savaşın bölge ülkelerine yayılmasıyla enerji, petrol ürünleri, doğal gaz ve kritik sanayi girdilerinin tedarikinde aksamalara yol açan arz şokları ile yapay zekâ odaklı teknoloji yatırımlarının oluşturduğu güçlü büyüme dinamikleri ekseninde şekillenmiştir. Bununla birlikte, enerji dönüşümünde kaydedilen gelişmeler, stratejik rezervlerden kullanım ve alternatif tedarik kaynaklarının devreye alınmasının katkısıyla savaşın ekonomik etkileri ilk aşamadaki beklentilerin altında kalmış; küresel büyüme ve ticaret hacmi artışı, teknoloji odaklı yatırımların öncülüğünde dirençli seyririni korumuştur. Ayrıca, ateşkes sürecinde kapsam ve uygulamaya dair belirsizlikler ve politika yapımcıların farklılaşan açıklamaları emtia fiyatlarında dönemsel oynaklıklara yol açmış, Hürmüz Boğazı'nın yeniden tamamen açılmasına ilişkin takvimin zamana yayılması belirsizlik ortamının giderek kalıcılılaşmasına neden olmuştur. Artan enerji maliyetleri bu süreçte dezenflasyon sürecini sekteye uğratarak birçok ülkede enflasyon görünümüne ilişkin riskleri yeniden gündeme taşımıştır. Bu gelişmeler, merkez bankalarının sıkı para politikalarını beklenenden daha uzun süre sürdürme ihtimalini kuvvetlendirerek küresel finansal koşullara ilişkin görünümü olumsuz etkilemiştir.

Artan enerji fiyatlarının etkisiyle 2026 yılı Mart ayından itibaren küresel enflasyonda yeniden yükseliş ivmesi görülürken çekirdek enflasyon genel olarak istikrarlı seyririni korumuştur. Buna rağmen manşet enflasyondaki yukarı yönlü hareket, enflasyon görünümüne dair riskleri tekrar ön plana çıkarmıştır. Finansal koşullar yılın ilk yarısında genel olarak destekleyici niteliğini korumakla birlikte enflasyonist gelişmeler, piyasaların daha yüksek politika faizlerini fiyatlaması ve uzun vadeli tahvil getirilerinin artması; finansal görünüm üzerinde baskı oluşturmıştır. Bu doğrultuda, Avrupa Merkez Bankası (ECB) politika faizini artırırken ABD Merkez Bankası (Fed)

politika faiz oranlarını 2025 yılındaki yüksek seviyelerinde tutmayı sürdürmüştür.

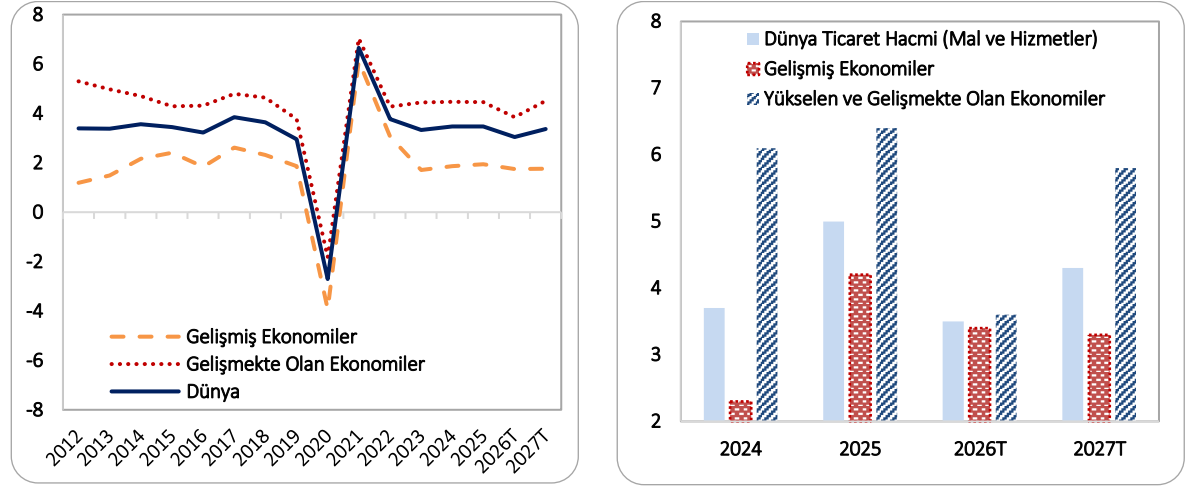
Küresel salgın öncesindeki yirmi yıllık dönemde ortalama yüzde 3,7 büyüme kaydeden dünya ekonomisi, son yıllarda artan jeopolitik ve makroekonomik belirsizliklerin etkisiyle tarihî ortalamaların altında ancak dayanıklı bir performans sergilemektedir. 2025 yılında yüzde 3,5 oranında büyüyen küresel ekonominin Uluslararası Para Fonu (IMF) tahminlerine göre 2026 yılında yüzde 3,0, 2027 yılında ise yüzde 3,4 oranında büyüme kaydetmesi beklenmektedir.

2025 yılında gelişmiş ekonomiler yüzde 1,9 oranında büyüme kaydederken ABD ekonomisi sıkı finansal koşullar ve ticaret politikalarına ilişkin belirsizliklerin etkisiyle yüzde 2,1 oranında, Avro Bölgesi ise faiz indirimleri ve dış talepteki geçici canlanmanın katkısıyla yüzde 1,4 oranında büyüme kaydetmiştir. IMF tahminlerine göre önümüzdeki dönemde, gelişmiş ekonomilerin sınırlı oranda büyümesi öngörülmekte olup büyüme oranlarının 2026 ve 2027 yıllarında sırasıyla yüzde 1,7 ve yüzde 1,8 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir. ABD ekonomisinin büyüme oranının 2026 yılında yüzde 2,3, 2027 yılında yüzde 2,2 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Aynı dönemde Türkiye'nin en önemli ticaret ortaklarından Avro Bölgesi'nin sırasıyla yüzde 0,9 ve yüzde 1,2, Almanya'nın yüzde 0,7 ve yüzde 1,0 oranlarında büyüyeceği öngörülmektedir. Birleşik Krallık ekonomisinin ise 2026 ve 2027 yıllarında sırasıyla yüzde 1,0 ve yüzde 1,3, Japonya ekonomisinin yüzde 0,6 ve yüzde 0,7 oranlarında büyümesi beklenmektedir.

2025 yılında yüzde 4,5 oranında büyüyen yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerin 2026 ve 2027 yıllarında IMF tahminlerine göre sırasıyla yüzde 3,8 ve yüzde 4,5 oranlarında büyümesi beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkeler arasında öncü konumdaki Çin ekonomisi 2025 yılında ihracattaki artışa ve uygulanan teşviklere rağmen zayıf iç talep ve gayrimenkul sektöründeki sorunlara bağlı olarak bir önceki yıla benzer şekilde yüzde 5,0 oranında büyüme kaydetmiştir. Yükselen enerji fiyatları, süregelen belirsizlik ortamı ve yapısal dönüşüm ihtiyacının etkisiyle Çin'de büyümenin önümüzdeki yıllarda kademeli olarak yavaşlayarak 2026 ve 2027 yıllarında sırasıyla yüzde 4,6 ve yüzde 4,1 oranlarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Yapısal sorunların yanı sıra devam eden ticaret gerilimleri Çin ekonomisi üzerinde önümüzdeki dönemde de aşağı yönlü baskı unsuru olmaya devam edecektir. Hindistan ekonomisinin ise yapısal zayıflıklara rağmen güçlü iç talep, kamu altyapı yatırımları, dijital dönüşüm süreci ve küresel tedarik zincirlerinin çeşitlenmesinden sağladığı kazanımların desteğiyle 2026 ve 2027 yıllarında sırasıyla yüzde 6,4 ve yüzde 6,7 oranlarında büyümesi öngörülmektedir. MENA Bölgesi'nde 2026 yılında savaşın da etkisiyle yüzde 0,5 oranında daralma beklenirken 2027 yılında baz etkisiyle yüzde 7,3 oranında büyüme tahmin edilmektedir.

2026 yılının geri kalanında, çoklu şokların etkisiyle küresel ekonomide aşağı yönlü riskler ağırlığını korumaktadır. Körfez ve Orta Doğu'da süregelen jeopolitik gerilimler ile Rusya-Ukrayna Savaşı'nın uzaması ve kalıcı bir mutabakata varılamaması, enerji ve kritik girdilerin arzında yeni kesintilerin ortaya çıkması ve ekonomilerde korumacı politikaların yaygınlaşması, küresel büyüme görünümünü olumsuz etkileyebilecek başlıca unsurlardır. Yapay zekâ ve ileri teknoloji yatırımlarına ilişkin beklentilerde ve şirket değerlemelerinde yaşanabilecek ani düzeltmelerin makrofinansal istikrarı zayıflatması ile küresel tahvil piyasalarında faiz ve risk primlerinin yükselmesi, yüksek kamu borçluluğuna bağlı faiz yükünün artması ve enflasyonist baskılar karşısında para politikalarının öngörülenden daha sıkı bir görünüm kazanması, finansal koşullar ve küresel iktisadi faaliyet üzerinde aşağı yönlü risk oluşturmaktadır. Buna karşılık, jeopolitik gerilimlerin azalması, enerji piyasalarında beklenenden hızlı bir normalleşme sağlanması, teknoloji yatırımlarının verimlilik artışlarını hızlandırması ve korumacı eğilimlerin zayıflaması, küresel büyüme görünümünü destekleyebilecek yukarı yönlü unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 1: Küresel Büyüme ve Küresel Ticaret Hacmi Artışı (Yüzde)

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm (Temmuz 2026), T: Tahmin

2026 yılında küresel iktisadi faaliyette bir önceki yıla kıyasla öngörülen kısmi yavaşlama, ticaret politikalarına ilişkin belirsizliklerin sürmesi ve yeni nesil korumacılık eğilimlerinin güçlenmesi ile küresel tedarik zincirlerinde devam eden yeniden yapılanma ve uyum süreci nedeniyle, dünya ticaret hacmi artışının yavaşlaması öngörülmektedir. Bu görünümde 2025 yılında tarifelerin ertelenmesiyle öne çekilen ithalat talebinin oluşturduğu yüksek baz etkisi de belirleyici olmaktadır. Küresel mal ve hizmet ticaret hacmi 2025 yılında yüzde 5,0 oranında artış kaydetmiş, gelişmiş ülkelerde yüzde 4,2 artarken yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde yüzde 6,4 artış gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Küresel Ekonomik Görünüm (Yüzde Değişim)

	2024	2025	2026T	2027T
Küresel Hâsıla	3,5	3,5	3,0	3,4
Gelişmiş Ekonomiler	1,9	1,9	1,7	1,8
ABD	2,8	2,1	2,3	2,2
Avro Bölgesi	1,0	1,4	0,9	1,2
Almanya	-0,5	0,2	0,7	1,0
Diğer Gelişmiş Ekonomiler	2,5	3,0	2,8	2,3
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	4,5	4,5	3,8	4,5
Yükselen ve Gelişmekte Olan Asya	5,5	5,6	5,0	4,8
Çin	5,0	5,0	4,6	4,1
Yükselen ve Gelişmekte Olan Avrupa	3,8	2,0	1,9	2,1
Orta Doğu ve Orta Asya	3,1	3,7	0,7	6,5
Sahra-Altı Afrika	4,2	4,5	4,3	4,5
Dünya Ticaret Hacmi (Mal ve Hizmetler)	3,7	5,0	3,5	4,3
Gelişmiş Ekonomiler	2,3	4,2	3,4	3,3
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	6,1	6,4	3,6	5,8
Emtia Fiyatları				
Petrol	-1,8	-14,4	31,8	-11,8
Yakıt Dışı (Dünya Emtia İthalat Ağırlıklarına Göre Ort.)	3,7	9,9	18,6	1,3
Tüketici Fiyatları	5,8	4,1	4,7	3,9
Gelişmiş Ekonomiler	2,6	2,5	3,0	2,4
Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ekonomiler	8,0	5,2	5,8	4,8

Kaynak: IMF Küresel Ekonomik Görünüm (Temmuz 2026), T: Tahmin

Küresel büyümedeki yavaşlama, tarifelerin ticaret üzerindeki gecikmeli etkileri ve tedarik zincirlerinin yeniden şekillenme süreciyle 2026 yılında ticaret hacmi artışının dünyada yüzde 3,5'e, gelişmiş ekonomilerde yüzde 3,4'e ve yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde yüzde 3,6 düzeyine gerilemesi öngörülmektedir. 2027 yılında ise tedarik zincirlerinin yeni koşullara kademeli uyumu ve teknoloji yoğun sektörlerdeki güçlü ticaret performansının

katkısıyla küresel ticaret hacmindeki artışın yeniden ivme kazanarak yüzde 4,3'e yükselmesi beklenmektedir. Bu dönemde mal ve hizmet ticaret hacmi artışının gelişmiş ülkelerde yüzde 3,3'e gerileyeceği, yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde ise yüzde 5,8'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

2025 yılında küresel talep koşullarındaki görece zayıf seyir ve enerji arzının olumlu görünümü enerji fiyatlarında aşağı yönlü baskı oluşturmuştur. Buna karşılık, güvenli liman arayışı ve merkez bankalarının rezerv birikimine yönelik alımların etkisiyle altın başta olmak üzere kıymetli maden fiyatları üzerinde yukarı yönlü baskı oluşmuştur. Bu gelişmeler sonucunda küresel emtia fiyatları 2025 yılında yüzde 1,5 oranında artarken enerji fiyatları hariç tutulduğunda yüzde 9,9 oranında artış, altın fiyatları hariç tutulduğunda ise emtia fiyatlarında yüzde 4,2 oranında gerileme gerçekleşmiştir.

2026 yılında ise jeopolitik gelişmelerin etkisiyle emtia piyasalarında görünüm belirgin şekilde değişmiştir. ABD/İsrail-İran Savaşı'yla enerji piyasalarında artan belirsizlikler fiyatlarda sert yükselişlere yol açarken buna bağlı olarak üretim ve taşımacılık maliyetlerinde yaşanan artış nedeniyle diğer emtia fiyatlarında da genel olarak yükselme eğilimi görülmüştür. 2026 yılında altın fiyatlarındaki yüksek baz etkisi nedeniyle enerji dışı emtia fiyatlarındaki artış görece sınırlı kalırken emtia fiyatlarında yıl genelindeki sürükleyici unsurun kıymetli madenlerden ziyade enerji ve sanayi ana girdileri olması beklenmektedir. IMF tahminlerine göre 2026 yılında enerji dışı emtia fiyatlarının yüzde 18,6 oranında, petrol fiyatlarının ise yüzde 31,8 oranında artması beklenmektedir.

Jeopolitik gerilimlerin tetiklediği arz şokları öncesinde, küresel dezenflasyonun 2026 yılında da sürmesi ve para politikalarındaki kademeli normalleşme sürecinin devam etmesi beklenmekteyken emtia fiyatlarında kaydedilen bu gelişmeler ile teknoloji yatırımlarındaki ivmelenmenin beslediği talep dinamikleri, 2026 yılında küresel dezenflasyon sürecini kesintiye uğratmıştır. Çekirdek enflasyon göstergeleri birçok ekonomide görece ılımlı seyrini sürdürmekle birlikte enerji ve enerji dışı emtia fiyatlarındaki yükseliş, manşet enflasyon üzerinde yeniden yukarı yönlü baskı oluşturmuş ve beklenen faiz indirim süreçlerinin ötelenerek daha ihtiyatlı bir politika duruşu benimsenmesine neden olmuştur.

Bu çerçevede ABD Merkez Bankası, 2026 yılının ilk yarısında politika faizini sabit tutmakla birlikte yıl sonu faiz beklentisini yukarı yönlü güncellemiş ve faizlerin daha uzun süre yüksek seviyelerde kalabileceğine işaret ederek daha sıkı bir görünüm ortaya koymuştur. Aynı dönemde, Avrupa Merkez Bankası, artan enflasyonist baskılar karşısında politika faizlerini yükseltmiştir. Haziran ayında Avrupa Merkez Bankası'nca alınan faiz artış kararı, 2023 yılındaki sıkılaştırma döngüsünün sona ermesinden bu yana ilk faiz artırımı olmuştur. Japonya'da politika faizi Haziran ayında son otuz yılın en yüksek seviyelerine çıkarılmıştır. Çin'de ise zayıf iç talep koşulları nedeniyle destekleyici para politikası duruşu korunarak politika faizleri rekor düşük seviyelerde sabit tutulurken yükselen enerji fiyatları ve dışsal belirsizlikler ilave gevşemeye gidilmesini sınırlamıştır. IMF'nin 2026 yılı tahminine göre enflasyonun gelişmiş ekonomilerde yüzde 3,0, yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomilerde yüzde 5,8 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda küresel enflasyonun ise 2026 ve 2027 yıllarında sırasıyla ortalama yüzde 4,7 ve yüzde 3,9 oranlarında seyretmesi öngörülmektedir.

Program döneminde, küresel ekonomik görünümün, jeopolitik gelişmeler, enerji, gıda ve kritik girdilerde arz güvenliği, küresel ticaret ve tedarik zincirlerinin yeniden şekillenmesi, yapay zekâ ve ileri teknolojilerin üretim ve verimlilik üzerindeki etkileri, yüksek kamu borçluluğu ve artan savunma harcamalarının mali alan üzerindeki baskısı, demografik değişimler ile iklim ve çevre kaynaklı gelişmelerin etkisi altında şekillenmesi beklenmektedir. Bu dinamiklerin birbirini besleyen etkileri, küresel ekonomide belirsizlik ve kırılganlıkların yüksek düzeyini korumasına

ve politika yapım süreçlerinde öngörülebilirliğin azalmasına neden olmaktadır. Bu koşullarda, makroekonomik istikrarın korunması, ekonomik güvenliğin ve dış şoklara karşı dayanıklılığın güçlendirilmesi, verimlilik artışlarının ve teknolojik dönüşümün desteklenmesi önemini artırmaktadır.

Bu doğrultuda, OVP hazırlanırken küresel ve bölgesel gelişmeler ile bunların ekonomi üzerindeki olası etkileri bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiş, makroekonomik çerçeve ve temel ekonomik göstergelere ilişkin hedefler ihtiyatlı ve dengeli bir yaklaşımla belirlenmiştir. Program döneminde küresel gelişmeler yakından izlenecek, değişen koşullara uyum sağlayacak politika esnekliği korunacak ve gerekli tedbirler zamanında hayata geçirilecektir.

B. TÜRKİYE EKONOMİSİ

1. Büyüme

2025 yılı, küresel ekonomide sıkı finansal koşulların devam ettiği, ticarete yeni nesil korumacılık eğilimlerinin güçlendiği, jeopolitik ve jeoekonomik gerilimlerle ticaret ve yatırım kararları üzerindeki belirsizliklerin etkisini artırdığı bir yıl olmuştur. Olumsuz dış koşullar ve yılın ilk yarısında kur ve beklenti kanalı üzerinden ortaya çıkan finansal oynaklıklar ile arz yönlü geçici baskılara rağmen Türkiye ekonomisi, makroekonomik istikrarı güçlendiren politikaların desteğiyle dayanıklılığını korumuş, dezenflasyon süreciyle uyumlu ve dengeli bir büyüme performansı sergilemiştir. Program kapsamında uygulanan sıkı para ve maliye politikaları makroekonomik ve finansal istikrarı desteklerken iç talepteki dengelenme sürdürülmüş ve büyüme kompozisyonundaki iyileşme dezenflasyon sürecini desteklemiştir. İktisadi faaliyet ile dezenflasyon süreci arasındaki uyum güçlenmiş, ekonomik büyüme fiyat istikrarı hedefiyle uyumlu bir görünüm sergilemiştir.

2025 yılında yatırımların güçlü seyrini koruması, ekonominin üretim kapasitesini destekleyen temel unsurlardan biri olmuştur. Sabit sermaye yatırımları, sıkı finansal koşullara rağmen güçlü seyrini koruyarak özel tüketim harcamalarına kıyasla daha hızlı büyümüştür. 2023 yılındaki deprem felaketinin ardından yürütülen yeniden imar ve inşaa faaliyetleri iktisadi faaliyeti desteklemeye devam etmiş, bu dönemde inşaat yatırımları yüksek seviyesini sürdürürken makine ve teçhizat yatırımlarındaki artış sürdürülebilir büyüme görünümüne katkı sunmuştur. Yatırım, üretim, yüksek katma değerli ihracat ve verimlilik odaklı büyüme eğiliminin sürmesiyle 2025 yılında yüzde 3,7 oranında büyüme kaydedilmiştir.

2025 yılında millî gelir iktisadi faaliyet kollarına göre incelendiğinde, yıl genelinde inşaat dâhil hizmetler sektörü millî gelir büyümesine en fazla katkı sağlayan üretim sektörü olmaya devam etmiştir. Hizmetler ve inşaat sektörlerinin yanında imalat sanayiindeki toparlanma da büyümeyi desteklemiştir. 2025 yılının tamamında inşaat dâhil hizmetler sektörü ve sanayi sektörü sırasıyla yüzde 4,3 ve yüzde 3,5 oranlarında katma değer artışı göstermiş olup bu sektörlerin büyümeye katkıları sırasıyla 2,8 puan ve 0,7 puan olmuştur. Diğer taraftan, tarım sektörü olumsuz iklim koşullarının etkisiyle yıl genelinde yüzde 8,5 oranında azalış kaydederek büyümeyi 0,5 puan aşağıya çekmiştir.

Türkiye ekonomisi 2025 yılının ilk yarısında ılımlı bir performans sergileyerek yıllık bazda yüzde 3,7 oranında büyümüştür. Bu dönemde büyük ölçüde inşaat sektörünün etkisiyle hizmetler sektörü millî gelir büyümesinin temel sürükleyicisi olurken sanayi sektörü millî gelire 0,6 puan pozitif katkıda bulunmuştur. İnşaat dâhil hizmetler sektörü yılın ilk yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,4 oranında artış kaydederken sanayi sektörü aynı dönemde yüzde 2,8 oranında büyümüştür. Bahse konu dönemde inşaat sektörü yüzde 10,1, ticaret, ulaştırma ve konaklama hizmetleri ise yüzde 3,8 oranlarında büyüyerek iktisadi faaliyete katkı sunmaya devam etmiştir. Bilgi ve iletişim sektörü, yılın ilk yarısında yüzde 6,3 oranında büyüyerek iktisadi faaliyet içerisinde güçlü bir performans göstermiş ve öne çıkan sektörlerden biri olmuştur. Tarım sektörü ise yüzde 2,8 oranında daralarak millî gelir büyümesini sınırlı oranda aşağıya çekmiştir.

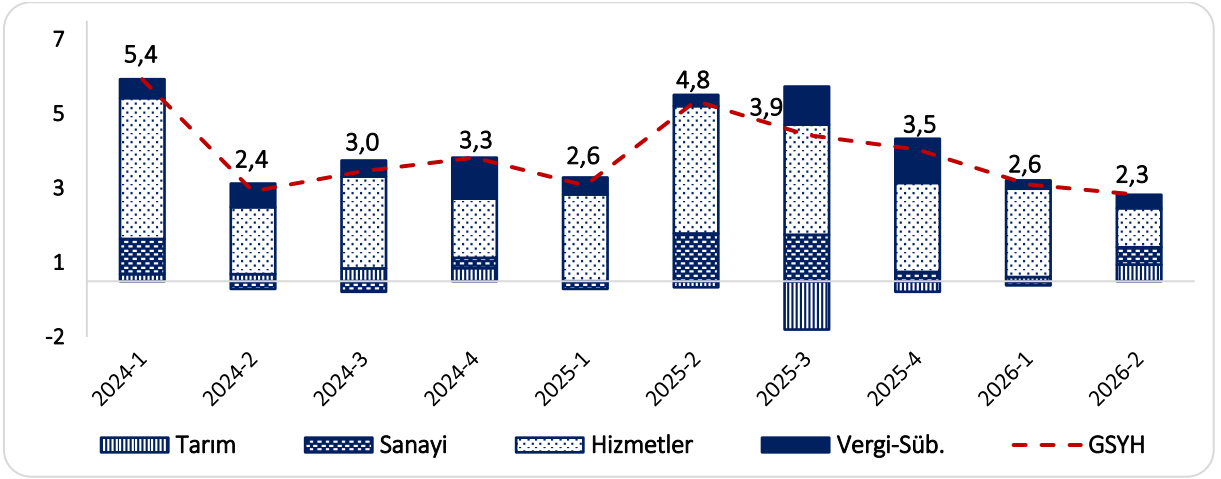
2025 yılının ikinci yarısında ise millî gelir artışı yine yüzde 3,7 seviyesinde gerçekleşmiş ve iktisadi faaliyette yatay seyir izlenmiştir. İnşaat dâhil hizmetler sektörü bu dönemde yüzde 4,2 oranında büyüyerek iktisadi faaliyetin lokomotif olmaya devam etmiştir. Bu dönemde inşaat sektöründe büyüme hız kazanarak yüzde 11,9 oranında gerçekleşmiş olup sektörün büyüme üzerindeki olumlu etkisi sürmüştür. Sanayi sektörü ise yüzde 4,2 oranında büyürken tarım sektörü kuraklık kaynaklı arz yönlü baskılarla aynı dönemde yüzde 10,5 oranında daralmıştır.

2026 yılının ilk çeyreğinde GSYH artışı yüzde 2,6 oranında gerçekleşmiş olup iktisadi faaliyet ılımlı seyretmiştir. Millî gelir üretim yönünden değerlendirildiğinde, inşaat dâhil hizmetler

sektörü yüzde 3,5 oranında artış kaydederek büyümede itici güç olmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, sanayi sektörü katma değeri bu dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0,5 oranında daralmış, tarım sektörü ise iklim koşullarının elverişli hâle gelmesiyle birlikte toparlanma göstermiş ve 2025 yılındaki daralmanın ardından yüzde 4,8 oranında büyümüştür.

2026 yılının ikinci çeyreğinde ise GSYH’da yüzde 2,3 oranında büyüme kaydedilmiştir. Bu dönemde sanayi sektörü yüzde 2,4 oranında artışla büyümeye yüzde 0,5 puan katkıda bulunurken inşaat dâhil hizmetler sektörü yüzde 1,6 oranında artarak büyümeye 1,1 puan katkı sunmuştur. Tarım sektörü aynı dönemde yüzde 13,3 oranında artış kaydetmiş ve büyümeye 0,5 puan katkıda bulunmuştur. Böylece, 2026 yılının ilk yarısında yüzde 2,5 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Grafik 2: Üretim Yoluyla GSYH Büyümesi ve Sektörel Katkılar (Yüzde Puan)

Kaynak: TÜİK, SBB hesaplamaları

Harcamalar yöntemiyle millî gelir incelendiğinde, 2025 yılında özel tüketim yüzde 4,1 oranında artışla büyümeye 2,9 puan katkı sağlamıştır. Sabit sermaye yatırımları yüzde 7,3 oranında artarak büyümeye 1,9 puan katkı yaparken bu gelişmede inşaat yatırımlarındaki yüzde 10,5'lik güçlü seyrin yanı sıra makine ve teçhizat yatırımlarındaki toparlanma etkili olmuştur. Kamu tüketimi yüzde 1,0 oranında sınırlı artarak büyümeye 0,1 puan katkıda bulunmuştur. Mal ve hizmet ihracatının dış talepteki belirsiz görünümün etkisiyle yüzde 0,6 oranında gerilediği, ithalatın yüzde 4,6 oranında arttığı bu dönemde net mal ve hizmet ihracatı büyümeye 1,1 puanlık negatif etkide bulunmuş ve dış talep büyümeyi sınırlandıran bir unsur olmuştur.

2025 yılının ilk yarısında özel tüketim harcamaları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,1 oranında artmış ve büyümeye 2,2 puan katkı sağlamıştır. Dezenflasyon sürecini destekleyen politika duruşunun etkisiyle kamu tüketimindeki artışın yüzde 0,7 ile sınırlı kalmasıyla büyümeye katkısı 0,1 puan olmuştur. Toplam sabit sermaye yatırımları, inşaat yatırımlarında kaydedilen yüzde 9,7 oranındaki güçlü artışın desteğiyle yüzde 5,7 oranında yükselmiş ve büyümeye 1,5 puan katkı sağlamıştır. Net mal ve hizmet ihracatının ilk yarıdaki etkisi negatif 0,9 puan olmuştur.

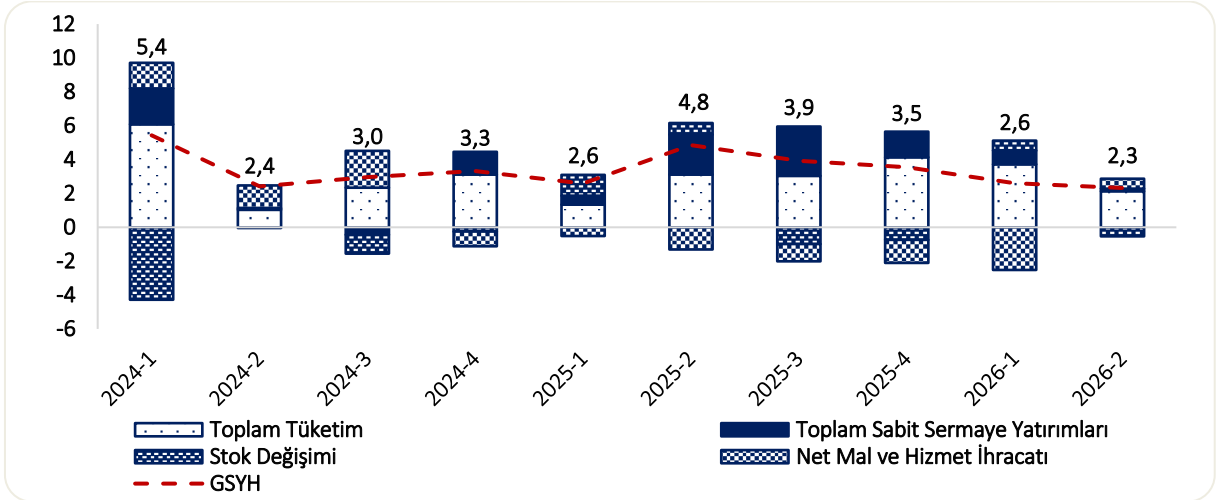
2025 yılının ikinci yarısında özel tüketim bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5,0 oranında artmış ve büyümeye 3,4 puan katkı sunmuştur. Bu gelişmede, dayanıklı mal talebinde kaydedilen yüzde 10,3 oranındaki artış belirleyici olmuştur. Kamu tüketimi yüzde 1,2 oranında sınırlı artarak büyümeye 0,1 puan katkıda bulunmuştur. Toplam sabit sermaye yatırımları, inşaat yatırımlarındaki yüzde 11,3'lük güçlü büyümenin yanı sıra makine ve teçhizat yatırımlarındaki yüzde 7,1'lik artışla birlikte yüzde 8,7 oranında yükselmiş ve büyümeye 2,2 puan katkı yapmıştır. Mal ve hizmet ihracatının dış talepteki zayıflamanın etkisiyle yüzde 1,9 oranında gerilediği bu dönemde net mal ve hizmet ihracatı büyümeye 1,2 puanlık negatif etkide bulunmuştur.

2026 yılının ilk çeyreğinde özel tüketim harcamaları yıllık bazda yüzde 5,1 oranında artarak büyümeye 3,6 puan, kamu tüketimi yüzde 0,8 oranında artarak 0,1 puan katkı sağlamıştır. Sabit sermaye yatırımlarındaki yüzde 3,1'lik artışın büyümeye katkısı 0,8 puan olmuş, böylece toplam yurt içi talebin büyümeye katkısı 5,1 puan düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık Körfez ülkeleri kaynaklı jeopolitik gerilimin küresel ticaret ve emtia piyasaları üzerinden maliyet koşullarını olumsuz etkilemesiyle mal ve hizmet ihracatı yüzde 12,7 oranında gerilemiş, ithalattaki yüzde 2,0'lık daralmanın kısmi telafisine rağmen net mal ve hizmet ihracatı büyümeye 2,5 puanlık negatif etkide bulunmuştur.

2026 yılının ikinci çeyreğinde özel tüketim harcamaları yüzde 3,5 oranında artarken kamu tüketimi ise yüzde 1,8 oranında daralmış ve toplam tüketim büyümesi yüzde 2,7 olarak kaydedilmiştir. Aynı dönemde sabit sermaye yatırımlarındaki artış yüzde 0,6 ile sınırlı kalmıştır. Toplam yurt içi talep büyümeye 1,8 puan katkı sağlamıştır. Jeopolitik gerilimlerin küresel iktisadi faaliyet üzerindeki yansımalarının hissedilmeye devam etmesine rağmen bu dönemde net mal ve hizmet ihracatı altı çeyrek sonra büyümeye 0,6 puan pozitif etkide bulunmuştur. Bu çerçevede yılın ikinci çeyreğinde yıllık GSYH artışı yüzde 2,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2026 yılının ikinci yarısına yönelik tahminler, büyüme kompozisyonunun daha dengeli bir görünüm kazanacağına işaret etmektedir. Sıkı para ve maliye politikası duruşunun etkisiyle iç talebin ölçülü bir patikada seyretmesi kamu harcamalarının büyümeye katkısının ise sınırlı kalması beklenmektedir. Dış talep koşullarında, jeopolitik gelişmeler kaynaklı belirsizliklerin yılın ikinci yarısında da devam edeceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte küresel ticarete ve emtia piyasalarında kademeli bir normalleşme sağlanacağı varsayımı altında, ihracat ve ithalattaki artışların birbirine yakın seyretmesiyle net mal ve hizmet ihracatının büyüme üzerindeki sınırlayıcı etkisinin görece azalacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda, net dış talebin büyüme üzerindeki baskısının azalmasıyla büyümenin 2026 yılı genelinde yüzde 3,3 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Grafik 3: Harcama Yoluyla GSYH Büyümesi ve Bileşen Katkıları (Yüzde Puan)

Kaynak: TÜİK, SBB hesaplamaları

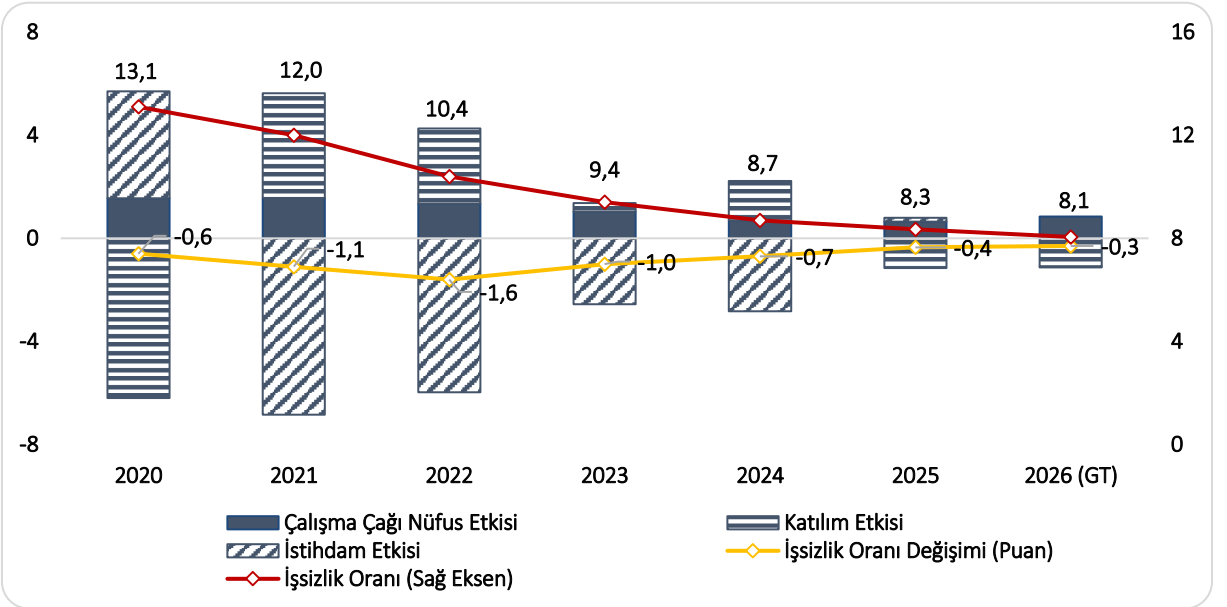
Üretim faktörlerinin büyümeye katkısı incelendiğinde, 2025 yılında yüzde 3,7 oranında gerçekleşen büyümeye en yüksek katkının sermaye stoku ve toplam faktör verimliliğinden sağlandığı görülmektedir. 2026 yılında da büyümenin temel belirleyicilerinin toplam faktör verimliliği ve sermaye stoku artışı olması beklenmektedir. Bu çerçevede yüzde 3,3'lük büyümeye sermaye stokunun 2,1 puan, toplam faktör verimliliğinin ise 1,2 puan katkı vermesi öngörülmektedir.

2. İstihdam

Uygulanan dezenflasyon programı ve sıkı finansal koşulların etkilerinin belirginleştiği 2025 yılında, işgücü piyasası genel olarak dayanıklı görünümünü korumuş, yıllık istihdam 54 bin kişi, istihdam oranı ise 0,5 puan sınırlı azalmıştır. Sektörel görünümde, iktisadi faaliyetle uyumlu olarak tarım ve sanayide istihdam sırasıyla 267 bin ve 168 bin kişi azalırken inşaat ve hizmetlerde sırasıyla 62 bin ve 318 bin kişilik artış kaydedilmiştir. Aynı dönemde işgücü 200 bin kişi gerilemiş, işgücüne katılım oranı yüzde 53,5 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı ise bir önceki yıla göre 0,4 puan azalarak yüzde 8,3 seviyesine gerilemiştir.

Enflasyonla mücadele sürecinde 2026 yılının ilk yarısında mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam 77 bin kişi azalırken işgücüne katılım oranı 0,6 puan düşmüş ve yüzde 52,7 olmuştur. Aynı dönemde, işsizlik oranı 2025 yılının dördüncü çeyreğine göre 0,4 puan azalarak yüzde 7,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2026 yılı genelinde, istihdam sınırlı şekilde artarken işgücüne katılımın bir miktar düşeceği ve bu çerçevede işsizlik oranının OVP (2026-2028)'de öngörülen yüzde 8,4'ün altında gerçekleşerek yüzde 8,1 seviyesine gerileyeceği beklenmektedir.

Grafik 4: İşsizlik Oranındaki Değişime Katkılar (Yüzde Puan)

Kaynak: TÜİK, SBB hesaplamaları, GT: Gerçekleşme Tahmini

3. Fiyat İstikrarı

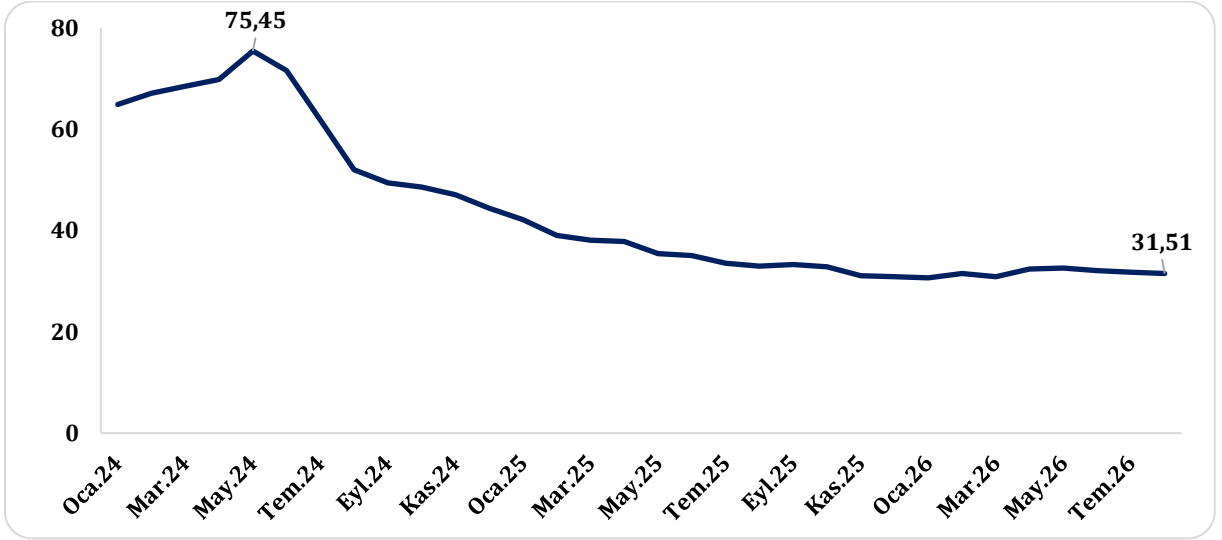
2024 yılı Haziran ayında başlayan dezenflasyon süreci, 2025 yılında uygulanan politika bileşiminin etkisiyle devam etmiş ve enflasyon görünümünde belirgin bir iyileşme kaydedilmiştir. Sıkı para politikası duruşunun sürdürülmesi, maliye ve gelirler politikalarının desteği, talep koşullarının ılımlı seyretmesi ve enflasyon beklentilerindeki iyileşme bu gelişmede etkili olmuştur.

Ana gruplar itibarıyla değerlendirildiğinde, yıllık enflasyondaki gerilemeye en yüksek katkı hizmet grubundan gelirken gıda ve temel mal grupları da bu görünümü desteklemiştir. Hizmet grubunda yıllık enflasyon tüm alt gruplarda gerilemekle birlikte başta kira ve eğitim olmak üzere geriye dönük endeksleme eğiliminin güçlü olduğu kalemler ile konut sektörüne özgü yapısal unsurlar hizmet enflasyonunun görece yüksek seyretmesine neden olmuştur. Gıda grubunda zirai don, kuraklık ve diğer olumsuz hava koşullarına bağlı arz şokları işlenmemiş gıda fiyatlarında dönemsel oynaklığa yol açmıştır. Temel mal grubunda Mart ve Nisan aylarındaki döviz kuru gelişmelerinin geçici etkisine rağmen talep koşullarının dezenflasyonist düzeyde seyretmesi kur geçişkenliğini sınırlamış ve temel mal enflasyonu yıl sonunda manşet enflasyonun belirgin altında

gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, yılın ilk yarısında başta petrol olmak üzere gerileyen emtia fiyatları dezenflasyon sürecini desteklerken jeopolitik gelişmelere bağlı olarak enerji emtia fiyatları Haziran ayında artmış, üçüncü çeyrekte ise dalgalı bir seyir izlemiştir. Aynı dönemde gıda arz şoklarının da etkisiyle dezenflasyon sürecinde geçici bir yavaşlama meydana gelmiştir. Buna rağmen, söz konusu etkilerin zayıflaması ve para politikasının gecikmeli etkilerinin daha belirgin hissedilmesiyle yıllık enflasyon yeniden düşüş eğilimine girerken enflasyonun ana eğilimindeki iyileşme belirginleşmiştir. Yıllık tüketici enflasyonu bir önceki yıl sonuna göre 13,5 puan gerileyerek yüzde 30,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2026 yılı Ocak-Ağustos döneminde enflasyon dinamikleri açısından öne çıkan ana unsur ABD/İsrail-İran Savaşı ve bunun yansımaları olmuştur. Jeopolitik gelişmelerin yanı sıra küresel ticaretteki belirsizlikler, tarımsal üretimde arz koşulları ve artan maliyet yönlü gelişmelerin etkisiyle enflasyon oranında geçici bir yataylaşma görülmüştür. Buna karşın, sürdürülen sıkı para politikası duruşu, güçlü politika eş güdümü, iç talepteki dengelenme ve eşel mobil uygulaması başta olmak üzere enerji fiyat şoklarının tüketici fiyatlarına yansımaları sınırlandıran uygulamaların desteğiyle enflasyon görünümünde kalıcı bir bozulmanın önüne geçilmiştir. Bu dönemde TÜFE birikimli artışı yüzde 22,1 olarak gerçekleşirken yıllık tüketici enflasyonu 2026 yılı Ağustos ayı itibarıyla yüzde 31,51 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 5: TÜFE Yıllık Artışı (Yüzde)

Kaynak: TÜİK

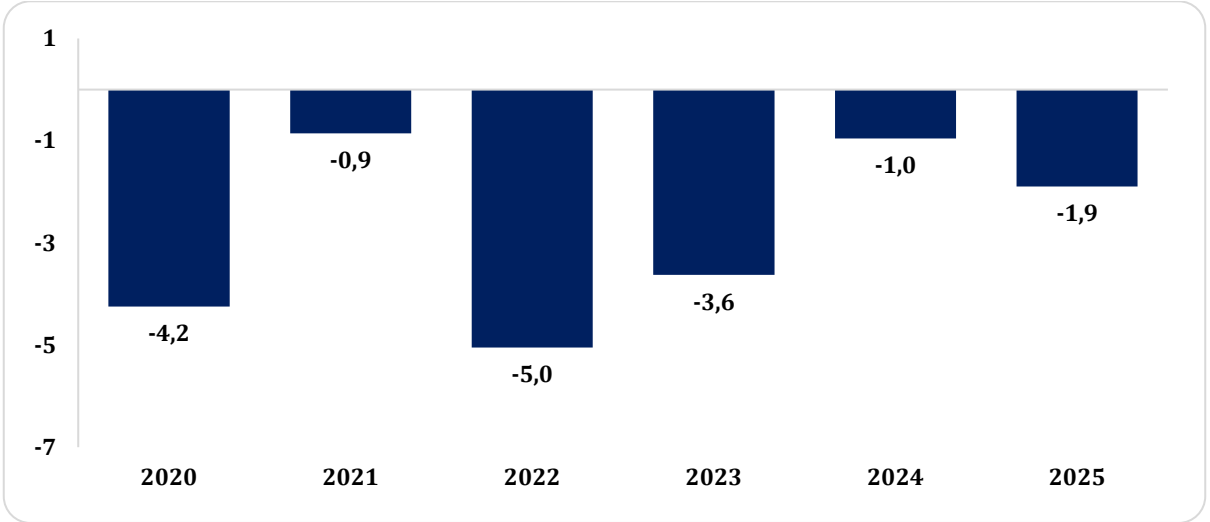
Para politikasında sürdürülen kararlı duruş, maliye politikasının güçlü desteği, yurt içi talepteki dengelenmenin sürmesi ve Türk lirasındaki istikrarlı görünümün korunması ile enflasyon beklentilerindeki iyileşmenin devam etmesi sonucunda aylık enflasyonun ana eğilimindeki düşüşün yılın geri kalanında yeniden belirginleşmesi beklenmektedir. Hizmet enflasyonundaki ataletin kademeli olarak zayıflaması, konut ve gıdaya yönelik arz yönlü tedbirlerin etkisinin güçlenmesi ve enerji fiyatlarındaki normalleşmenin maliyet baskılarını hafifletmesiyle dezenflasyon sürecinin yeniden ivme kazanacağı, bu çerçevede TÜFE yıllık artış oranının yıl sonunda yüzde 28,4 seviyesine gerileyeceği öngörülmektedir.

4. Ödemeler Dengesi

2025 yılında küresel ticaret görünümü, artan yeni nesil korumacılık eğilimleri, yükselen gümrük tarifeleri, ticaret politikalarına ilişkin belirsizlikler ve jeopolitik risklerin etkisiyle belirgin şekilde bozulmuştur. Ticaret kısıtlamalarının yaygınlaşmasıyla küresel değer zincirlerinde yeniden yapılanma süreci hızlanırken uluslararası ticaret akımlarının bölgeselleşme eğilimi güçlenmiştir. Tedarik zincirlerindeki stratejik konumu ve rekabet gücünü artırmaya yönelik politikalar sayesinde Türkiye, bu zorlu küresel görünüm altında ihracatını artırmayı sürdürmüştür. Bu kapsamda mal ihracatı yüzde 4,4 artışla 273,2 milyar dolar seviyesine yükselirken dünya mal ihracatından alınan pay yüzde 1,04 olarak gerçekleşmiştir.

2025 yılında toplam mal ithalatı küresel belirsizliklerin etkisiyle yükselen altın fiyatlarına bağlı olarak bir önceki yıla göre yüzde 6,2 oranında artış kaydetmesine rağmen enerji fiyatlarındaki görece ılımlı seyrin etkisiyle öngörülenin altında kalarak 365,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Seyahat gelirleri ise turizmdeki güçlü performansın etkisiyle bir önceki yıla göre yüzde 6,6 oranında artarak 60 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

Grafik 6: Cari İşlemler Dengesi/GSYH (Yüzde)

Kaynak: TCMB, TÜİK

Bu gelişmeler sonucunda, 2025 yılında cari işlemler açığı 30,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiş, GSYH'ya oranla yüzde 1,9 düzeyinde kaydedilmiştir.

2025 yılında, bir önceki yıla benzer şekilde doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar kalemlerinde net sermaye girişleri gerçekleşmiştir. Buna karşılık, aynı yılda net hata ve noksan kaleminden net çıkış kaydedilmiştir.

Küresel ticarete yeni nesil korumacı eğilimler, jeopolitik gerilimlerin oluşturduğu zorlu koşullar ve ticaret ortaklarımızın öngörülenin altında büyümesine rağmen 2026 yılının ilk yedi ayında ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3,4 oranında artarak 161,5 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. 2026 yılı genelinde ise ihracatın yüzde 3,2 oranında artarak OVP (2026-2028) hedefi olan 282 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

2026 yılının ilk yedi ayında ithalat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,7 oranında artarak 222,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde enerji ithalatındaki yüksek seyrin ithalatı artırıcı etkisine karşın altın ithalatındaki gerileme toplam ithalat artışını sınırlamıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda, 2026 yıl genelinde ithalatın yüzde 5,9 oranında artarak 387 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği beklenmektedir.

Seyahat gelirleri ise 2026 yılının ilk 6 ayında yüzde 1,1 oranında artarak 24 milyar dolar seviyesine yükselmiş olup yıllıklandırılmış olarak 2025 yılının Haziran ayına göre yüzde 3,9 oranında artışla 60,3 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Yılın kalan aylarında seyahat gelirlerinin jeopolitik gelişmelerle birlikte OVP (2026-2028) hedefinin bir miktar altında kalarak 2026 yılında 60 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

2026 yılında Orta Doğu ve Körfez Bölgesi'nde artan jeopolitik gerilimlerin küresel enerji fiyatları ve enerji arzına ilişkin belirsizlikleri artırması, enerji ithalatını yükselterek cari işlemler dengesini olumsuz etkilemiştir. Söz konusu gelişmeler ve metodolojik güncellemelerin de etkisiyle cari işlemler açığının 2026 yılında 47,5 milyar dolar seviyesinde gerçekleşerek GSYH'ya oranının yüzde 2,6 olması öngörülmektedir. Altın ve enerji hariç cari işlemler dengesinin ise yaklaşık 21 milyar dolar fazla vererek GSYH'ya oranla yüzde 1,2 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

5. Finansal İstikrar

Küresel belirsizlik ve jeopolitik risklere bağlı olarak uluslararası finans piyasalarında aşırı oynaklıkların görüldüğü 2026 yılında, TCMB tarafından dezenflasyon sürecinde politika faizini destekleyici bir araç olarak kullanılan makroihtiyati politika adımları ile TL'ye geçiş teşvik edilmiş ve kredi büyümesinin enflasyonla uyumlu seviyelerde seyretmesi sağlanmıştır. Bu çerçevede Ocak ayında yabancı para (YP) kredilere ilişkin büyüme sınırı sıkılaştırılırken tüketici kredili mevduat hesaplarının (KMH) limitleri için de büyüme sınırı getirilmiştir. Mart ayında kredi büyümesine dayalı zorunlu karşılık uygulamasında istisna edilen kredilerin kapsamı daraltılmıştır. Mayıs ayı sonunda ise tüketicilere kullanılan ihtiyaç ve taşıt kredileri, KMH limitleri, TL ticari krediler için kredi büyüme sınırları düşürülmüştür. YP kredilere ilişkin büyüme sınırının düşürülmesinin etkisiyle kur etkisinden arındırılmış ve yıllıklandırılmış YP ticari kredi artışı 28 Ağustos itibarıyla yüzde 11,2 seviyesine gerilemiştir. Ayrıca Ocak ayında TL cinsi yurt dışı repo işlemlerinden sağlanan fonlar ve yurt dışından kullanılan krediler için zorunlu karşılık oranları artırılmıştır.

Program döneminde kredi faizleri TCMB'nin politika adımlarıyla uyumlu hareket etmiş, fonlama maliyetlerindeki artış hem ticari hem bireysel kredi faiz oranlarına yansımıştır. Ticari kredi kompozisyonu YP kredi büyümesindeki kısıtların etkisiyle Türk lirası lehine gelişmiştir. Sıkı finansal koşulların etkisiyle reel sektörün borçluluğu ve finansal kaldıraç oranı tarihî ortalamalarının altında kalmış, YP krediler büyük ölçekli firmalarda yoğunlaşmıştır. Makroihtiyati düzenlemeler hanehalkı borçluluğunu da dengelemiş, bireysel kredi kartı ve KMH büyümesi yavaşlamıştır. Hanehalkı varlıklarında TL mevduat tercihi öne çıkarken değerli metal fiyatlarındaki hızlı yükseliş YP mevduat kompozisyonunda kıymetli maden hesaplarının payının artmasına neden olmuştur.

Bankacılık sektörünün takibe dönüşüm oranı, Temmuz 2026 itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,2'den yüzde 2,9'a yükselmiş ancak tarihî ortalamasının altında seyretmeye devam etmiştir. Söz konusu yükselişte, küçük ve orta büyüklükteki işletme (KOBİ) kredileri, tüketici kredileri ve bireysel kredi kartlarının alacak bakiyesindeki artış etkili olmuştur. Ocak 2026 itibarıyla kredi kartları ve ihtiyaç kredilerine yeniden yapılandırma imkânı getirilmiştir. Takipteki alacaklar için ayrılan yüksek karşılık oranları ve bankaların güçlü sermaye yapısı finansal istikrara yönelik riskleri sınırlandırmaktadır.

Bankacılık sektörünün istikrarlı kârlılık yapısı, sermaye yeterliliğini destekleyen en önemli unsur olmaya devam etmektedir. Diğer yandan, Sermaye Yeterliliği Rasyosu (SYR) hesaplamasında kullanılan geçici esneklikler 2026 yılı itibarıyla sonlandırılmıştır. Aralık 2025 itibarıyla yüzde 19,7 seviyesinde bulunan sektör SYR'si, söz konusu düzenlemelerin de etkisiyle Ocak 2026 itibarıyla yüzde 16,8'e gerilemiş ve Temmuz 2026 itibarıyla yüzde 16,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu rasyo, Basel kriterlerine göre belirlenen yüzde 8'lik yasal alt sınırın

ve BDDK'nın yüzde 12 olarak belirlediği hedef oranın üzerinde seyretmeye devam etmektedir.

KKM uygulamasından çıkış stratejisi çerçevesinde 23 Ağustos 2025 itibarıyla gerçek kişiler için hesap açma ile yenileme işlemleri sonlandırılmıştır. Karar sonrası 9,6 milyar dolar seviyesinde bulunan gerçek kişi KKM bakiyesi Ağustos 2026'da tamamen sıfırlanmıştır. Tüzel kişiler için 15 Şubat 2025 itibarıyla hesap açma ile yenileme işlemleri sonlandırılmış ve tüzel kişi KKM bakiyesi 2025 yılı Ağustos ayındaki 200 milyon dolar seviyesinden Aralık 2025 itibarıyla sıfıra inmiştir. Bu kapsamda Ağustos 2023'te toplam mevduat içinde yüzde 26,2 paya ulaşan KKM bakiyesi tasfiye edilmiş, KKM'nin TL'yi teşvik edici rolü çerçevesinde TL cinsi mevduatın toplam mevduat içindeki payı 28 Ağustos 2026 itibarıyla yüzde 61,5'e yükselmiştir.

Pay senedi piyasalarında, yılın ilk sekiz ayında yabancı yatırımcı ilgisi geçen yılın aynı dönemine yakın düzeyde gerçekleşmiş ve 1,9 milyar dolar net yabancı yatırım girişi olmuştur. Söz konusu dönemde yerli yatırımcı ilgisi özellikle Mayıs ayından itibaren yukarı yönlü ılımlı seyirle devam etmiş, Ağustos 2026 itibarıyla yerli yatırımcı sayısı 6,8 milyon düzeyinde gerçekleşmiştir. BİST 100 Endeksi ise yılın ilk iki ayında tarihî yüksek seviyelerini yineleyerek 14 bin seviyesinin üzerine görürken sonraki dönemde küresel piyasalarda yaşanan jeopolitik gerilimlerin risk iştahını zayıflatmasına paralel olarak aşağı yönlü görünüm sergilemiştir. Buna karşın faiz oranlarının gerileyeceği beklentisiyle Mayıs ayında Endeks'te 15 bin puan seviyesinin üzeri görülmekle birlikte ilerleyen dönemlerde devam eden jeopolitik gerilimlerin ve kâr satışlarının etkisiyle yaşanan geri çekilmeler sonrasında Ağustos ayında Endeks 14 bin puanın üzerinde dalgalı bir seyir izlemiştir. Pay senedi piyasalarının arz tarafında ise çoklu halka arz onaylarıyla 12 şirketin halka arzının gerçekleştirildiği Temmuz ayı halka arz edilen şirket sayısının en yüksek olduğu ay olmuştur. 2026 yılının ilk yedi ayı itibarıyla yapılan 28 adet halka arzın toplam büyüklüğü 65,8 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Kamu, hanehalkı ve reel sektör borçluluğu bakımından Türkiye uluslararası ortalamalara kıyasla düşük seviyelerdeki konumunu korumaktadır. Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) verileri, nominal değerlerle kamu borcunun millî gelire oranının 2025 yılında bir önceki yıla kıyasla 0,2 puan artarak yüzde 23,9'a yükseldiğini göstermektedir. Söz konusu oran, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 79,8, gelişmiş ülkelerde ise yüzde 105,4 düzeyinde bulunan ortalamaların oldukça gerisindedir. Hanehalkı borçluluğu göstergeleri benzer bir görünüm sergilemiştir. Türkiye'de piyasa değeriyle hanehalkı borcunun GSYH'ya oranı 2025 yılında 0,7 puanlık artışla yüzde 10,1'e ulaşırken aynı oran gelişmekte olan ülkelerde ortalama yüzde 45,6, gelişmiş ülkelerde ise yüzde 67,8 olarak kaydedilmiştir.

Reel sektör borçluluğu açısından da Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelere kıyasla daha düşük bir seviyede bulunduğu görülmektedir. Piyasa değeriyle reel sektör borcunun GSYH'ya oranı BIS verilerine göre 2025 yılı sonunda bir önceki yıla göre 1,6 puan yükselerek yüzde 38,9'a ulaşmıştır. Aynı dönemde Çin hariç gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüzde 52,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Reel sektör firmalarının net döviz pozisyon açığı ise Haziran 2026 itibarıyla 2025 yıl sonuna göre 15,4 milyar dolar artmıştır. Söz konusu yükselişte firmaların yurt içi ve yurt dışı kaynaklardan kullandıkları döviz kredilerindeki artış etkili olmuştur. Kısa vadeli döviz pozisyon fazlası aynı dönemde azalarak 6,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

6. Kamu Maliyesi

2025 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu'nda bütçe açığının GSYH'ya oranının yüzde 3,1 olacağı öngörülmüştür. Harcamalarda etkinliği ve tasarrufu artırmaya yönelik uygulamaların sürdürülmesi ve deprem harcamalarının öngörülenden düşük gerçekleşmesi neticesinde merkezî yönetim bütçe giderleri başlangıç ödeneğinin altında kalmıştır. Gelir tahsilatı ise bütçe hedefiyle uyumlu bir seyir izlemiştir. Söz konusu gelişmelerin etkisiyle bütçe açığı öngörülene göre daha düşük bir seviyede GSYH'ya oranla yüzde 2,9 oranında gerçekleşmiştir. GSYH'ya oranla yüzde 0,8 olarak gerçekleşen deprem harcamaları hariç tutulduğunda ise bütçe açığının millî gelire oranı yüzde 2,1 olmuştur.

2025 yılında genel devlet toplam gelirleri GSYH'ya oran olarak bir önceki yıla göre 1,1 puan artış göstermiş, genel devlet toplam harcamaları ise 1,5 puan azalmıştır. 2025 yılında 2024 yılına göre, transfer harcamalarında 1,0 puan, yatırım harcamalarında 0,2 puan ve cari giderlerde 0,2 puan azalış gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, GSYH'ya oran olarak genel devlet açığı 2,5 puan azalarak yüzde 2,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2025 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSYH'ya oranı bir önceki yıla göre 3,3 puan azalarak yüzde 2,5 düzeyinde kaydedilmiştir. Aynı dönemde, AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ya oranı ise 0,1 puan artış göstererek yüzde 23,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

OVP (2026-2028)'de 2026 yılı merkezî yönetim bütçe açığının GSYH'ya oranının yüzde 3,5 olacağı öngörülmüştür. Şubat ayı sonunda başlayan ABD/İsrail-İran Savaşı'nın etkisiyle küresel enerji fiyatlarında yaşanan artışların fiyatlar genel seviyesine yansımaları bütçe harcamaları üzerinde baskı oluşturmıştır. Öte yandan, uluslararası petrol fiyatlarındaki artışın tüketici fiyatlarına yansımaları sınırlamak amacıyla eşel mobil sistemi devreye alınmıştır. Harcamalardaki artışa ve eşel mobil sisteminden kaynaklanan gelir kaybına rağmen bütçe gelirlerinde görülen güçlü performansın etkisiyle merkezî yönetim bütçe açığının GSYH'ya oranının yüzde 3,5'lik öngörünün altında kalarak yüzde 3,1 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. 2023 yılı Şubat ayında yaşanan depremlerde hasar gören bölgelerin yeniden imarı ile afet risklerinin azaltılması kapsamında 2026 yılında 681,5 milyar TL harcama yapılacağı öngörülmektedir. Bu doğrultuda, 2026 yılı sonunda deprem harcamaları hariç bütçe açığının GSYH'ya oranının yüzde 2,3 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2026 yılında, bir önceki yıla göre, genel devlet toplam gelirlerinin GSYH'ya oranının 0,2 puan azalması, genel devlet toplam harcamalarının ise 0,4 puan artması beklenmektedir. Aynı dönemde, genel devlet cari giderlerinin 0,5 puan ve yatırım harcamalarının 0,1 puan artması, transfer harcamalarının 0,2 puan azalması öngörülmektedir. Bu çerçevede, GSYH'ya oran olarak genel devlet açığının bir önceki yıla göre 0,6 puan artarak yüzde 2,7, genel devlet faiz dışı fazlasının ise yüzde 0,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

2026 yılında kamu kesimi genel dengesinin GSYH'nın yüzde 3,1'i oranında açık vermesi, AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ya oranının ise yüzde 21,8 olması beklenmektedir.

II. MAKROEKONOMİK POLİTİKA ÇERÇEVESİ VE TEMEL AMAÇLAR

Program döneminde, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) hedefleri doğrultusunda, ekonomide dayanıklılığın korunması ve güçlendirilmesi temelinde dengeli, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümenin sağlanması, istihdam oluşturma kapasitesinin geliştirilmesi, ekonomik kazanımların toplumun geniş kesimlerine yayılmasına yönelik kalıcı refah artışının sağlanması ve adil gelir dağılımının güçlendirilmesi temel amaçtır. Bu doğrultuda, fiyat istikrarının sağlanması, mali disiplinin sürdürülmesi ve finansal istikrarın korunması suretiyle makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, yüksek katma değerli üretim kapasitesinin geliştirilmesi ve toplam faktör verimliliğinin yükseltilmesi yoluyla ekonominin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

Fiyat istikrarının kalıcı olarak sağlanmasına yönelik enflasyonla mücadele süreci, para politikası araçlarına ek olarak orta ve uzun vadeli yapısal dönüşüm adımlarıyla desteklenerek kararlı bir şekilde sürdürülecektir. Para, maliye ve gelirler politikalarının güçlü eş güdümüyle talep koşullarının enflasyonist olmayan bir patikada seyretmesi sağlanırken enflasyon beklentilerinin hedeflerle uyumu artırılacaktır. Program döneminde, dezenflasyon sürecini desteklemek üzere yönetilen ve yönlendirilen fiyatların hedeflerle uyumlu seyretmesi sağlanacak, fiyat baskılarını azaltan ve arz yönlü büyüme dinamiklerini güçlendiren yapısal tedbirler hayata geçirilmeye devam edilecektir. Finansal istikrarın güçlendirilmesi amacıyla yurt içi tasarrufların artırılması, Türk lirası cinsinden tasarruf ve yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi ve finansal sistemin kaynakları etkin biçimde reel ekonomiye aktarma kapasitesinin geliştirilmesine yönelik politikalar uygulanacaktır.

Mali disiplin korunurken harcama kompozisyonu ile kaynak tahsisinde etkinlik ve verimlilik artırılacaktır. Kamu mali yönetiminin dijital ve veri temelli dönüşümüyle kayıt dışılıkla daha etkin mücadele edilecek, vergiye gönüllü uyum güçlendirilecek ve vergi tabanı genişletilecektir. Vergi politikaları, gelir dağılımında adaleti gözetken, yatırım ortamı ile üretken faaliyetleri destekleyen ve sürdürülebilir büyümeye katkı sağlayan bir anlayışla uygulanacaktır. Bu doğrultuda, kamu gelirlerinin sürdürülebilirliği güçlendirilecektir.

Orta Vadeli Program'ın ilk yılından itibaren temel odak noktası imalat sanayiinin küresel belirsizlikler ve yurt içi makrofinansal dengelenme süreçlerinin oluşturduğu baskılara karşı dayanıklılığının artırılması ve bu etkilerin hızla bertaraf edilmesi olacaktır. Bu doğrultuda, sektörün daha yüksek üretim ve istihdam sağlayan, yatırım ve kapasite artışını sürdüren, verimlilik ve yenilikçilik temelinde rekabet gücünü güçlendiren bir yapıya kavuşturulmasına yönelik politikalar hayata geçirilecektir. Küresel ekonomide belirsizliklerin ve jeopolitik risklerin arttığı bu dönemde esnek ve çeşitlendirilmiş politikalarla ekonominin dış şoklara karşı dayanıklılığı artırılırken kamunun öncü rolünün güçlendiği aktif sanayi politikaları yürütülecektir. İmalat sanayiinin üretim, istihdam ve ihracat kapasitesinin korunması ile rekabet gücünün artırılmasına yönelik maliye ve gelirler politikası bütüncül bir yaklaşımla eş güdüm içerisinde devreye alınacak, çalışanların ve işverenlerin refahını dengeli bir biçimde artıran, vergi mükellefleri üzerindeki maliyeti gözetken ve ekonomik faaliyet üzerindeki maliyet baskılarını asgari düzeyde tutan bir politika seti uygulamaya konulacaktır.

Emek yoğun imalatçı ve ihracatçı sektörler başta olmak üzere imalat sanayiindeki firmaların işletme sermayeleri farklı ölçek yapılarına göre desteklenecek, daha rekabetçi firmaların uluslararası pazarlardaki rakiplerine göre yatırım ve pazarlama faaliyetlerine yönelik finansmana erişim imkânları genişletilecektir. İmalat sanayiindeki firmaların yatırım, üretim, niteliklerine göre işgücü, ihracat, finansman, rekabet, pazarlama, organizasyon alanlarındaki özel ihtiyaçlarına yönelik ölçeğe göre farklılaştırılmış destekleyici ve dönüştürücü çözümler kısa sürede hayata geçirilecektir. Sanayileşme, üretim ve girişimcilik kültürünün güçlendirilmesi amacıyla eğitim sisteminin tüm kademelerinde öğrencilerin üretme, tasarlama, geliştirme, problem çözme ve

değer oluşturma yetkinliklerini geliştiren eğitim yaklaşımları yaygınlaştırılacaktır.

Orta ve uzun vadede sanayinin yapısal dönüşümü için bilim, teknoloji ve yenilik ekosistemini güçlendirecek ve beşerî sermayenin niteliğini artıracak politikalarla teknolojik dönüşümün bulunduğu fırsatlardan azami ölçüde yararlanılması sağlanacaktır. Yeşil ve dijital dönüşüm programları, uluslararası Ar-Ge ve araştırma işbirlikleri, kümelenme ve girişimcilik programlarıyla imalat sanayiinin yatırım, üretim ve ihracatta teknoloji seviyesinin yükseltilmesi sağlanırken kritik teknoloji ve girdilerin yerileştirilmesine odaklanılacaktır. Yapay zekâ alanındaki temel teknolojilerin geliştirilmesi desteklenecek ve üretim süreçlerinde kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Sanayinin rekabet gücünün artırılmasına yönelik istişare mekanizmaları geliştirilecek, reel sektörün mevcut durumu ve ihtiyaçları takip edilerek risklere karşı önetkin tedbirler hayata geçirilecektir. Bu doğrultuda, üretim süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmesine yönelik işletmelerin pazar çeşitlendirme, üretim kapasitesi yükseltme ve yeni istihdam alanları oluşturma çabaları desteklenecektir. Eş zamanlı olarak piyasa istikrarını bozan ve üretim süreçlerini sekteye uğratacak faaliyetlere karşı piyasa denetim süreçleri sıkılaştırılarak haksız ve rekabeti bozucu her türlü ticari davranışın önüne geçilecektir.

Devlet yardımlarının seçici, odaklı ve süreli olarak uygulanmasına devam edilecek, Ar-Ge destekleri, gelişen teknoloji ekosisteminin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Öte yandan, lojistik altyapı ve ihracat finansmanı imkânları geliştirilerek ihracatın rekabet gücü artırılacaktır. Böylece cari işlemler dengesinde kalıcı ve sürdürülebilir bir iyileşme sağlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Geleneksel korumacılığın ötesinde artan yeni nesil korumacılık yaklaşımları karşısında, enerji, tarım, gıda, doğal kaynaklar ve stratejik girdilerde arz güvenliğini güçlendirecek, tedarik zincirlerinin dayanıklılığını ve çeşitliliğini artıracak uluslararası işbirliği ve ticaret diplomasisi faaliyetleri etkin şekilde yürütülecektir. Farklı coğrafyaları bağlayan bir köprü ülke olmanın ötesinde Asya, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika arasında bulunan Türkiye'nin küresel ticaret akışlarını yönlendiren, alternatif ve kesintisiz güzergâhlar sunan, yüksek kapasiteli ve çok modlu bağlantılara sahip, etrafında refah havzaları oluşturan stratejik bir merkez ülke hâline gelmesi sağlanacaktır. Orta Koridor, Kalkınma Yolu ve bunları tamamlayan lojistik bağlantılar bütünleşik bir yaklaşımla ele alınarak transit taşımacılığın payı artırılacaktır. Liman, demiryolu, karayolu ve havalimanları arasındaki bağlantısallığın güçlendirilmesiyle sanayi sektörünün küresel rekabet gücü desteklenecektir. Program döneminde enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve arz güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla, enerji ve doğal kaynakların etkin kullanımını sağlayacak, yerli ve yenilenebilir enerji kapasitesini artıracak yatırımlara öncelik verilecektir. Tarım sektöründe, iklim değişikliğinin getirdiği riskler ve artan gıda talebi dikkate alınarak planlı ve sürdürülebilir üretim, modern tarım teknolojilerinin yaygınlaştırılması, yenilenebilir enerji kullanımı, sulama yatırımları ve organize tarım bölgelerinin geliştirilmesi öncelikli olarak ele alınacaktır.

İş ve yatırım ortamında öngörülebilirlik artırılacak, yatırım süreçleri kolaylaştırılacak ve nitelikli doğrudan yatırımların ülkemize çekilmesini sağlayacak faaliyetlere devam edilecektir. KOBİ'lerin finansman ve kalite altyapısı hizmetlerine erişimi kolaylaştırılarak verimlilik artışının ekonomi geneline yayılması sağlanacaktır. İşgücü piyasasının değişen ihtiyaçları doğrultusunda beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesine yönelik politikalar güçlendirilecek, mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları yaygınlaştırılacaktır. Başta gençler ve kadınlar olmak üzere işgücüne katılımda güçlük çeken kesimler istihdama kazandırılacaktır.

Önümüzdeki dönemde makroekonomik politika çerçevesini destekleyecek temel politika alanları aşağıdaki başlıkları içermektedir:

- Verimlilik artışıyla sürdürülebilir büyümenin desteklenmesi,
- Beşerî sermayenin güçlendirilmesi ve istihdam kapasitesinin geliştirilmesi,
- Fiyat istikrarının sağlanması ve finansal istikrarın güçlendirilmesi,
- Dış ticarete rekabetçiliğin artırılması,
- İş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi,
- Ekonomik güvenlik ve dayanıklılığın desteklenmesi,
- Mali disiplinin sürdürülmesi ve kayıt dışılıkla mücadelenin güçlendirilmesi.

III. MAKROEKONOMİK HEDEFLER VE POLİTİKALAR¹

1. Sürdürülebilir Büyüme

Program döneminde sürdürülebilir büyüme yaklaşımı doğrultusunda, uzun vadeli büyüme potansiyelini güçlendirmeye yönelik verimlilik artışlarını destekleyen, üretim kapasitesini ve rekabet gücünü artırarak kaynakların etkin kullanımını sağlayacak politikalar uygulanacaktır. Büyüme potansiyelini yükseltecek bu politikalar enflasyonla mücadele kapsamında fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik politikalarla eş güdüm içerisinde yürütülecek ve iktisadi faaliyetin dengeli bir seyir izlemesi sağlanacaktır. Bu dönemde, verimlilik artışlarını büyümenin temel itici güçlerinden biri hâline getirecek politikalarla büyümenin niteliğinin artırılması sağlanacaktır.

Tarım sektöründe yüksek katma değerli üretimi artırmaya ve arz kaynaklı ortaya çıkabilecek riskleri en aza indirmeye yönelik Ar-Ge çalışmaları ve teknoloji kullanımı desteklenerek tarım ürünlerinin yerli imkânlarla verimli bir şekilde üretimi sağlanacaktır. Tarım sektörünün katma değerini artırmak amacıyla üretim süreçlerinde teknoloji kullanımı yaygınlaştırılarak veriye dayalı analizler aracılığıyla akıllı üretim yaklaşımlarına geçiş önceliklendirilecektir. Bu sayede, hem birim alandan elde edilen verim artırılacak hem de üreticilerin karar süreçleri veri temelli hâle getirilecektir. Tarımsal sanayide açığa çıkan yan ürünlerin katma değerli ürünlere dönüştürülmesine yönelik yatırımlar teşvik edilerek atığın ekonomiye kazandırılması sağlanacak, tarıma dayalı sanayinin hammadde ihtiyacı ise sözleşmeli üretim modelleriyle öngörülebilir hâle getirilerek tedarik zincirinin dirençliliği güçlendirilecektir. Ayrıca, tarım sektöründe toprak ve su başta olmak üzere sürdürülebilir doğal kaynak yönetimini sağlamak için düşük karbonlu üretime geçiş desteklenerek iklim değişikliğine uyum kapasitesi artırılacaktır.

Sanayi sektöründe mevcut üretim kapasitesinin korunması ve güçlendirilmesi ile sektörün dış şoklara karşı dayanıklılığının artırılmasına yönelik finansmana erişim kolaylaştırılacak, kamu alımları ve uzun vadeli tedarik mekanizmaları yoluyla etkin bir yaklaşımla özel sektörün yatırım ve üretim kararlarını destekleyen, stratejik alanlarda yönlendirici ve kolaylaştırıcı rol üstlenen girişimci devlet anlayışı benimsenecektir.

Orta ve uzun vadede ise sanayi sektörü, teknoloji, tasarım ve yenilikçilik kapasitesiyle küresel ölçekte değer üreten bir yapıya dönüştürülecektir. Bu doğrultuda, mevcut üretim kapasitesinin artırılmasının ötesine geçilerek geleceğin stratejik sektörlerinde küresel rekabet avantajı sağlayacak yeni üretim alanları önceden belirlenecek ve bu alanlara yönelik uzun vadeli yatırım seferberliği başlatılacaktır. Yapay zekâ, ileri malzemeler, yarı iletkenler, robotik, biyoteknoloji, enerji depolama ve yeni nesil ulaşım teknolojileri başta olmak üzere stratejik alanlarda Ar-Ge, tasarım ve ölçekli üretimi aynı ekosistemde buluşturan mekanizmalar güçlendirilecektir. Üniversiteler, araştırma altyapıları, teknoloji girişimleri ve sanayi arasındaki işbirliği “laboratuvardan fabrikaya” geçişi hızlandıracak şekilde yeniden güçlendirilerek geliştirilen teknolojilerin hızla ticarileştirilmesi ve küresel pazarlara taşınması sağlanacaktır. Bununla birlikte, işletmelerin enerji, hammadde, işgücü ve makine kullanımını gerçek zamanlı izleyerek optimize eden yapay zekâ destekli ve otonom üretim sistemlerinin yaygınlaştırılması ve işletmelerin dijital dönüşümünün hızlandırılması yoluyla sanayide kaynakların daha etkin kullanılması sağlanacaktır. Destek programları, verimlilik, teknoloji yoğunluğu, yüksek katma değer ve ihracat kapasitesi oluşturan yatırımları ölçeklendirmeye odaklanacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Böylece Türkiye’nin teknoloji geliştiren, üreten, ihraç eden, küresel değer zincirlerinde üst basamaklarda konumlanan ve geleceğin üretim ekosistemlerine yön veren bir sanayi yapısına ulaşması hedeflenmektedir.

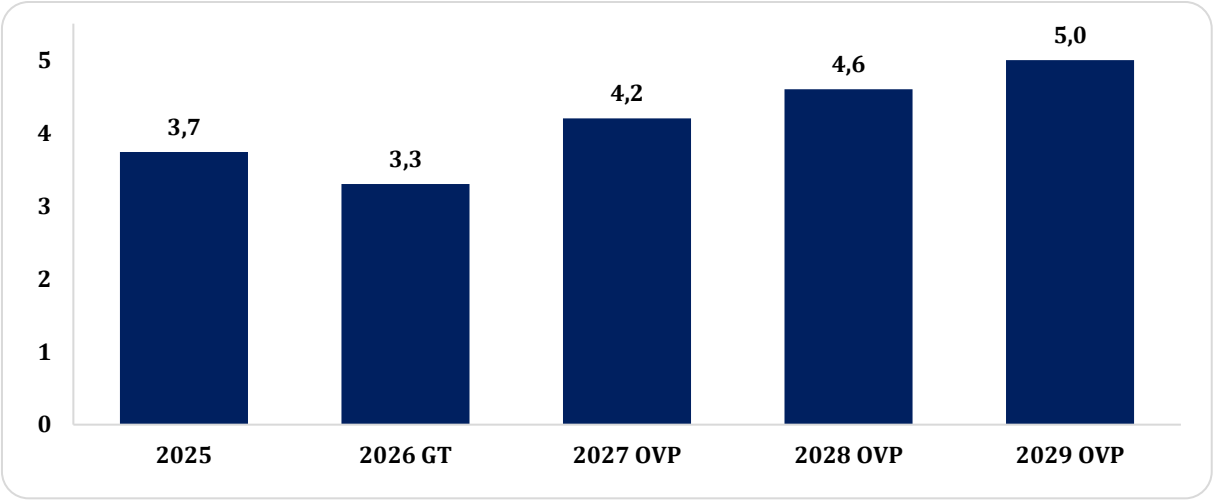
¹ Makroekonomi ve kamu maliyesine ilişkin temel gösterge ve hedefler Ek 1’de yer almaktadır.

Ekonomik büyümeye en yüksek katkının geldiği hizmetler sektöründe yüksek katma değer üreten bilgi ve teknolojiye dayalı alt sektörlerin payı artırılarak nitel bir dönüşüm sağlanacaktır. Söz konusu sektörlerde üretilen yenilikçi çözümler, imalat sanayiinin dijital dönüşüm süreçlerinde stratejik bir girdi olarak konumlandırılacaktır. Bu sayede hizmetler sektöründeki genişleme, sanayinin küresel rekabet gücünün artırılmasına da doğrudan katkı sağlayacaktır. Sağlık, eğitim, bakım, ulaşım, lojistik ve turizm gibi alanlarda bütünleşik hizmet modellerinin yaygınlaştırılmasıyla kaynaklar daha etkin kullanılacak ve hizmet kalitesi yükseltilecektir. Hizmetlerde kalite ve verimlilik göstergelerine dayalı rekabetin güçlendirilmesi ve başarılı iş modellerinin ölçeklenmesinin teşvik edilmesiyle hizmet sektörünün daha fazla kaynak kullanarak büyüyen bir yapıdan, mevcut kaynakları daha akıllı kullanarak daha fazla değer üreten bir yapıya dönüşmesi sağlanacaktır.

Sektörlerdeki gelişmeye katkı sunmak amacıyla yapısal dönüşümlerin gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırılması sağlanarak beşerî sermayenin niteliği artırılacaktır. Program döneminde kamu yatırımlarının özel sektör yatırımlarının tamamlayıcısı olması sağlanacak, kamu alım süreçleri çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik kriterlerini gözeten, yerli üretimi ve Ar-Ge'yi teşvik eden stratejik bir araç olarak konumlandırılacaktır.

Verimlilik artışını odağına alan bütüncül bir yaklaşımla hayata geçirilecek politika önceliklerinin sağlayacağı kazanımlarla ekonominin üretim kapasitesinin güçlendirilmesi ve toplam faktör verimliliğinde kalıcı artışlar sağlanması suretiyle potansiyel büyüme oranının Program döneminde yaklaşık 0,5 puan artırılması öngörülmektedir. Bu sayede Türkiye'nin uzun vadeli sürdürülebilir büyüme hedeflerine güçlü bir şekilde yakınsaması sağlanacaktır.

Grafik 7: Büyüme (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

İmalat sanayiinin üretim ve ihracat kapasitesinin korunması ve güçlendirilmesi

Sektörün yatırım, istihdam, yüksek katma değerli üretim ve ihracat kapasitesinin korunup güçlendirilmesi için veriye dayalı, seçici ve hedef odaklı aktif sanayi ve dış ticaret politikaları uygulanacak, öncelikli sorun alanlarına yönelik kamu sektörü ile özel sektör arasında işbirliği kültürünün güçlendirilmesi sağlanacaktır. Program döneminde, imalat sanayiinin rekabet gücünü ve dayanıklılığını artırmaya yönelik finansmana erişimin kolaylaştırılması, istihdamın korunması ve nitelikli istihdamın artırılması, enerji ve lojistik maliyetlerinin düşürülmesi, ihracat pazarlarında çeşitliliğin ve pazar payının artırılması ile haksız rekabet kaynaklı baskıların azaltılmasına yönelik tedbirler eş güdüm içerisinde hayata geçirilecektir. Kamu alımları yoluyla girişimci devlet anlayışı benimsenecek, bölgesel rekabet gücü yüksek sanayi kümelerinin kritik hammadde, üretim, teknoloji ve tedarik darboğazlarının

giderilmesine yönelik hedefli mekanizmalar hayata geçirilecektir.

- İmalat sanayii sektörleri üretim, yatırım, istihdam, kapasite kullanımı ve ihracat göstergeleri üzerinden veriye dayalı düzenli olarak izlenecek, söz konusu göstergelerde kritik eşikler gözetilerek tespit edilen sektör ve alt sektörlerin ihtiyaçlarına yönelik finansman, istihdam, dış ticaret ve maliyet unsurlarını birlikte ele alan hızlı müdahale mekanizması kapsamında imalat sanayiini güçlendirme programları uygulanacaktır.
- Tekstil, hazır giyim, deri, mobilya ve benzeri emek yoğun sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ'lerin dönüşümünü sağlamak ve istihdam seviyelerini korumak amacıyla KOSGEB İstihdamı Koruma Destek Programı gibi süreli, hedefli ve seçici destek enstrümanları genişletilerek uygulanacaktır.
- KOBİ'lere öncelik verilerek Kredi Garanti Mekanizmasının kapasitesinin artırılmasıyla finansmana erişim kolaylaştırılacaktır.
- KOBİ'lerin vadeli satışlardan kaynaklanan tahsilat risklerinin azaltılması ve işletme sermayesi ihtiyaçlarının desteklenmesi amacıyla Devlet Destekli Alacak Sigortası uygulamasının etkinliği artırılacaktır.
- Firmaların işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması amacıyla yalnızca üretim ve ihracat faaliyetlerine yönelik kullanılmak üzere tedarik ihtiyaçlarına ve belgeye dayalı finansman programları uygulanacaktır.
- İhracatçı ve döviz kazandırıcı faaliyet yürüten firmalara yönelik reeskont kredileri ile Yatırım Taahhütlü Avans Kredisi (YTAK) hacmi artırılacak, kredi tahsis süreçleri hızlandırılacaktır.
- Nakit akışı bozulan ancak üretim ve ihracat kapasitesini koruyan firmalar için vergi, SGK primi ve diğer kamu kaynaklı yükümlülüklerde belirli kriterlere bağlı geçici yeniden yapılandırma ve taksitlendirme imkânları geliştirilecektir.
- Sanayide elektrik, doğal gaz ve lojistik maliyetlerinin rekabetçilik üzerindeki etkileri yakından izlenecek, enerji yoğun sektörlerde verimlilik yatırımlarını hızlandıracak destek mekanizmaları yaygın bir şekilde uygulanacaktır.
- Organize sanayi bölgeleri ve sanayi kümelerinde ortak test, sertifikasyon, lojistik ve dijital altyapı yatırımları desteklenerek firmaların ölçek ekonomilerinden daha fazla yararlanması sağlanacaktır.
- Akıllı uzmanlaşma yaklaşımıyla, üretim ve ihracatta kritik öneme sahip, bölgesel rekabetçiliği yüksek sanayi kümelerine il bazında hızlı ve hedefli destekler sağlanarak kritik üretim, teknoloji ve tedarik darboğazlarını gidermeye yönelik öncelikli ve yoğun destek sağlanacaktır.
- Organize sanayi bölgeleri ve sanayi kümelerinde kritik meslekler bazında sektör-okul eşleştirme programları uygulanacak, eğitim ve sosyal yaşam altyapıları geliştirilecek, çıraklık, ustalık ve işbaşı eğitim programları yaygınlaştırılarak ara kademe nitelikli teknik işgücünün yetiştirilmesi daha güçlü desteklenecektir.
- İhracat pazarlarında kayıp yaşayan sektörlerle yönelik hedef ülke bazlı ticaret diplomasisi ve pazara giriş eylem planları uygulanacak, teknik engellerin kaldırılmasına yönelik girişimler yoğunlaştırılacaktır.
- Türk Eximbank'ın alıcı kredileri, ihracat kredi sigortaları ve ihracat finansmanı araçlarının etkinliği artırılacak ve yeni pazarlara yönelik faaliyetler önceliklendirilecektir.
- Yerli üreticiler üzerinde haksız rekabet oluşturan dampingli ve sübvansiyonlu ithalata karşı ticaret politikası savunma araçlarının uygulanma süreçleri hızlandırılacak, stratejik sektörlerde dış ticaret politikaları rekabetçilik bakış açısıyla gözden geçirilecektir.

- Kamu alımları stratejik bir politika aracı olarak daha etkin kullanılacak; öncelikli alanlarda uzun vadeli ve öngörülebilir talep sağlanarak tedarik modelleri geliştirilecek, üretim kapasitesinin korunması, yatırım kararlarının desteklenmesi ve kritik tedarik zincirlerinde dayanıklılığın artırılması sağlanacaktır.
- Savunma sanayiinde başarıyla uygulanan talep oluşturma ve uzun vadeli sipariş yaklaşımı, sağlık teknolojileri, raylı sistemler, enerji ekipmanları, elektronik ve kritik sanayi girdileri gibi alanlara yaygınlaştırılacaktır.
- Stratejik sektörlerde yatırım, istihdam, üretim ve ihracat kararlarını etkileyen düzenlemeler sadeleştirilecek, izin, ruhsat ve uygunluk değerlendirme işlemlerinde hızlandırılmış uygulamalar devreye alınacaktır.

Sanayide yüksek katma değerli dönüşümün desteklenmesi

Sektörel önceliklendirmeyi esas alan hedefli sanayi politikaları hayata geçirilecek, yüksek katma değerli üretim desteklenerek dış pazarlarda rekabet gücü artırılacaktır.

- HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı kapsamında öncelikli teknoloji alanlarına yönelik büyük ölçekli yatırımlar, proje bazlı özelleştirilmiş mekanizmalar yoluyla desteklenecektir.
- YTAK Programı üretken sektörlerde ihracatı destekleyici ve yüksek katma değerli ürün gruplarına yönelik mevcut yatırım teşvik sistemiyle bütünleşik bir biçimde seçici ve odaklı olarak daha etkin uygulanmaya devam edilecek ve katma değeri yüksek nitelikli olup görece daha küçük ölçekli imalat sanayii yatırımlarını kapsayacak şekilde yeni bir uygulama alanı geliştirilecektir.
- Teknoloji Hamlesi Programı kapsamında kritik ürün ve teknolojilerin yerli imkânlarla geliştirilmesi ve üretilmesi için yeni program çağrılarına çıkılacaktır.
- Stratejik Hamle Programı kapsamında arz güvenliğini sağlayacak, dışa bağımlılığı azaltacak, Ar-Ge içeriği yüksek ve ikiz dönüşüm hedefleriyle uyumlu yatırımlar desteklenecektir.
- Rekabetçilik ve sürdürülebilirlik potansiyeli taşıyan, ulusal düzeyde önemi haiz kümelenme teşebbüsleri desteklenmeye devam edilecektir.
- Öncelikli sektörlerde rekabetçi üretimin geliştirilmesine yönelik kritik bileşenlerin yerli imkânlarla üretimi kamu alımları aracılığıyla desteklenecektir.
- Devlet yardımlarının kullandırılmasında illerin teknolojik yetkinlikleri gözetilerek verimlilik artışı, teknoloji kazanımı, enerji verimliliği, ihracat, istihdam ve yerli katma değer oluşturulması gibi ölçütler öncelikli performans kriterleri olarak dikkate alınacak, etki değerlendirmelerine dayalı olarak sade ve etkin yapıda yürütülmesine devam edilecektir.
- Yatırım teşvik sistemi seçici, ihtiyaç odaklı, süreli, proje odaklı ve bölgesel gelişmişlik düzeyini gözetten bir çerçevede uygulanacaktır.
- Tarımsal sanayi üretim süreçlerinde ortaya çıkan yan ürünlerin katma değerli ürünlere dönüştürülmesine yönelik yatırımlar teşvik edilerek tarım ve sanayi sektörü etkileşimi güçlendirilecektir.
- Yerel Kalkınma Hamlesi Programı kapsamında, teknolojik dönüşüm, ihracat ve istihdam odaklı bölgesel düzeyde belirlenen yatırım ihtiyaçlarına ilişkin özel sektör yatırımları desteklenecektir.
- Yöresel ve geleneksel ürünlerin ticarileştirilmesine ve katma değerinin artırılmasına yönelik markalaşma, tasarım, ambalaj ve sertifikasyon süreçleri teşvik edilecek, ulusal ve uluslararası pazarlara erişimi kolaylaştıracak, dijitalleşme ve e-ticaret altyapıları güçlendirilecektir.

Ar-Ge ve yenilik ekosisteminin güçlendirilmesi

Teknolojide dışa bağımlılığı azaltacak ve uluslararası rekabetçiliği artıracak şekilde Ar-Ge temelli yatırımlar ve yenilikçi girişimcilik faaliyetleri desteklenecek, yenilik ekosisteminin bütüncül bir şekilde güçlendirilmesi sağlanacaktır.

- Yapay zekâ, siber güvenlik, otonom sistemler/araçlar, kuantum teknolojileri, hipersonik sistemler, yeni nesil malzeme teknolojileri, uzay ve uydu teknolojileri, nanoteknoloji, biyoteknoloji, sensör teknolojileri, çip, batarya, nükleer, yenilenebilir enerji, blokzincir ve robotik başta olmak üzere derin teknoloji ve ileri teknoloji alanlarında Ar-Ge faaliyetleri desteklenecek ve bu alanlarda çalışan araştırma kurumları, üniversiteler ve özel sektör şirketleri arasındaki stratejik işbirlikleri desteklenmeye devam edilecektir.
- Turcorn olma potansiyeline sahip teknoloji girişimleri küresel rekabetçilik hedefiyle güçlendirilecek ve odaklı şekilde desteklenecektir.
- Ar-Ge teşvikleri teknoloji ekosisteminin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılacak, Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin altyapıları ve kuluçka merkezleri sektörel ihtiyaçlar dikkate alınarak desteklenmeye devam edilecektir.
- Üniversite-sanayi işbirliği modeli kapsamında araştırma altyapıları, teknoloji platformları, ürünleştirme odaklı platformlar ve öncül Ar-Ge laboratuvarları etkin bir şekilde desteklenecektir.
- Büyük ölçekli özel sektör Ar-Ge merkezleri ve teknopark firmalarının yeni teknoloji alanlarına odaklanmalarını ve öncü çıktılar üreterek rekabetçiliklerini güçlendirmelerini sağlayacak uzmanlaşma modeli uygulanmaya devam edilecektir.
- Fikri mülkiyet varlıklarının yüksek teknolojili ve katma değerli üretime katkısının artırılması amacıyla patent, marka ve tasarımlara ilişkin değerlendirme, finansmana erişim ve ticarileştirme mekanizmaları güçlendirilecektir.
- Öncelikli Ar-Ge ve yenilik alanlarında bilimsel işbirliğinin ve bilgi paylaşımının güçlendirilmesi, araştırmacıların yetkinliklerinin geliştirilmesi ve nitelikli insan kaynağının artırılması amacıyla araştırma altyapıları ve işbirliği ağları desteklenecektir.
- Yüksek başarımlı hesaplama, yapay zekâ ve kuantum teknolojileri alanlarında araştırma ve yenilik kapasitesi ile kamu-sanayi-üniversite işbirlikleri güçlendirilecektir.
- Kritik ve stratejik teknoloji alanlarında uluslararası Ar-Ge ve yenilik işbirlikleri güçlendirilerek araştırma ve yenilik ekosisteminin uluslararasılaşması ve teknoloji geliştirme kapasitesi desteklenecektir.
- Millî Teknoloji Hamlesi doğrultusunda, yeni nesil demiryolu teknolojilerinin hayata geçirilmesi ve ulaşımda net sıfır emisyon hedefi kapsamında çevreci tahrik ve itki sistemlerinin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge altyapılarının kurulması ile projelerin yürütülmesi sağlanacaktır.
- Millî Uzay Programı kapsamında uzay alanında teknoloji üretme kabiliyetinin artırılması, kritik ve yüksek katma değerli uzay teknolojilerinin geliştirilmesi, ticarileştirilmesi ve yerli üretim kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik Ar-Ge faaliyetleri desteklenecektir.
- Türkçeye özgü dil yetkinliği yüksek temel büyük dil modellerinin geliştirilmesi, bu modeller üzerine kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik özelleştirilebilir yapay zekâ çözümlerinin geliştirilmesini sağlayacak yerli üretken yapay zekâ ekosistemi oluşturulacaktır.
- Yapay Zekâ Eylem Planı (2026-2030) kapsamında, düşük karbonlu ulusal hesaplama omurgası ve bütünlük yatırım çerçevesiyle desteklenen yerli yapay zekâ üretim kapasitesi güçlendirilecektir.

- Robotik teknoloji ve yapay zekâ araçlarına yönelik yazılım üreten öğrenci, öğretmen gruplarının farklı bölgelerde özendirilmesi sağlanacaktır.
- Kritik teknolojilerde ulusal inisiyatifler rekabet öncesi işbirliği yaklaşımıyla kayda geçirilecek, bu alanlar için gerekli altyapılar inşa edilecektir.

Yeşil ve dijital dönüşümün hızlandırılması

İklim değişikliğiyle mücadele çerçevesinde yeşil dönüşüm süreci hızlandırılarak başta enerji, sanayi, ulaştırma ve tarım olmak üzere tüm sektörlerde düşük karbonlu üretim, kaynak verimliliği, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir finansman ve yeşil teknoloji uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

- İklim Kanunu'nun uygulamasına yönelik sera gazı emisyonlarının azaltımı ve iklim değişikliğine uyuma ilişkin düzenlemeleri içeren ikincil mevzuat çalışmaları sürdürülecektir.
- Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR ETS)'nin Avrupa Birliği Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile uyumu güçlendirilerek emisyon yoğun sektörlerin yeşil dönüşümü ve ihracat rekabetçiliği desteklenecektir.
- Uluslararası karbon piyasalarına katılıma yönelik uygulama çerçevesi geliştirilecek, Uluslararası Havacılığa Yönelik Karbon Denkleştirme ve Azaltma Şeması (CORSIA) yükümlülüklerinin karşılanması ve karbon kredilerinin kullanımına yönelik altyapı ve düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- İmalat sanayiinde yeşil ve dijital dönüşümlerine yönelik sektör ve teknoloji düzeyindeki ihtiyaçları belirlenecek ve destek mekanizmaları oluşturulacaktır.
- Yeşil dönüşüm sürecinde işletmelerin kurumsal sürdürülebilirlik performanslarının güvenilir ve şeffaf biçimde izlenmesi ve raporlanması amacıyla Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Uzmanlığı lisanslama süreçlerinin etkinliği artırılacak ve sürdürülebilirlik raporlama ve güvence denetimi standartları altyapısı güçlendirilerek yeşil finansmana erişim ve uluslararası rekabet gücü artırılacaktır.
- Sanayide yeşil dönüşümü hızlandırmak, temiz üretimi görünür kılmak ve firmaların yeşil finansa erişimini kolaylaştırmak amacıyla sektörel "Mevcut En İyi Teknikler" doğrultusunda düzenlemelere yönelik faaliyetler yürütülerek ve gerekli insan kaynağı yetiştirilerek Sanayide Yeşil Dönüşüm Belgelendirme sürecine devam edilecektir.
- Döngüsel ekonomi yaklaşımıyla uyumlu, kaynak verimli ve düşük karbonlu üretimi amaçlayan yatırımlar Yeşil Dönüşüm Programı kapsamında desteklenecektir.
- Su kaynaklarının korunması ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla su tüketiminin ve kirliliğin azaltılması, arıtılmış atık suyun yeniden kullanımının yaygınlaştırılması ve döngüsel ekonomi uygulamalarının geliştirilmesine yönelik yeni bir su yönetimi anlayışına geçilecektir.
- Suyun verimli kullanımının sağlanması, gelir getirmeyen su kullanımının en aza indirilmesi amacıyla deniz suyunun arıtılması, yağmur suyu hasadı ve gri suyun yeniden kullanımı gibi hususlarda mevzuat altyapısı geliştirilecektir.
- Sıfır atık uygulamaları ve döngüsel ekonomi yaklaşımı yaygınlaştırılarak atıkların önlenmesi, azaltılması, yeniden kullanılması, geri dönüştürülmesi ve endüstriyel kullanımının artırılması suretiyle malzeme ve kaynak kullanımının en aza indirilmesi sağlanacaktır.
- Enerji tüketiminin yüksek olduğu sektörler başta olmak üzere enerji verimliliği yatırımları desteklenecektir.

- Sanayi kaynaklı atık ısının etkin olarak kullanılması amacıyla mevzuat düzenlemesi yapılacaktır.
- Yenilenebilir enerji kullanım oranı ve enerji verimliliği yüksek binalar yaygınlaştırılacaktır.
- Ulaşımında Net Sıfır Emisyon Stratejisi ve Eylem Planı tamamlanarak uygulamaya konulacak; entegre, verimli, güvenli, çevreye duyarlı akıllı ulaşım sistemleri teknoloji yol haritası oluşturulacak; ulaşımında emisyon azaltımı ve sürdürülebilirliğin sağlanması ile bağlantısallığın artırılması konularında projeler hayata geçirilecektir.
- Elektrikli araç şarj istasyonlarının ülke genelinde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Lojistik sektöründe ağır ticari araçların elektrifikasyonunu desteklemek üzere yüksek kapasiteli şarj istasyonları ulusal planı hazırlanacaktır.
- Yutak alanların genişletilmesi amacıyla orman alanlarının artırılması, ekosistem bütünlüğünün korunması ve ormanların iklim değişikliğine karşı dayanıklılığının güçlendirilmesine yönelik uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.
- Uluslararası sınıflama sistemleriyle uyumlu ve ülkemizin özgün ihtiyaçlarını gözeten Türkiye Yeşil Taksonomisi kapsamında raporlama altyapısı geliştirilecektir.
- Çevresel performans verileri, dijital altyapılar aracılığıyla finansal karar alma süreçlerine entegre edilecek ve yeşil finansman mekanizmalarında etkin biçimde kullanılacaktır.
- Bankaların yurt içinde yeşil dönüşüm yatırımlarının finansmanına yönelik temin ettikleri fonlamanın teşvik edilmesi sağlanacaktır.
- İklim verileri ve risk projeksiyonları gözetilerek üretim planlamaları gözden geçirilecek, üretici ve üretici ailelerinin sosyal dayanıklılığını güçlendiren, erken uyarı altyapısı ve dayanıklı çeşit geliştirme çalışmalarını da birlikte kullanan iklim kaynaklı tarımsal afetlere karşı daha dirençli, sürdürülebilir ve finansal açıdan güçlü bir tarımsal risk yönetim sistemi oluşturulacaktır.
- Yerel yönetimlerin entegre atık yönetim tesislerinin sürdürülebilirliğini ve etkin işletilmesini sağlayacak yeni bir mekanizma geliştirilecektir.
- Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı Yönetmeliği çerçevesinde, tüm illerde eylem planları hazırlanarak karar destek araçları, teknik kılavuzlar ve izleme sistemleri geliştirilecektir.

İşletmelerin dijital dönüşüme yönelik kabiliyet ve kapasiteleri artırılabilecektir. Kamu hizmetlerinin sunulmasında dijital teknolojilerin azami düzeyde kullanılması sağlanacaktır.

- Dijital Dönüşüm Programı ile işletmelerin dijital dönüşüm yatırımları desteklenecektir.
- Yapay zekâ alanında AB ile uyum gözetilerek ulusal mevzuat altyapısı geliştirilecektir.
- Veri ekonomisine geçişi hızlandırmak üzere, veri sahipliği ve paylaşım sorumlulukları ile teknik yöntemlere ilişkin hususları da kapsayan ulusal politika çerçevesi hazırlanacak, veri yönetişimi çatı mevzuatı ve altyapısı oluşturulacaktır.
- Yapay zekâ uygulamalarının ihtiyaç duyduğu süper bilgisayar altyapıları geliştirilecek ve Türk Ulusal Bilim e-Altyapısı (TRUBA) süper bilgisayarının kapasitesi artırılabilecektir.
- Kamuda dijital dönüşümü hızlandırmak ve yeni nesil dijital teknolojilerden daha etkin şekilde faydalanmak üzere dijital devlet kurumsal mimarisine yönelik mevzuat altyapısı oluşturulacaktır.
- Yerel yönetim kuruluşlarının bilişim yatırımlarına yönelik kaynak kullanımında etkinliğin artırılması amacıyla ortak yazılım bileşenleri ve paylaşımlı dijital altyapılar yaygınlaştırılacak, mükerrer sistem yatırımları azaltılacaktır.

- Yerel yönetimlerde veri temelli karar alma süreçlerini güçlendirmek amacıyla birlikte çalışabilirlik esasları ve ulusal mimari çerçevesinde bütünleşik dijital şehir yönetim altyapısı oluşturulacak, ortak platform yaklaşımıyla dijital belediyecilik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.
- Stratejik sektörlerde uluslararası akreditasyona sahip test ve uygunluk değerlendirme altyapıları geliştirilecektir.
- Test, muayene, gözetim ve belgelendirme ile standardizasyon ve uygunluk değerlendirme süreçlerinde dijital dönüşüm hızlandırılarak yapay zekâ destekli, veri odaklı ve entegre hizmet modelleri geliştirilecektir.
- Eğitimin tüm kademelerinde müfredatın ve altyapının dijital dönüşüme yönelik geliştirilmesi sağlanacak, süreç odaklı ve yeterlik temelli bir dijital ölçme değerlendirme sistemi kurulacaktır.

Beşerî ve fiziki altyapının geliştirilmesi

Nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine yönelik başta mesleki ve teknik eğitim olmak üzere eğitim sisteminin kalitesi ve işgücüyle uyumu güçlendirilecek, bireylerin mesleki yetkinlikleri geliştirilerek stratejik alanlarda teknolojik dönüşüme uyum kapasitesi artırılabacaktır.

- Teknolojik dönüşümün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi amacıyla teknoloji odaklı eğitim ve yetkinlik geliştirme programları yaygınlaştırılacaktır.
- Kritik teknoloji alanları ile öncelikli Ar-Ge ve yenilik konularında nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi ve araştırmacıların desteklenmesi sağlanacaktır.
- Yurt dışındaki yetkin araştırmacılara yönelik ülkemizde tam veya kısmi zamanlı çalışma imkânları ve ortamları çeşitlendirilecek, üst seviye bilimsel ve teknolojik çalışmalar yürüten nitelikli araştırmacılar desteklenecektir.
- Mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla öğretmen ve yöneticilerin yetkinlikleri geliştirilecek, atölye ve laboratuvarlar teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellenecek ve mezunların istihdamını güçlendirmek üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirlikleri artırılabacaktır.
- Başta yapay zekâ olmak üzere teknolojik gelişmeler, stratejik öncelikler ve sektör ihtiyaçları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim içeriği yenilenecek, altyapı ve işbirlikleri güçlendirilecek ve öğrencilere uygun yönlendirme ile erişim imkânı sağlanacaktır.
- Uzay teknolojileri alanında araştırma, test ve doğrulama altyapıları güçlendirilecektir.
- Savunma sanayiinin ihtiyaç duyduğu yetkinliklerin geliştirilmesi amacıyla değişen teknolojik trendlere uyum sağlayacak sürekli eğitim ve mesleki gelişim programları yaygınlaştırılacaktır.
- Kaliteli okul öncesi eğitime erişimi kolaylaştırmak üzere ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak hedef grupların ihtiyaçlarına göre farklı modeller geliştirilecektir.
- Erken yaşlarda bireylerin yetenek ve kapasitelerinin keşfedilerek bilim, teknoloji ve mesleki kariyer alanlarında uygun kabiliyetleri geliştirebileceği alanlara yönlendirilmesini sağlayacak programlar geliştirilecektir.
- Ortaokul ve lise düzeyinde geliştirilecek mesleki ilgi, değer ve beceri envanterleri yardımıyla öğrencileri kendilerine uygun mesleklere yönlendirecek nesnel bir mekanizma oluşturulacaktır.

- Ortaöğretim öğrencilerinin eğitim süresi içinde mesleki eğitim merkezlerine kayıt olarak mesleki beceriler edinmelerinin sağlanması amacıyla çerçeve öğretim programı hazırlanacak ve ilgili mevzuatta düzenleme yapılacaktır.

Üretim merkezlerinin lojistik bağlantıları ve altyapıları güçlendirilerek özel sektörün rekabet gücünün artırılması sağlanacaktır.

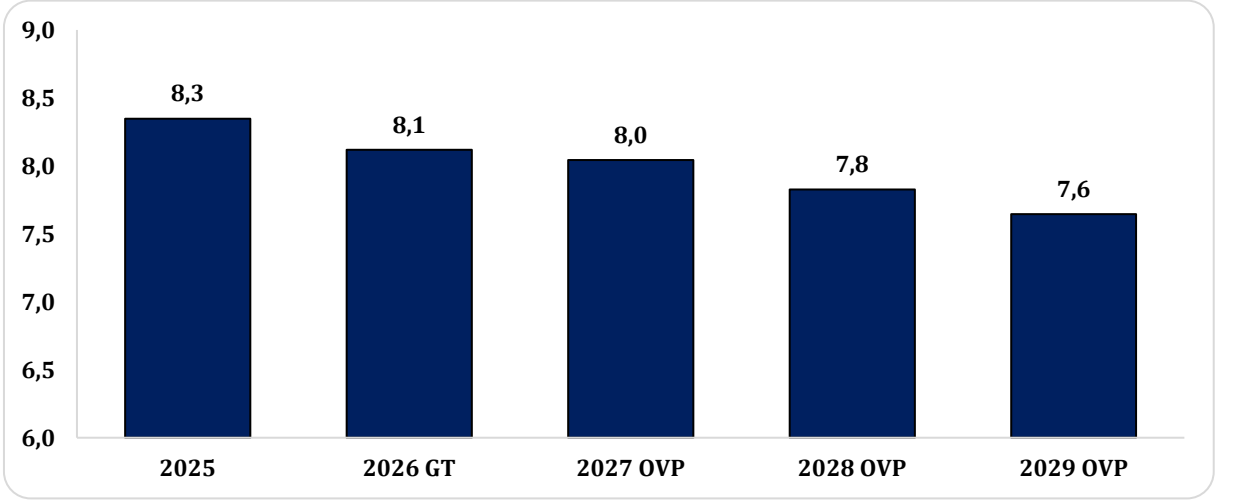
- Sanayi bölgeleri, lojistik merkezler ve limanların demiryolu ağına bağlantısını sağlayacak iltisak hatları önceliklendirilerek yatırımlar hızlandırılacaktır.
- Marmara Bölgesi'ndeki yoğunluğun azaltılması amacıyla bölge dışında yeni endüstriyel gelişim alanları ve lojistik hatları oluşturulacaktır.
- Uluslararası hava bağlantısalığı stratejik öncelikler doğrultusunda geliştirilecek, bölgesel hava ulaşımında süreklilik ve erişilebilirlik güçlendirilecektir.

2. İstihdam

Dönüşen işgücü piyasası dinamikleri doğrultusunda yeni nesil çalışma modelleri, sektörel ihtiyaçlar ve beceri uyumsuzlukları dikkate alınarak güvenceli esnekliği artıran ve atıl işgücünün azaltılmasını hedefleyen bütüncül politikalar hayata geçirilecektir. Enflasyonu düşürmeye yönelik makroekonomik politika çerçevesiyle uyumlu, sürdürülebilir ve istihdamı destekleyen bir büyüme patikasıyla istihdam ve işgücünün yeniden ivmelenmesi sağlanacaktır.

Tek haneli seviyelere gerilemiş olan işsizlik oranındaki iyileşmenin OVP süresince devam edeceği öngörülmektedir. Program boyunca işgücüne katılım oranında öngörülen artışla beraber istihdamın yıllık ortalama 711 bin kişi artması, işsizlik oranının kademeli olarak gerileyerek 2029 yılında yüzde 7,6 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Grafik 8: İşsizlik Oranı (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

İşgücünün beceri uyumunun iyileştirilmesi

Beşerî sermaye, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde geliştirilecek; işgücünün becerileri teknolojik gelişmeler, sektörel ihtiyaçlar ve stratejik önceliklerle uyumlu hâle getirilecektir. Mesleki ve teknik eğitimin işgücü piyasasıyla bağı güçlendirilecek, ihtiyaç duyulan meslek ve yetkinliklerde nitelikli insan kaynağı arzı artırılacak ve beceri ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik veri ve yeterlilik altyapısı geliştirilecektir.

- Meslek ve hedef grup odaklı aktif işgücü programları işgücü piyasasının değişen ihtiyaçlarına göre geliştirilecek, programların istihdam etkisi düzenli olarak değerlendirilecek ve kaynaklar kalıcı istihdama geçiş performansı yüksek program türlerine yönlendirilecektir.
- Savunma sanayii, yapay zekâ, siber güvenlik, enerji ve madencilik ile uzay teknolojileri gibi nitelikli insan kaynağı ihtiyacı olan stratejik alanlarda işgücü yetiştirmeye yönelik lisansüstü eğitim desteklenecek, kamu-üniversite-özel sektör işbirliğiyle sürekli eğitim ve gelişim programları ve mesleki eğitim imkânları yaygınlaştırılacaktır.
- Yurt dışındaki üst seviye bilimsel ve teknolojik çalışmalar yürüten nitelikli araştırmacıların ülkemizdeki çalışma imkânları ile ortamları çeşitlendirilerek işbirlikleri geliştirilecektir.
- Mesleki ve teknik eğitim müfredatı özel sektörle işbirliği içerisinde güncellenecek, staj ve işbaşı eğitimi programlarının yaygınlaştırmasını sağlayacak şekilde yönetim ve finansman konuları da dâhil olmak üzere özel sektör katılımı artırılacaktır.
- Başta meslek yüksekokulları olmak üzere yükseköğretim kontenjanlarının kamu ve özel sektörün orta vadede ihtiyaç duyduğu işgücü ile uyumu güçlendirilecektir.
- Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim mezunlarına yönelik mezun takip sistemi oluşturulacak, işgücü piyasası performansları analiz edilecek ve kariyer destek mekanizması geliştirilecektir.
- Bireylerin istihdamda kalmalarının temin edilmesi ve becerilerinin günümüz ihtiyaçlarına uyumunun artırılması için hayat boyu öğrenmeye katılım, aktif yaşlanma yaklaşımını içerecek şekilde artırılacaktır.
- Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin etkin uygulanması sağlanacak, mikro yeterliliklere ilişkin ulusal düzenlemeler hayata geçirilecek ve Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanının ulusal ve uluslararası sistemlerle uyumu güçlendirilecektir.
- Ulusal Yeterlilik Sistemi (UYS)'nin eğitim ve istihdam politikaları ile etkin entegrasyonu güçlendirilecektir.
- İşgücü piyasası bilgi altyapısı güçlendirilerek Ulusal Meslek Sınıflama Sistemi tamamlanarak ilgili kurumların meslek verilerinde ortak dil ve birlikte çalışabilirlikleri sağlanacak, ortaya çıkan beceri ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik veri temelli analiz ve meslek haritalama çalışmaları yaygınlaştırılacaktır.

Yeni nesil çalışma biçimleri ve sektörel dönüşümlere uyumun sağlanması

İşgücü piyasasının sektörel ve teknolojik dönüşümlere uyum kapasitesi artırılacak, yeni nesil çalışma biçimleri güvenceli esneklik temelinde yaygınlaştırılırken kadın-erkek fırsat eşitliği ve iş-yaşam dengesi gözetilecek, yeşil ve dijital dönüşümün kapsayıcı ve sürdürülebilir istihdamı desteklemesi sağlanacaktır.

- Yeni nesil çalışma modellerine ilişkin mevzuat düzenlemelerinin etkin uygulanması sağlanacak, ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanarak güvenceli esneklik yaygınlaştırılacaktır.

- İşgücü piyasasında güvenceli esnekliği ve erişimi artırmak amacıyla İşsizlik Sigortası Fonu kaynaklı pasif işgücü programlarının yararlanma koşullarının kolaylaştırılması sağlanacaktır.
- Yeşil ve dijital dönüşümün işgücü piyasasına etkileri düzenli olarak izlenecek, veri ve analiz altyapısı güçlendirilecektir.
- Yeşil dönüşüme uyum ve adil geçiş sürecinin desteklenmesi amacıyla Türkiye’de bölgesel ve sektörel düzeyde yeşil işler, dönüşümden etkilenecek meslekler, iş kaybı riski taşıyan istihdam alanları ve ortaya çıkacak yeni beceri ihtiyaçlarını kapsayan Yeşil Dönüşüm İşgücü Piyasası ve Meslek Haritası hazırlanacaktır.
- Ulusal Adil Geçiş Stratejisinin 2027-2029 dönemi uygulama, eş güdüm, izleme ve değerlendirme mekanizması hayata geçirilecek, sosyal tarafların ikiz dönüşüm politikalarının tasarım, uygulama ve izleme süreçlerine katılımını sağlayan sosyal diyalog mekanizmaları güçlendirilecektir.
- Dönüşüm sürecinden en fazla etkilenecek çalışan kesimleri odağına alan, hedefli sosyal koruma ve istihdam tedbirleri geliştirilecektir.
- Adil geçişin sağlanmasına yönelik yeşil ve dijital dönüşümden etkilenen sektör ve mesleklerdeki işgücüne yönelik mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programları, ikiz dönüşümün gerektirdiği beceriler doğrultusunda tasarlanarak yaygınlaştırılacaktır.
- İkiz dönüşüm kapsamında işgücünün becerilerinin geliştirilmesi desteklenecek, aktif işgücü programları beceri açığını kapatacak şekilde tasarlanacak ve işgücünün ihtiyaç duyulan becerilerle donatılması kamu-özel sektör işbirliğiyle sağlanacaktır.
- Sektörel dönüşümler ve yeni nesil çalışma modelleri dikkate alınarak istihdama yönelik destekler bütüncül bir çerçevede gözden geçirilip etkinleştirilecektir.

İşgücüne katılımda güçlük yaşayan kesimlerin istihdamının desteklenmesi

Kadınlar, gençler ve engelliler başta olmak üzere işgücüne katılımda güçlük yaşayan kesimlerin istihdam olanaklarını geliştirmek ve işgücü piyasasına kalıcı katılımını desteklemek amacıyla beceri geliştirme, bakım hizmetleri, işe geçiş ve girişimcilik destekleri ile aktif işgücü politikalarının etkinliği artırılacaktır.

- Başta kadınlar, gençler ve engelliler olmak üzere işgücü piyasasına daha etkin katılımı sağlamak ve istihdamı artırmak amacıyla aktif işgücü programları yürütülecektir.
- Kadınların yeni mesleki beceri ve yetkinliklerle donatılmasını teminen eğitim ve destek programları hayata geçirilecektir.
- Kadın istihdamının artırılması amacıyla ekonomik ve erişilebilir çocuk bakım hizmetleri artırılabilecek, bu hizmetlerin kapsamı yaşlı ve engelli bakım hizmetleri gibi diğer bakım alanlarını da içerecek şekilde genişletilecektir.
- Kadınların işgücüne katılımının artırılması ve ilk-ortaöğretimdeki çocukların güvenli ortamlarda bulunmalarının sağlanması amacıyla okul sonrası kültür, sanat ve spor programları yaygınlaştırılacaktır.
- İşgücü Uyum Programı, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin mesleki eğitim, yetkinlik ve becerilerini gözetenerek daha fazla faydalanmalarını sağlayacak şekilde uygulanacaktır.
- Başta kadınlara yönelik olmak üzere girişimcilik programları yaygınlaştırılacaktır.
- Engellilerin işgücüne katılımını artırmak için hedeflenmiş istihdam destek programları ve kapsayıcılığı güçlendirici politikalar uygulanacak, iş kazası sonrası sigortalıların mesleki rehabilitasyonu sağlanarak yeniden istihdama katılımı desteklenecektir.

Atıl işgücünün azaltılması

Potansiyel işgücünün ekonomik faaliyete katılımını artırmak amacıyla işgücü piyasasına girişin önündeki beceri, bakım, iş arama ve bölgesel uyumsuzluk kaynaklı engeller azaltılacak, işgücü piyasası dışında kalan bireylerin kayıtlı ve sürdürülebilir istihdama geçişleri desteklenecektir.

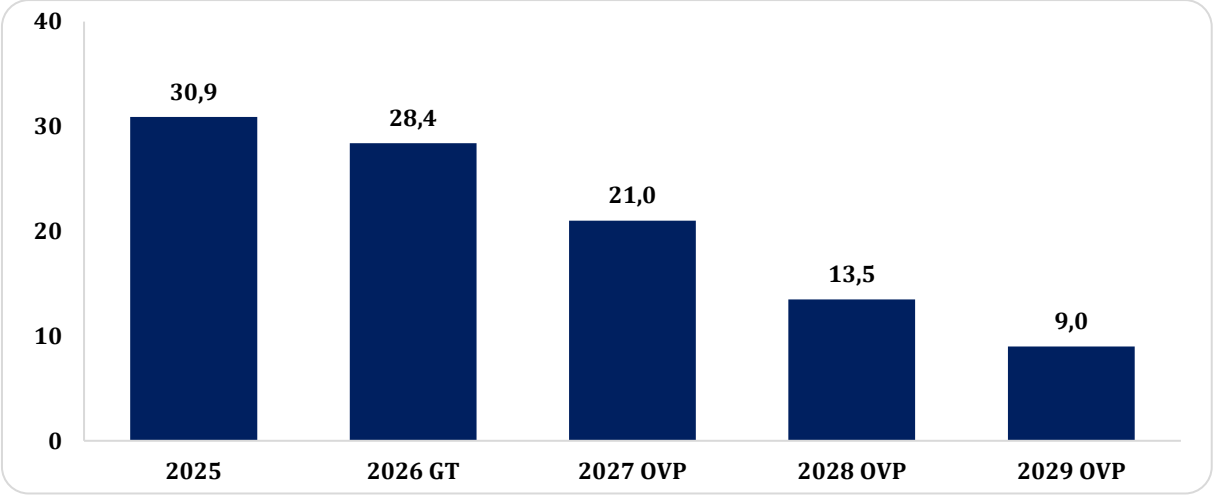
- Atıl işgücünün kalıcı bir şekilde azaltılması amacıyla erken yaşlardan itibaren üretim kültürünü aşılayarak çalışma hayatına hazırlayan ve işgücüne katılımı teşvik eden programlar hayata geçirilecektir.
- Çalışmanın fazileti ve üretmenin toplumsal değeri, örgün eğitim sürecinin başlangıcından itibaren müfredata yansıtılacaktır.
- Potansiyel işgücünde bulunan bireyler, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleriyle aktif işgücü programlarına dâhil edilecek, profil bazlı yönlendirme ve beceri geliştirme imkânlarıyla işgücüne katılımları artırılabilecektir.
- Sosyal yardım sistemi ile aktif ve pasif işgücü programları arasında bağlantı güçlendirilecek, sosyal yardım alan bireylerin işgücüne katılımını ve istihdam edilebilirliğini sağlamaya yönelik aktif işgücü programları yaygınlaştırılacaktır.
- Yeniden beceri kazandırma, takip ve eşleştirme mekanizmaları güçlendirilerek aktif işgücü programlarına katılanların işgücü açığı bulunan sektörlerde kalıcı istihdama geçişleri desteklenecektir.
- Ebeveyn izni, bakım sorumluluklarının daha dengeli paylaşılmasına imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecektir.
- Merkezî hükûmet, yerel yönetimler ve özel sektörün işbirliğini sağlayacak şekilde kurumsal bakım ve kreş hizmetleri yaygınlaştırılacak, işyerlerindeki kreş ve bakım hizmetleri sunumu özellikle kadınlar başta olmak üzere istihdamı destekleyecek şekilde geliştirilecektir.
- Çocuk bakım yükümlülüğü bulunan çalışanlar için işletmelerin kısmi ya da tamamen uzaktan istihdam olanakları sunmaları desteklenecektir.
- Atıl işgücüne meslek kazandırmaya yönelik programlar yerel işgücü talebi ve bölgesel ihtiyaçlar gözetilerek geliştirilecektir.
- İş ve yaşam uyumunun ve çalışan verimliliğinin artırılması doğrultusunda, çalışma günleri ayarlaması ile esnek süreli istihdam modellerine ilişkin geliştirme çalışmaları yapılacaktır.

3. Fiyat İstikrarı ve Finansal İstikrar

Orta Vadeli Program (2027-2029) döneminde tek haneli rakamlara ulaşılacak şekilde dezenflasyon sürecinin devam etmesi ve fiyat istikrarının sağlanması temel amaç olacaktır. Bu dönemde toplam talep koşullarının enflasyondaki düşüşe sağladığı katkı daha elverişli maliyet koşullarıyla desteklenecektir. Ürün piyasalarında rekabetin geliştirilmesi ve arz yönlü politikaların güçlendirilmesiyle üretim potansiyeli yukarı taşınacaktır. Fiyatlama davranışının daha sağlıklı bir zemine oturmasını desteklemek amacıyla tüketici farkındalığı artırılacak ve ekonomik aktörlerin enflasyon beklentileri bütüncül bir yaklaşımla yönetilecektir. Enflasyon oranındaki düşüşle birlikte gelir dağılımında daha dengeli bir yapı tesis edilerek kalıcı refah artışına katkı sunulacaktır.

Finansal sistemde tasarrufların artırılması, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması, sermaye piyasalarının geliştirilmesiyle finansmana erişimin kolaylaştırılması ve finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması suretiyle finansal istikrarın desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Grafik 9: Yıl Sonu TÜFE Artış Oranı (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

Kalıcı tek haneli hedeflere ulaşılmasına yönelik enflasyon beklentilerinin çıpalanması

Enflasyonla mücadelede eş güdümlü politika yaklaşımı sürdürülecek, fiyat istikrarı tesis edilene kadar tüm araçlar etkin bir şekilde kullanılacaktır. Makroekonomik politikaların kararlı duruşu piyasalarda şeffaflığı ve veri izlenebilirliğini artıran yapısal adımlarla desteklenerek beklentilerin çıpalanmasına katkı sağlanacaktır.

- Fiyat istikrarının kalıcı olarak tesis edilmesi amacıyla enflasyon hedeflemesi uygulamasına devam edilecektir.
- Enflasyonla mücadele kapsamında Merkez Bankası tüm politika araçlarını etkin bir biçimde kullanmaya, maliye ve gelirler politikalarının para politikası ile eş güdüm içerisinde uygulanmasına devam edilecektir.
- Dalgalı döviz kuru rejimi uygulaması sürdürülecek, sağlıksız fiyat oluşumlarının gözlenmesi veya aşırı oynaklık durumları dışında döviz kurlarının serbest piyasa koşullarında arz ve talep dengesine göre oluşması sağlanacaktır.
- Enflasyon beklentilerinin ara hedeflerle uyumlu olarak çıpalanmasını sağlamaya yönelik iletişim kanalları güçlendirilecektir.

- Perakende sektöründe belirli bir büyüklüğün üzerindeki zincir marketlerdeki fiyatları şeffaf bir biçimde paylaşılan market fiyatları internet sitesinin kamuoyundaki bilinirliği artırılacaktır.

Piyasa dinamikleri dışındaki fiyatlamlarda enflasyon hedefi ile uyumlu fiyatlama davranışının yaygınlaştırılması

Bütüncül bir yaklaşımla geçmişe endeksli fiyatlama davranışının yerini enflasyon beklentilerine dayalı fiyatlamanın alması sağlanacak ve fiyat katılıklarının oluşması engellenerek enflasyondaki atalet kırılacaktır.

- Yönetilen yönlendirilen fiyatların enflasyon tahmin ve hedefleriyle uyumu artırılacaktır.
- Tarımsal ürünlerin alım fiyatları, kamu maliyesine etkileri, piyasa dinamikleri ve Program hedefleri dikkate alınarak geçmiş enflasyona endeksleme davranışının azaltılmasına yardımcı olacak şekilde belirlenecektir.

Gıda fiyatlarının hedeflerle uyumlu bir patikada seyrinin sağlanması

Gıda arz güvenliğinin güçlendirilmesi, tarımsal verimliliğin ve katma değerin artırılması ile kaliteli gıdaya makul fiyatlarla erişimin sağlanması öncelikleri doğrultusunda, dış ticaret ve destekleme politikaları bütüncül bir çerçevede uygulanacaktır. Tarımsal üretim süreçlerinde maliyet baskılarını azaltacak yapısal dönüşüm adımları hızlandırılarak gıda fiyatlarındaki oynaklığın azaltılması ve fiyat istikrarına katkının güçlendirilmesi sağlanarak gıda harcamalarının hanehalkı bütçesi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve özellikle düşük gelirli kesimlerin refahının desteklenmesi hedeflenmektedir.

- Gıda ve tarımsal ürünlerdeki kısa ve uzun dönemli arz-talep ve ihracat-ithalat değişimleri ile dağıtım zincirindeki gelişmelerin fiyatlara olası etkilerinin erken uyarı yaklaşımıyla izlenmesi, değerlendirilmesi ve fiyat istikrarının desteklenmesini teminen ilgili kurumlarla eş güdüm içerisinde maliye ve dış ticaret politikaları uygulanmaya devam edilecektir.
- Gıda arz güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla stratejik tarım ürünlerinin üretiminde arz-talep dengesi, yeterlilik düzeyleri, su kısıtı ve bölgesel üretim potansiyelleri dikkate alınarak uygulamadaki üretim planlaması sürdürülecektir.

Yurt içi tasarrufların artırılması

Yurt içi tasarrufların ve tasarruf bilincinin artırılması amacıyla finansal okuryazarlık yaygınlaştırılacak, uzun vadeli tasarruf araçları geliştirilecektir.

- Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)'ndeki standart emeklilik yatırım fonları, katılımcıların birikimleri için daha fazla katma değer üretecek şekilde yeniden tasarlanacaktır.
- Otomatik Katılım Sistemi (OKS)'nde fon çeşitliliği katılımcıların farklı risk algısı ve tercihlerini dikkate alacak şekilde artırılacak, kesintilerin sadeleştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacak ve bu kapsamda sistemin cazibesi artırılarak fon tutarı ve katılımcı sayısında artış sağlanacaktır.
- Yatırım fonlu ve birikimli hayat sigortaları yaygınlaştırılacaktır.
- Finansal eğitim faaliyetleri artırılarak finansal okuryazarlığın toplumun tüm kesimlerinde yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

Para politikasının finansal piyasa araçlarıyla desteklenmesi

Türk lirası cinsinden yatırım araçları teşvik edilecek, kredi büyümesine yönelik para politikasıyla uyumlu politikalar sürdürülecek, yatırım ve ihracata yönelik faaliyetlerde finansman koşulları iyileştirilecektir.

- YP mevduatın cazibesinin azaltılması, Türk lirası mevduatın payının artırılması ve vadesinin uzatılmasına yönelik politikalar uygulanmaya devam edilecektir.
- Cari işlemler dengesini ve sürdürülebilir büyümeyi desteklemek amacıyla yatırım ve ihracata yönelik faaliyetlerde finansmana erişim koşulları iyileştirilmeye devam edilecektir.
- İç talebi dengelemek, enflasyon beklentilerini çıpalamak ve cari işlemler açığını azaltmak amacıyla bireysel krediler ve hedefli olmayan ticari kredilerde para politikası duruşunu destekleyici politikalar uygulanmaya devam edilecektir.

Finansal sektörün kurumsal yapısının güçlendirilmesi

Finansal sektör düzenlemeleri uluslararası standartlara uyum ile sektörde yaşanan yeni gelişmeler gözetilerek geliştirilecektir.

- Basel III Final (Basel IV) düzenlemesine uyum sağlanması amacıyla, AB mevzuatı da göz önünde bulundurularak bankaların kamuya açıklama yükümlülükleri ile ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacak ve uygulamaya geçirilecektir.
- Tasarruf finansman şirketlerinin faaliyetlerine ilişkin süreçlerin sağlıklı sürdürülmesi, dengeli bir şekilde büyümelerinin sağlanması ve müşterilerin menfaatlerinin korunması amacıyla düzenlemeler yapılmaya devam edilecektir.
- Düzenlemelerin sadeleştirilmesi çalışmalarına devam edilerek finansal sektörün aracılık faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmesi sağlanacaktır.
- Uluslararası iyi uygulamalara uyum sağlanması amacıyla bankaların kurumsal yönetim ilkeleri ile iç sistemleri ve içsel sermaye değerlendirme süreçlerine ilişkin ilgili mevzuatta değişiklikler yapılacaktır.
- Kalkınma bankacılığının yeniden yapılandırılması ve etkinliğinin artırılması için mevzuat altyapısı ve organizasyon yapısı güçlendirilecektir.

Finansal teknolojilerin yaygınlaştırılması

Finansal teknolojilere yönelik düzenleme altyapısı geliştirilecek, bu faaliyetlerin ölçek, etkinlik ve güvenliği artırılarak yaygınlaşması sağlanacaktır.

- Dijital Türk lirasının iktisadi, hukuki ve güvenlik boyutları ele alınarak kullanıma sunulması ve yaygınlaştırılmasına yönelik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.
- Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) ve FAST Katman Servisler ile Ödeme Hizmetlerinde Veri Paylaşım Servislerinin yaygınlığının artmasını destekleyen çalışmalar yürütülecektir.
- Kartlı ödemelerde yerli ve millî kart şeması TROY'un kullanım yaygınlığını artıracak çalışmalar yürütülecektir.
- Ödeme ve elektronik para kuruluşlarının siber güvenlik alanında dayanıklılık seviyesinin artırılmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
- Yenilikçi finansal hizmetlerin sunulduğu ve katma değeri yüksek uygulama ve teşebbüslerin ortaya çıktığı ödeme hizmetleri ekosisteminin güçlendirilmesine yönelik düzenleme çalışmaları sürdürülecektir.
- Sermaye piyasası araçlarının kripto varlık olarak ihraç edilebilmesine ve kayden izlenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenecektir.

Sermaye piyasalarının etkinliğinin artırılması

Sermaye piyasalarında düzenleyici  er eve gözden geçirilerek etkinliğin artırılması sağlanacaktır. Bunun yanı sıra pay piyasalarında güncelleme ve geliştirme çalışmaları yapılarak sermaye piyasaları derinleştirilecektir.

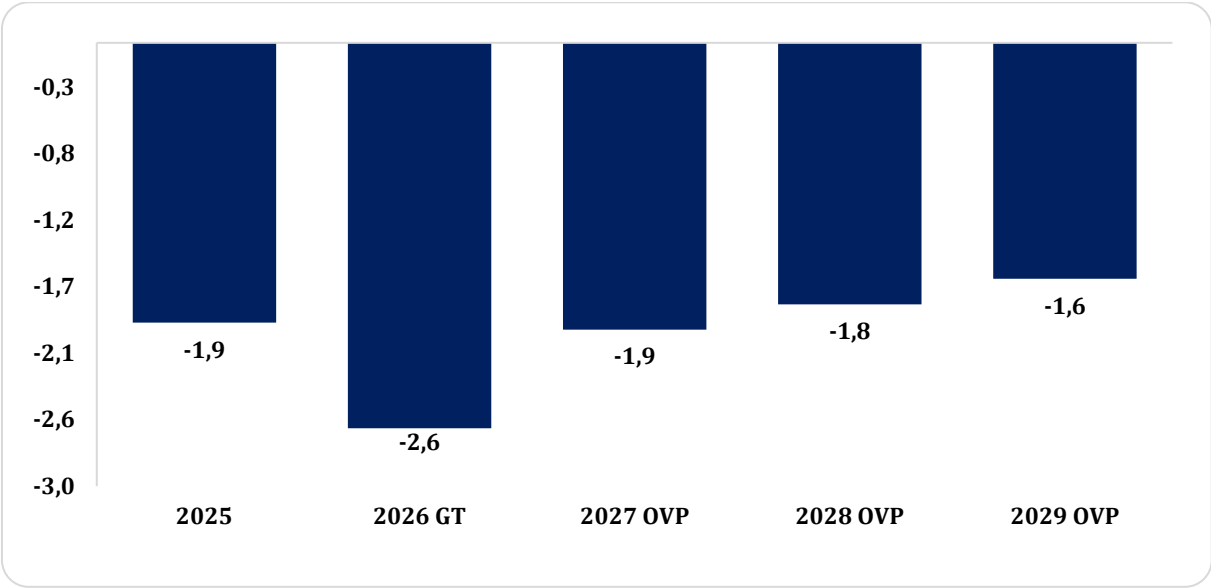
- Yatırım hizmet ve faaliyetleri, yatırım kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esasları, aracı kurumların sermaye ve sermaye yeterliliği yükümlülükleri ile sermaye piyasası araçlarının kredili alım, açığa satış ile ödünç alma ve verme işlemlerine ilişkin düzenleyici  er eve bütüncül biçimde gözden ge irililecektir.
- Sermaye piyasalarında yatırımcı ve yatırım kuruluşları kaynaklı risklerin bütüncül izlenmesi, sistemik risklerin tespiti ve erken uyarı amacıyla Yatırımcı Risk Merkezi kurulacak ve Yatırımcı Risk Takip Sistemi oluşturulacaktır.
- Türk lirası tasarruf ve yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi sağlanarak sermaye piyasaları derinleştirilecektir.
- şirketlerin sermaye piyasalarının sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanabilmesine yönelik düzenlemeler yapılacak ve nitelikli halka arzların artırılması desteklenecektir.
- Pay Piyasası'nda takas s resinin kısaltılmasına yönelik mevzuat, sistem, operasyon ve piyasa uyum çalışmaları tamamlanacaktır.
- Pay Piyasası'nda pazar sınıflandırma  l  tleri, likidite ve volatilite özelliklerini daha etkin yansıtacak şekilde güncellenecektir.
- Derecelendirme ve bağımsız denetim sektörlerinin etkinliğinin artırılması amacıyla ilgili mevzuat uluslararası uygulamalar doğrultusunda iyileştirilecektir.

4. Dış Ticarete Rekabetçilik

Küresel ticarete yeni nesil korumacılık eğilimleri, tedarik zincirlerindeki yeniden yapılanma ve jeopolitik gelişmeler yakından takip edilerek dış ticaret dengesi, rekabet gücü ve tedarik güvenliği üzerindeki olası yansımalar etkin bir şekilde yönetilecektir. Bu çerçevede, mevcut ve yeni pazarlara erişimin güçlendirilmesi, ticaret anlaşmalarının etkin kullanılması ve ticaret diplomasisi araçlarının daha hedefli biçimde devreye alınması suretiyle ihracatın ürün ve pazar çeşitliliği artırılırken yüksek katma değerli ve teknoloji yoğun ihracatın desteklenmesi, yeşil ve dijital dönüşüme uyumun hızlandırılması ve hizmet ihracatının çeşitlendirilmesi yoluyla ihracatın niteliği ve rekabet gücü geliştirilecektir.

Küresel ticaretteki yeni dinamikler doğrultusunda ve özel sektörle istişare hâlinde, sanayi kuruluşlarının ve yurt içi üreticilerin haksız rekabete karşı ihtiyaçları gözetilerek uluslararası yükümlülükler çerçevesinde yerli üretimin korunmasına yönelik önlemler alınacaktır. Kritik girdilerde dışa bağımlılığın ve tedarik risklerinin azaltılması amacıyla tedarik kaynakları çeşitlendirilecek, yerli üretim kapasitesi geliştirilecek ve stratejik ticaret koridorları etkin bir şekilde kullanılacaktır. İhracatçıların finansmana erişiminin ve ticaret altyapısının güçlendirilmesi ile dış ticaret alanında insan kaynağının ve dijital yetkinliklerin geliştirilmesi yoluyla firmaların küresel rekabet gücü ve dayanıklılığı artırılabilecektir.

Grafik 10: Cari İşlemler Dengesi/GSYH (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

İhracatın katma değerinin artırılması

İhracatın küresel ticaretten aldığı payın artırılması amacıyla yüksek katma değerli ve teknoloji yoğun ürün ve hizmetlerin ihracat içindeki payı yükseltilecek, düşük ve orta teknoloji yoğun sektörlerde dönüşüm desteklenerek firmaların daha yüksek katma değerli üretim ve ihracata yönelmeleri sağlanacaktır. Yeşil ve dijital dönüşüm süreçlerine uyum güçlendirilerek firmaların küresel değer zincirlerindeki konumları geliştirilecek, Türk malı ve hizmetlerinin uluslararası pazarlardaki bilinirliğinin ve markalaşma düzeyinin artırılması desteklenecek ve yeni nesil hizmet alanlarının geliştirilmesine öncelik verilecektir.

- İhracatta rekabet gücünün artırılması amacıyla ürün bazında küresel ticaretteki büyüme eğilimleri, Türkiye'nin pazar payı, teknoloji seviyesi, emek yoğunluğu ve sektörel dönüşüm ihtiyacı gibi kriterler dikkate alınarak destek mekanizmaları geliştirilecektir.

- Dünya ticaretinde payı azalan fakat Türkiye'nin pazar payının yüksek olduğu düşük teknoloji ve emek yoğun ürünlerde uygulanmakta olan devlet yardımları gözden geçirilerek sektör içi ve sektörler arası dönüşümü sağlayacak şekilde güncellenecektir.
- Başta AB olmak üzere ihracat pazarlarında rekabetçiliğin artırılması ve tedarik zincirlerinde Türkiye'nin konumunun yükseltilmesi amacıyla AB Yeşil Mutabakatına uyum kapsamında üretim ve ticarete yönelik sektörel dönüşüm adımları hayata geçirilecektir.
- Firmaların dış pazarlarda kendi markalarıyla küresel bir oyuncu olabilmeleri ve Türk malı imajının güçlendirilmesine yönelik uluslararası markalaşma faaliyetlerinin desteklenmesine devam edilecektir.
- Coğrafi işaretli ürünler de dâhil olmak üzere, ihracat potansiyeli yüksek ürünlerin yurt dışı pazarlarda tanıtılması amacıyla uluslararası markalaşma stratejileri geliştirilmeye devam edilecektir.
- Turizm, konaklama, lojistik ve taşımacılık, bilişim, eğitim, finansal teknolojiler, danışmanlık, dijital aracılık, sağlık ve spor turizmi, fuarcılık ve kongre turizmi, gastronomi, hava yolu yolcu taşımacılığı, kültürel ve kreatif endüstri, yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik, ulaştırma altyapı, uygunluk değerlendirme hizmetleri sektörlerinin yüksek katma değerli ihracata yönlendirilmesi, uluslararası pazarlarda rekabet avantajı kazanması ve küresel ölçekte güçlü markalar oluşturmaya desteklenecektir.
- Uluslararası eğitim hizmetleri alanında Türkiye'nin konumunun güçlendirilmesiyle uluslararası öğrenci kaynaklı hizmet ihracatı gelirlerinin artırılması sağlanacaktır.
- Sağlık turizmi hizmet kapasitesi nitelik ve nicelik olarak geliştirilecek, sertifikasyon, denetim ve mükemmeliyet merkezi uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
- Dijital ticaret ve e-ticaret yoluyla ihracatın geliştirilmesi amacıyla öncelikli dış pazarlarda yer alan temsilciliklerde dijital ticaret alanında kapasite artırılacak, ihracatçıların küresel çevrim içi pazar yerlerine erişiminin kolaylaştırılması, hedef ülkelerdeki politika ve düzenleyici çerçevelere ilişkin bilgi ve yönlendirme sağlanması ve dijital ticaret engellerinin giderilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.

Pazara erişimin güçlendirilmesi ve ticaret diplomasisinin etkinleştirilmesi

Küresel ticarete yeni nesil korumacılık ve tedarik zincirlerinde ayrışma eğilimlerinin arttığı bir ortamda, pazara giriş imkânlarının geliştirilmesi ve ihracatçıların karşılaştığı ticaret engellerinin azaltılması amacıyla ticaret diplomasisi araçları etkin şekilde kullanılacaktır. Mevcut ticaret anlaşmalarının kapsamının ve etkinliğinin artırılması, yeni pazarlara yönelik ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, dost ve yakın ülkeler başta olmak üzere, ikili ve bölgesel işbirliklerinin güçlendirilmesi yoluyla ihracatın pazar çeşitliliği artırılacaktır.

- Uzak Ülkeler Stratejisi ve İslam İşbirliği Teşkilatı Üyeleri ile İhracatı Geliştirme Stratejisi dâhil olmak üzere pazar çeşitliliğini sağlamaya yönelik politikalar uygulanmaya devam edilecek, komşu, yakın ve dost ülkelerle bölgesel ve ikili işbirlikleri geliştirilecektir.
- Afrika ülkeleriyle ikili ekonomik işbirliğinin güçlendirilmesi ve ticaret hacminin artırılmasına yönelik uzun vadeli stratejik ortaklık modelleri geliştirilecektir.
- Küresel tedarik zincirlerinde yeniden yapılanma, pazara giriş koşulları ve ticaret politikalarındaki gelişmelerin ihracat üzerindeki etkilerinin önceden tespit edilmesini teminen ülke, sektör ve ürün bazında ticaret engelleri ve pazar fırsatlarına yönelik erken uyarı ve ticaret istihbaratı mekanizmaları güçlendirilecek, tespit edilen engellerin giderilmesine ve alternatif pazarlara erişimin artırılmasına yönelik hedef odaklı ticaret diplomasisi yürütülecektir.

- AB'nin kamu alımları, veri koruma ve siber güvenlik düzenlemeleri gibi sanayi, ekonomik güvenlik ve tedarik zinciri politikalarındaki gelişmeler doğrultusunda, Türkiye-AB yatırım ve ticaret ilişkilerinin derinleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek, stratejik sektörlerde Türk firmalarının Avrupa değer zincirlerindeki konumunun korunması ve güçlendirilmesine yönelik girişimlerde bulunulacaktır.
- Gümrük Birliği'nin güncellenmesine yönelik AB kurumları ve üye ülkeler nezdinde çalışmalar yürütülecektir.
- Orta Asya ülkeleri ve Türk Dünyası ile ekonomik ve ticari ilişkiler, enerji ve bağlantısallık alanları dâhil olmak üzere geliştirilecektir.
- Türk firmalarının üçüncü ülke pazarlarında haksız rekabet oluşturan uygulamalardan kaynaklanan kayıplarının tespit edilmesi ve giderilmesi amacıyla ilgili ülkelerle ticaret politikası işbirliği ve istişare mekanizmaları güçlendirilecek, gerektiğinde ortak ticaret politikası savunma araçlarının kullanımına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- Akredite helal belgelerinin ülkeler arasında karşılıklı tanınmasına yönelik uluslararası sistem oluşturulması ve helal belgeli ürün ve hizmet ticaretindeki teknik engellerin azaltılması amacıyla akreditasyon, eğitim, işbirliği ve tanıtım odaklı çalışmalar yürütülecektir.

Ticaret altyapısının ve finansmana erişimin güçlendirilmesi

İhracatçıların küresel pazarlarda rekabet gücünün artırılması amacıyla finansmana erişim imkânları geliştirilecek, ihracat destekleri daha etkin ve bütüncül bir yapıda uygulanacaktır. Yüksek teknoloji, yüksek katma değerli, yeşil ve dijital dönüşüm odaklı ihracatın finansmanına öncelik verilecek, ihracatçıların finansman maliyetlerinin azaltılmasına ve finansman araçlarının çeşitlendirilmesine yönelik uygulamalar geliştirilecektir. Ticaret ve lojistik altyapısının etkinliği artırılarak taşıma, depolama ve dağıtım süreçlerinin hızlandırılması ve maliyetlerin azaltılması sağlanacak, Türkiye'nin bölgesel ticaret ve lojistik bağlantılarındaki konumu güçlendirilecektir.

- İhracat destek mekanizmasının finansman araçlarıyla birlikte ele alınarak etkinliği artırılacak, İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi aracılığıyla ihracatçılar için kefalet yükü azaltılacaktır.
- Türk Eximbank'ın iş modeli ve kurumsal altyapısı uluslararası en iyi uygulamalar dikkate alınarak geliştirilecek, yüksek teknoloji ve katma değerli ihracatın finansmanında yeşil ve dijital dönüşüm önceliklendirilerek Türk Eximbank desteklerinin etkinliği artırılacaktır.
- Karbon fiyatlandırma mekanizmasının sektörler üzerinde oluşturacağı ilave maliyetlerin azaltılmasına yönelik ihracat finansman araçlarının çeşitliliği artırılacaktır.
- Türkiye'nin stratejik konumu ve gelişmiş ulaştırma altyapısından azami ölçüde yararlanılarak Asya, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika arasındaki ticaret akışlarında küresel bir lojistik merkez hâline gelmesi sağlanacak, transit taşımacılıktaki payı ve lojistik hizmetlerden elde edilen katma değer artırılacaktır.
- Orta Koridor ve Kalkınma Yolu başta olmak üzere uluslararası ulaştırma koridorlarının kapasitesi, sürekliliği ve rekabet gücü artırılacak, doğu-batı ve kuzey-güney eksenlerinin Türkiye'de bütünleşmesi sağlanarak alternatif ve dirençli ticaret güzergâhları geliştirilecektir.
- Orta Koridor kapsamında Bakü-Tiflis-Kars, Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu ve Zengezur Koridoru bağlantıları güçlendirilerek Hazar havzasından gelerek Türkiye üzerinden Avrupa'ya uzanan demiryolu ağında güzergâh çeşitliliği ve taşıma kapasitesi artırılacaktır.

- İstanbul Kuzey Demiryolu Geçişi ile Orta Koridor ve Kalkınma Yolunun Avrupa bağlantısı güçlendirilecek, Asya'dan ve Basra Körfezi'nden gelen yüklerin Türkiye üzerinden Avrupa'ya kesintisiz ve yüksek kapasiteli demiryolu bağlantısıyla ulaştırılması sağlanacaktır.
- Kalkınma Yolu kapsamında Basra Körfezi'nden gelerek Türkiye üzerinden Avrupa'ya uzanan demiryolu ve karayolu bağlantıları geliştirilerek liman-demiryolu-karayolu entegrasyonu güçlendirilecek ve Türkiye'nin kuzey-güney yönlü uluslararası ticaretteki merkezî rolü artırılacaktır.
- Hicaz demiryolunun iyileştirilmesi yoluyla uluslararası ulaştırma koridorlarının Orta Doğu yönündeki devamlılığı ve bölgesel ticaret bağlantıları güçlendirilecektir.
- Lojistik maliyetlerin ve taşıma sürelerinin azaltılması, tedarik zinciri dayanıklılığının artırılması, ihracatın rekabet gücünün yükseltilmesi ve yeni yatırım, üretim ve istihdam alanlarının oluşturulmasını teminen uluslararası koridorların limanlar, lojistik merkezler, organize sanayi bölgeleri, üretim merkezleri, havalimanları ve sınır kapılarıyla bütünleşik olarak geliştirilerek demiryolunun yük taşımacılığındaki payı ve intermodal taşımacılık kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.
- Yurtdışı Lojistik Dağıtım Ağları (YLDA)'nın tedarik zincirindeki konumu güçlendirilecek, YLDA desteği kapsamında daha fazla firmanın dağıtım ağlarına dâhil olması sağlanacak ve uçtan uca teslimatların daha kısa süre ve daha düşük maliyetle gerçekleştirilmesi yoluyla önemli pazarlarda ihracatın sürdürülebilirliğini destekleyecek altyapı oluşturulacaktır.

Ticarette dışa bağımlılığın ve tedarik risklerinin azaltılması

Ekonomik güvenliğin ve dayanıklılığın güçlendirilmesi amacıyla kritik girdi, ürün ve teknolojilerde dışa bağımlılık bütüncül bir yaklaşımla ele alınacak, yurt içi üretim ve işleme kapasitesinin geliştirilmesi, tedarik kaynaklarının ve stratejik ticaret koridorlarının çeşitlendirilmesi, alternatif ürün ve teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması ve uluslararası işbirlikleri yoluyla tedarik güvenliği güçlendirilecektir. Jeopolitik gelişmeler ve ticareti kısıtlayıcı uygulamalardan kaynaklanabilecek risklerin erken tespit edilmesi ve yönetilmesi amacıyla izleme ve erken müdahale kapasitesi geliştirilecek, kritik alanlarda stratejik tedarik mekanizmaları oluşturulacak ve yerli üretimin haksız rekabete karşı korunmasına uluslararası yükümlülükler çerçevesinde devam edilecektir.

- Jeopolitik gelişmeler, ihracat kısıtlamaları ve tedarik zincirlerinde ortaya çıkabilecek riskler düzenli olarak izlenecek, yüksek risk taşıyan ülke, sektör ve ürünler için erken müdahale ve alternatif tedarik mekanizmaları geliştirilecektir.
- Kritik girdi, ürün ve teknolojilerde dış ticaret bağımlılıkları analiz edilecek, yerli üretim kapasitesi, tedarik kaynaklarının çeşitlendirilmesi, stratejik ticaret koridorlarının etkin kullanımı ve ihracatın pazar çeşitliliğinin dengelenmesine yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir.
- Kritik hammadde ve girdilerin tedarik güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla kaynak ülkelerde üretim, işleme ve lojistik altyapı yatırımlarına yönelik uluslararası işbirlikleri ve uzun vadeli tedarik mekanizmaları geliştirilecek, stratejik ortaklıklar çeşitlendirilecektir.

5. İş ve Yatırım Ortamı

İş ve yatırım ortamının öngörülebilirliğinin, şeffaflığının ve rekabetçiliğinin güçlendirilmesi, bürokratik süreçlerde zaman ve maliyetlerin azaltılması ve özel kesimin yatırım kararlarını destekleyen kurumsal kapasitenin geliştirilmesi temel önceliklerdir. Bu doğrultuda, düzenleyici çerçevenin sadeleştirilmesi ve kalitesinin artırılması, kamu hizmetlerinin dijital ve bütünleşik sunulması, yatırım yeri ve izin süreçlerinin kolaylaştırılması, yatırımcıların karşılaştıkları sorunların etkin biçimde çözülmesi ve uyuşmazlıkların hızlı ve öngörülebilir şekilde sonuçlandırılması sağlanacaktır. Nitelikli doğrudan yabancı yatırımların teknoloji, yenilikçilik, istihdam ve ihracata katkısı gözetilerek hedef odaklı yatırım çekme politikaları uygulanacaktır.

İdari süreçlerin kolaylaştırılması, düzenleyici kalitenin ve öngörülebilirliğin güçlendirilmesi

İş ve yatırım ortamında idari yükler azaltılacak, kamu hizmetlerinin dijital ve bütünleşik şekilde sunulması yoluyla işlem süreleri ve maliyetler düşürülecek, düzenleyici çerçevenin kalitesi ve öngörülebilirliği güçlendirilecektir.

- Şirketlerin kuruluş, faaliyet, yatırım, dış ticaret ve tasfiye süreçlerinde karşılaştıkları idari yükler azaltılarak mevzuat sadeleştirilecek, kamu hizmetleri daha hızlı, dijital, bütünleşik ve kullanıcı odaklı hâle getirilecek, işlem süreleri ve maliyetler düşürülerek iş ve yatırım ortamının rekabetçiliği artırılacaktır.
- Yatırımcılar ile kamu idareleri arasında yatırım süreçlerinde ortaya çıkabilecek idari ve uygulamaya ilişkin sorunların yargı veya tahkim süreçlerine intikal etmeden önce eş güdüm ve uzlaşma yoluyla ele alınması amacıyla Yatırım Koordinasyon ve Uzlaştırma Kurulu oluşturulacaktır.
- İş ve yatırım süreçlerine dair iş ve işlemler, kurulacak Tek Durak Ofis aracılığıyla en aza indirilecektir.
- İş ve yatırım ortamında düzenleyici çerçeve iyileştirilerek yatırımcı güveni, öngörülebilirlik ve istikrar artırılacaktır.
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)'nın Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile uyumlaştırma süreci tamamlanacaktır.
- Uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümü uygulaması yaygınlaştırılacaktır.
- Yargılama süreçlerinin etkinleştirilmesi ve alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin daha da güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Adalete erişimin ve makul sürede yargılanma hakkının geliştirilmesi amacıyla dijital çözüm platformları, çevrim içi uyuşmazlık ve elektronik duruşma yöntemleri geliştirilecektir.
- Etki analizi yapılarak belirlenen yeni ihtiyaç alanlarında ihtisas mahkemeleri oluşturulacaktır.
- Başta fıkri ve sınai haklar mahkemeleri olmak üzere ihtisaslaşmaya yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.
- İcra ve iflas mevzuatı günümüz şartları göz önüne alınmak suretiyle güncellenecektir.
- Konkordato kurumunun kötüye kullanılmasının önlenmesine ve ticari hayatta uygulamadan kaynaklanan aksaklıkların giderilmesine yönelik mevzuat çalışması yürütülecektir.
- Elektronik tebligat uygulaması yaygınlaştırılacaktır.
- Sınai mülkiyet tescil süreçleri, yapay zekâ teknolojileri kullanılarak hızlandırılacak, karar kalitesi artırılacak ve başarılı uluslararası uygulamalar ülkemize uyarlanacaktır.

- e-Ticaret potansiyelinin geliştirilmesine ve e-ticaret ortamının daha güvenli hâle getirilmesine yönelik mekanizmalar kurulacaktır.
- Elektronik ve perakende ticarete haksız ticari uygulamalara ilişkin düzenlemelere uyumun sağlanması amacıyla yürütülen denetim faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.
- Farklı idareler tarafından yürütülen piyasa gözetim ve denetim faaliyetlerinin toplulaştırılması, uygulama yeknesaklığının sağlanması ve mükerrerliklerin engellenmesi amacıyla Piyasa Gözetim ve Denetim Kurumu kurulacaktır.
- Teknoloji tabanlı girişimlerin kurulmasını teşvik etmek üzere şirket kuruluş kolaylığı ve başlangıç aşaması muafiyetleri sağlayan, yenilikçi, Dijital Şirket Uygulaması hayata geçirilecektir.

Nitelikli uluslararası doğrudan yatırımların ülkeye çekilmesi

Uluslararası doğrudan yatırımların, nitelikli istihdam, teknoloji ve bilgi transferi, verimlilik ve yenilikçilik katkısı ile ihracat kapasitesi gözetilerek nitelikli yatırımların ülkemize yönlendirilmesi amacıyla hedef odaklı yatırım çekme politikaları önceliklendirilecektir. Yatırımcıların yatırım yeri, izin, altyapı ve finansmana erişim süreçleri kolaylaştırılacak, uluslararası yatırımcıların yerli tedarikçi ve Ar-Ge ekosistemleriyle bağlantılarının artırılması sağlanacaktır.

- Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi (2024-2028) kapsamında tanımlanan nitelikli uluslararası doğrudan yatırım profillerine uygun hedef yatırımcılar belirlenecek ve bu yatırımcılara yönelik yatırım çekme faaliyetleri yürütülecektir.
- Yatırım süreçlerinin izlenmesi, koordinasyonu ve etkin yönetimine yönelik dijital altyapı güçlendirilecektir.
- İklim dostu yatırımlar, dijital yatırımlar, veri merkezleri, yapay zekâ, yarı iletkenler, batarya teknolojileri, mobilite, biyoteknoloji, yenilenebilir enerji ekipmanları ve ileri imalat yatırımlarının öncelikli alanlar olarak desteklenmesine devam edilecektir.
- Uluslararası doğrudan yatırımlarda kaynak ülke çeşitliliği artırılarak Avrupa, Kuzey Amerika, Körfez, Asya-Pasifik ve Orta Asya başta olmak üzere farklı coğrafyalardan Türkiye'ye yönelen yatırımların artırılması sağlanacaktır.
- Ulusal ve uluslararası tüm paydaşlarla stratejik iletişim çerçevesinde işbirlikleri geliştirilerek ülkemizin iletişim ve tanıtım faaliyetleri güçlendirilecektir.
- Mevcut ve yeni kurulacak serbest bölgelerde yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması, yeşil ve dögüsel ekonomiye katkının artırılmasına yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir.
- Serbest bölge işlemlerinde bilgi teknolojilerinin kullanımı artırılarak iş süreçleri hızlandırılacaktır.

İstanbul Finans Merkezi (İFM)'nin küresel ve bölgesel cazibesinin artırılması

İFM'nin uluslararası finansal hizmetler, bölgesel fon yönetimi, sermaye piyasaları, finansal teknolojiler, katılım finans ve sürdürülebilir finans alanlarında cazibesinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Bu kapsamda, nitelikli uluslararası yatırımcıların Türkiye'deki faaliyetlerinin kolaylaştırılması, yatırım ve finansal işlemlere ilişkin hizmetlerin bütünleşik şekilde sunulması ve İFM'nin küresel ve bölgesel rolünün güçlendirilmesine yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir.

- İFM'nin uluslararası finansal işlemler, bölgesel fon yönetimi, fintek, katılım finans ve sürdürülebilir finans merkezi olarak konumlandırılması hızlandırılacaktır.

- İFM'nin sürdürülebilir finans alanında uluslararası bir cazibe merkezi olmasına yönelik çalışmalar yapılacak ve yol haritası hazırlanacaktır.
- İstanbul Finans ve Teknoloji Üssü (FintechZone), Start in Türkiye, Tech Visa ve girişim sermayesi yatırım fonları gibi kolaylaştırıcı ve hızlandırıcılarla Türkiye'nin bölgesel girişimcilik ve finansal teknoloji merkezi olması desteklenecektir.

6. Ekonomik Güvenlik ve Dayanıklılık

Küresel şoklara, jeopolitik gerilimlere ve küresel rekabet baskılarına karşı ulusal çıkarların korunmasını teminen ekonomik güvenlik ve dayanıklılık artırılacaktır. Bu kapsamda makroekonomik istikrarın yanında enerji, tarım, gıda, sağlık, teknoloji ve savunma gibi stratejik alanlarda kaynak güvenliği artırılacaktır. Kritik ürün, teknoloji ve hizmetlerde dışa bağımlılık azaltılacak, yerli üretim ve yenilik kapasitesi geliştirilecek, tedarik zincirleri çeşitlendirilecek ve stratejik alanlarda güvenilir işbirlikleri derinleştirilecektir. Demografik dönüşüm, afetler, jeopolitik gelişmeler ve küresel arz şoklarına karşı toplumsal ve fiziksel dayanıklılık güçlendirilerek ekonominin çoklu şoklara karşı direnci artırılacaktır.

Enerji ve doğal kaynaklarda arz güvenliğinin güçlendirilmesi

Enerji ve doğal kaynaklarda dışa bağımlılığın azaltılması ve arz güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla yerli kaynakların aranması, üretimi ve katma değerli şekilde ekonomiye kazandırılması, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve depolama kapasitesinin artırılması sağlanacak, kritik mineraller ile enerji ve madencilik teknolojilerinde yerli üretim ve Ar-Ge kapasitesi güçlendirilecektir.

- Petrol, doğal gaz ve maden kaynaklarına yönelik yurt içi ve yurt dışında arama ve üretim çalışmaları artırılarak rezervlerin katma değeri yüksek şekilde ekonomiye kazandırılması sağlanacaktır.
- Güneş ve rüzgâr enerjisi gibi kesintili yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanan elektrik üretiminin şebekeye etkin şekilde entegrasyonunun sağlanması ve sistem güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla elektrik enerjisi depolama kapasitesi artırılacaktır.
- Kritik ve stratejik minerallerde ithalat bağımlılığını azaltmak ve yerli üretimi desteklemek amacıyla mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
- Nükleer teknoloji alanında yerli ve yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi için Ar-Ge çalışmaları desteklenecek, radyasyon ve hızlandırıcı esaslı teknolojiler geliştirilerek yüksek katma değerli ürünler üretilecektir.
- Nükleer enerji elektrik üretim portföyüne dâhil edilecek, nükleer kapasitenin artırılmasına yönelik yeni proje ve teknolojiler geliştirilecek ve nükleer santrallerde kullanılan ekipmanların yerlilik oranları artırılacaktır.
- Temiz kömür teknolojileri kapsamında yerli kömürün gazlaştırılması, karbon yakalama ve kullanma ile ileri teknoloji karbon ürünleri alanlarında Ar-Ge çalışmaları yürütülecektir.
- Enerji ve madencilik sektöründe kullanılan kritik teknoloji ve ekipmanların geliştirilmesi ve yerleştirilmesine yönelik Ar-Ge ve Ür-Ge faaliyetleri desteklenecektir.
- Hidrojen değer zinciri içerisinde yer alan alanlarda teknoloji sağlayıcısı konumuna ulaşılmasına yönelik Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri desteklenecektir.
- Madencilik sektöründe Ar-Ge'ye dayalı yerli teknoloji ve ürün geliştirilmesi çalışmaları yapılacak, katma değeri yüksek bor ürünlerinin üretim ve satış miktarı artırılacak ve nadir toprak elementlerinin ekonomiye kazandırılması sağlanacaktır.
- Pompaj Depolamalı Hidroelektrik Santrallere ilişkin mevzuat altyapısı oluşturulacaktır.
- Rehabilitasyon ve bakım faaliyetleriyle hidroelektrik santraller başta olmak üzere enerji üretim tesislerinin üretim kapasiteleri artırılacaktır.

- Su yönetiminde dijitalleşme artırılacak ve akıllı su yönetimi sistemi hayata geçirilecektir.

Gıda arz güvenliği ve tarımsal dayanıklılığın artırılması

Gıda arz güvenliğinin ve tarımsal dayanıklılığın güçlendirilmesi amacıyla veri altyapısı, üretim planlaması ve stratejik tarımsal girdilerde yerli kapasite geliştirilecek, verimlilik, kaynak etkinliği ve iklim değişikliğine uyumu destekleyen yenilikçi üretim modelleri ile tarımsal üretim altyapısı güçlendirilecektir.

- Genel Tarım Sayımı sonuçları esas alınarak tarım envanterinin güncellenmesi sağlanacak, tarımsal veri ve istatistik altyapısı veri toplama ve yönetim standartları geliştirilerek güçlendirilecektir.
- Tarımsal Ar-Ge ve yenilik ekosistemi güçlendirilerek yerli genetik kaynakların korunması, ıslahı ve geliştirilmesi sağlanacak, iklim değişikliğine dayanıklı, yüksek verimli ve uluslararası rekabet gücüne sahip bitki çeşitleri ile hayvan genetik materyallerinin geliştirilmesi desteklenecek, gübre, bitki koruma ürünleri, aşı ve benzeri temel tarımsal girdilerde arz güvenliğini sağlamak amacıyla yerli üretim kapasitesi artırılacaktır.
- Tarımsal üretimde verimlilik, kalite ve kaynak kullanım etkinliğinin artırılması amacıyla dijitalleşme, yapay zekâ ve hassas tarım uygulamaları yaygınlaştırılacak, üretimin izlenmesi, verim tahmini ile hastalık ve zararlıların erken tespitine yönelik karar destek ve izleme sistemleri geliştirilecektir.
- Başta tarıma dayalı sanayinin hammadde ihtiyacının öngörülebilir ve sürdürülebilir şekilde karşılanmasına yönelik sözleşmeli üretim modelleri yaygınlaştırılacaktır.
- Tarımsal üretimde verimlilik ve rekabet gücünün artırılması amacıyla üretim, işleme ve lojistik altyapısının bütünleşik olarak planlandığı Organize Tarım Bölgeleri yaygınlaştırılacak, bu bölgelerde jeotermal ve yenilenebilir enerji kaynaklarının etkin kullanımı ile kaynak ve enerji verimliliği desteklenecektir.
- Tarımsal üretimde iklim değişikliğine uyumun güçlendirilmesi ve doğal kaynaklar üzerindeki baskının azaltılması amacıyla toprak sağlığını, su kullanım etkinliğini ve karbon tutumunu artıran onarıcı ve düşük karbonlu üretim modellerinin yaygınlaştırılması desteklenecektir.

Kritik teknolojilerde yerli kapasitenin ve stratejik sektörlerin geliştirilmesi

Teknolojik bağımsızlığın ve ekonomik güvenliğin güçlendirilmesi amacıyla savunma, sağlık, yarı iletkenler ve yapay zekâ gibi stratejik sektörlerde yerli Ar-Ge, üretim ve yenilik kapasitesi artırılacak, geliştirilen teknolojilerin ekonomiye ve sivil kullanım alanlarına aktarımı desteklenecektir.

- İmalat sanayii, enerji, tarım, sağlık ve ulaştırma sektörlerinde arz güvenliğini güçlendirmek üzere kritik alanlarda teknoloji geliştirme başta olmak üzere yerli üretimi destekleyici eylem planları hazırlanarak Ekonomi Koordinasyon Kurulunun değerlendirme ve kararına sunulmak üzere SBB'ye iletilecektir.
- Çevik üretim yöntemleri yaygınlaştırılarak savunma sanayii ürünlerinin kullanım alanı genişletilecek ve yerli katkı oranı artırılacaktır.
- Savunma sanayii teknolojilerinin sivil alandaki uygulamalar ile etkileşiminin artırılması ve teknoloji yoğun sivil alımlarda yerli ve millî savunma sanayiinin yeteneklerinden istifade edilmesi teşvik edilecek, yerlilik oranının yükseltilmesi ve katma değerli ihracatın desteklenmesi sağlanacaktır.
- Ulusal sağlık sisteminin ihtiyaç duyduğu aşı, ilaç, tıbbi cihaz, tanı kiti, biyoteknolojik ürün ve yapay zekâ tabanlı sağlık teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik Ar-Ge ve Ür-Ge faaliyetleri desteklenerek yerli üretim kapasitesi güçlendirilecektir.

- Kimlik, pasaport ve endüstriyel uygulamalarda kullanılan yarı iletken çiplerin yurt içinde üretilmesini sağlayacak modern çip üretim tesisleri kurulacaktır.
- Yarı iletkenler endüstrisinde Ar-Ge, tasarım, üretim ve ticarileştirme kabiliyetleri geliştirilecektir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan verilerin yapay zekâ uygulamalarında kullanılabilecek standartlara uygun şekilde hazırlanmasına yönelik süreçler oluşturulacaktır.

Ailenin güçlendirilmesi, toplumsal ve fiziki dayanıklılığın artırılması

Toplumsal refahın, demografik güvenliğin ve şehirlerin dayanıklılığının artırılması amacıyla aile yapısı güçlendirilecek ve afetlere karşı dirençli yerleşim alanları yaygınlaştırılacaktır.

- Aile ve nüfus yapısının korunması ve güçlendirilmesine yönelik politikaların bilimsel kanıta dayalı olarak geliştirilmesi yoluyla beşerî sermaye ve ekonomik dayanıklılığa katkı sağlanacaktır.
- Evlenecek Gençlerin Desteklenmesi Projesi'nin kapsayıcılığının artırılması amacıyla dar gelirli grupların Proje'den yararlanmasını destekleyecek şekilde Proje uygulama esaslarında iyileştirmeler yapılacaktır.
- İstanbul başta olmak üzere şehirlerin afetlere karşı dayanıklılığının artırılması amacıyla kentsel dönüşüm çalışmaları hızlandırılacaktır.
- Dar gelirliilere, engellilere ve yeni evlenecek gençlere yönelik sosyal konut yapımı hızlandırılacak, kira artışını sınırlandırmak ve barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla kiralık sosyal konut imkânı yaygınlaştırılacaktır.
- Doğal afetlerde erken uyarı sistemleri ile bu alandaki sensör, malzeme ve yazılım teknolojileri yerli ve millî imkânlarla geliştirilecektir.
- Ailenin korunmasını sağlamaya yönelik ortaöğretim seviyesinde öğretim programı olarak uygulanmakta olan Türk Sosyal Hayatında Aile dersi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda geliştirilecektir.

7. Kamu Maliyesi

Program döneminde mali disiplinin korunması ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi temel öncelikler arasında yer alacaktır. Maliye ve gelirler politikaları, para politikasıyla eş güdüm içinde uygulanarak makroekonomik dengelenme süreci desteklenecektir.

Kamu maliyesine yönelik politikalar, uzun vadeli büyüme potansiyelinin güçlendirilmesi ve kalkınma hedeflerinin desteklenmesi doğrultusunda etkin biçimde uygulanacaktır. Vergi sisteminde etkinlik ve hakkaniyetin geliştirilmesine, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin azaltılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Kamu gelirleri ve harcamaları yeşil ve dijital dönüşümün gerektirdiği önceliklere kaynak tahsisini destekleyecek bir çerçevede şekillendirilecektir.

Borçlanma politikası, piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak stratejik ölçütlere dayalı risk yönetimi çerçevesinde para ve maliye politikalarıyla uyumlu, sürdürülebilir borç yönetimi anlayışıyla yürütülecektir. Bu kapsamda finansman ihtiyacının makul bir risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması ve borç stoku yapısının güçlendirilmesi ilkeleri esas alınacaktır. Ayrıca, yatırımcı tabanının genişletilmesine devam edilecektir.

Deprem bölgesinin yeniden imarı ve ihyası kapsamındaki harcamalar büyük ölçüde tamamlanmış olup önümüzdeki dönemde şehirlerin afetlere karşı dirençliliğinin artırılması ile sosyal konut projelerine devam edilecektir.

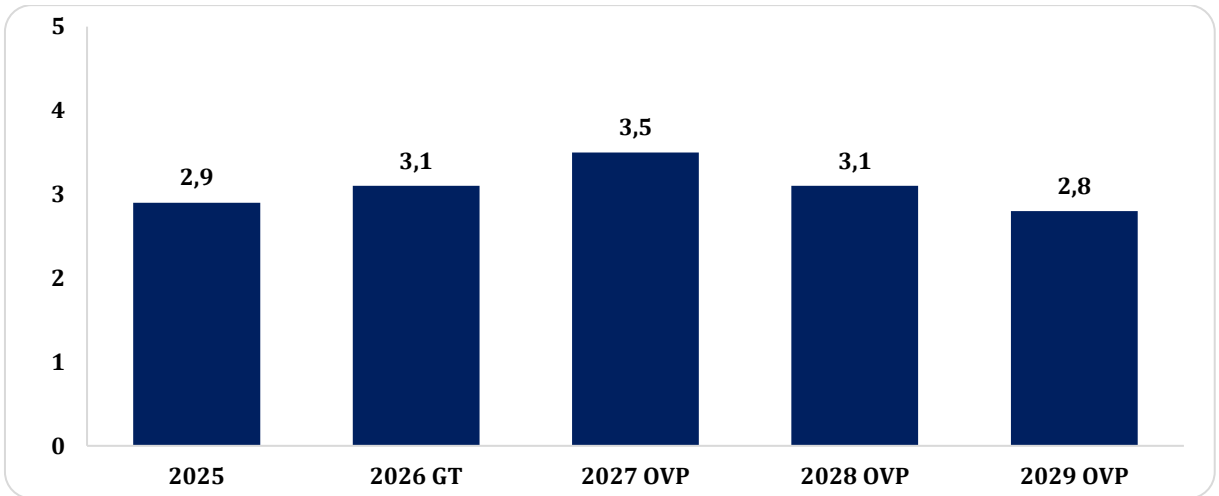
Kamu kesimi genel dengesinin 2027 yılında GSYH'nın yüzde 3,2'si oranında açık vermesi ve söz konusu açığın Program dönemi sonu itibarıyla yüzde 2,4 seviyesine gerilemesi öngörülmektedir.

2027 yılı sonunda GSYH'ya oran olarak yüzde 0,4 olması öngörülen program tanımlı kamu kesimi açığının dönem sonunda yüzde 0,5 fazlaya dönmesi beklenmektedir.

2027 yılı sonunda GSYH'ya oran olarak yüzde 3,3 olması öngörülen genel devlet açığının Program dönemi sonunda yüzde 2,7 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

GSYH'ya oran olarak 2027 yılında yüzde 31,4 olması öngörülen genel devlet toplam gelirlerinin Program dönemi sonunda yüzde 31,3 olarak gerçekleşmesi, genel devlet toplam harcamalarının ise aynı dönemde yüzde 34,7 seviyesinden yüzde 34,0'a gerilemesi beklenmektedir.

Grafik 11: Merkezî Yönetim Bütçe Açığı/GSYH (Yüzde)

GT: Gerçekleşme Tahmini

Merkezî yönetim bütçe açığının GSYH'ya oran olarak 2027 yılında yüzde 3,5, Program dönemi sonunda yüzde 2,8 olarak gerçekleşeceği, 2027 yılında yüzde 0,1 olması beklenen faiz dışı fazlanın Program dönemi sonunda yüzde 0,6'ya yükselmesi öngörülmektedir.

2027 yılında, GSYH'ya oran olarak yüzde 24,8 olması beklenen sosyal güvenlik primleri dâhil toplam vergi yükünün Program dönemi sonunda yüzde 25,1 olması öngörülmektedir.

GSYH'ya oranla 2027 yılında yüzde 21,7 olarak gerçekleşmesi beklenen AB tanımlı genel yönetim borç stokunun Program dönemi sonunda yüzde 23,9 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Merkezî yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ya oranının 2027 yılında yüzde 24,5, merkezî yönetim bütçesi faiz hariç giderlerinin ise yüzde 21,0 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Merkezî yönetim bütçe gelirleri ise makroekonomik tahminler, ulusal ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler ve gelir politikalarının bütçe gelirlerine etkileri dikkate alınarak belirlenmiştir.

Merkezî yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ya oranının 2027 yılında yüzde 21,0, genel bütçe vergi gelirlerinin GSYH'ya oranının ise yüzde 17,9 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Harcamalarda etkinliğin artırılması

Program döneminde kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacak uygulamalar sürdürülecek, mali disiplin gözetilerek kamu maliyesinin sağlam ve sürdürülebilir yapısının devamlılığı güvence altına alınacaktır.

- Kaynak kullanımında etkinliğin artırılması amacıyla harcamalar sistematik olarak gözden geçirilmeye devam edilecek, verimsiz harcama alanları tasfiye edilecektir.
- Kamu harcamalarında mali disiplinin ve kaynak kullanımında etkinliğin güçlendirilmesi amacıyla tasarruf tedbirlerine ilişkin risk esaslı sürekli izleme, analiz ve denetim uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
- Kamu yatırım programında rasyonelleştirme çalışmaları sürdürülerek ekonomik ve sosyal fayda üretecek yatırımlar önceliklendirilecektir.
- Kamu ihale mevzuatı uluslararası norm ve standartlara uyumlu olacak şekilde dijitalleşmeyi, yenilikçiliği ve sürdürülebilirliği destekleyen ve önceleyen satın alma yaklaşımıyla güncellenecek, sektörel kamu alımları düzenlemesi hayata geçirilecektir.
- Uluslararası iyi uygulama örnekleri referans alınarak özellikle dış kaynaklı ve eş finansmanlı kamu alımlarına yönelik sürdürülebilir satın alma standartları geliştirilecektir.
- Kamu taşıtlarının kullanımı ihtiyaç analizleri ve tasarruf anlayışı çerçevesinde sistematik olarak gözden geçirilecek, ihtiyaç fazlası olan veya ekonomik ömrünü tamamlamış taşıtlar tasfiye edilecek ve zorunlu hâllerle sınırlı yeni taşıt edinimlerinde yerli üretim ile çevreci araçlara öncelik verilmeye devam edilecektir.
- Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) projeleri, makroekonomik politikalar, kamu yükümlülükleri ve bütçe dengeleri dikkate alınarak ve dengeli bir risk paylaşımı ile maliyet etkinliği gözetilerek planlanacak ve yürütülecektir.
- Kamu idarelerinin Kamu İç Kontrol Standartlarına uyum kapasitesi artırılacak, risk yönetimi uygulamaları desteklenecek, iç kontrol sistemlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi faaliyetleri yaygınlaştırılacak, iç denetim birimlerinin idari kapasiteleri güçlendirilecektir.
- Kamu mali yönetiminde karar alma süreçlerini veri temelli yürütmek ve öngörüsül analiz kapasitesini güçlendirmek üzere geliştirilen yapay zekâ uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
- Kamu idarelerine ait varlıkların merkezî ve bütüncül bir elektronik altyapıda kayıt altına alınması ve etkin bir şekilde yönetilmesi için geliştirilen Varlık Yönetim Sistemi yaygınlaştırılacaktır.
- Kamu alımlarında planlama, ihale ve sözleşme uygulama süreçlerinin uçtan uca dijitalleştirilerek bütünleşik bir yapıda yürütülmesi, bu süreçlerde yapay zekâ destekli uygulamaların geliştirilerek yaygınlaştırılması ve böylece denetim, hesap verebilirlik ve şeffaflığın artırılması yönünde çalışmalar yürütülecektir.
- Tasarruf odaklı merkezî kamu alım politikalarının kapsamı genişletilecek, merkezî kamu alımları yoluyla sürdürülebilir tedarik ve yerli ürünler ile teknoloji transferi desteklenecek, merkezî alıma konu ürünlerin DMO üzerinden tedarik edilmesi önceliklendirilecektir.
- Uluslararası mali istatistik standartlarıyla uyumlu, karşılaştırılabilir ve kamu sektörünün mali görünümünü bütüncül olarak ortaya koyan kamu sektörü mali istatistikleri yayımlanacaktır.

- Mali saydamlık ve hesap verebilirliği güçlendirmek amacıyla kamuoyunun ve paydaşların kullanımına yönelik açık veri mali portalı geliştirilerek kamu mali yönetiminde katılımcılık, şeffaflık ve veri temelli yönetişim güçlendirilecektir.
- Kamuda faturaların elektronik ortamda düzenlenmesine ilişkin geliştirilen Kamu e-Fatura uygulamasının kapsamı genişletilecektir.
- e-Tedarik Sisteminin kapsamı, tasarruf odaklı merkezî kamu alım politikalarına da imkân sağlayacak şekilde genişletilecektir.
- Kamu mali işlem süreçlerinde daha etkin, güvenli ve vatandaş odaklı hizmet kalitesinin artırılması amacıyla geliştirilen e-Tahsilat ve e-Teminat uygulamalarının kapsamı genişletilecek, dijital mali işlem altyapısı güçlendirilecektir.
- Kamu mali yönetiminde yeşil dönüşümün desteklenmesi amacıyla, kamu idarelerinde yeşil muhasebe ve sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik uluslararası standartlar doğrultusunda kurumsal kapasite geliştirilecektir.
- Kamu Personel Ödeme Sistemi, farklı istihdam türlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- Mali saydamlığı güçlendirmek ve mali istatistiklerin veri kalitesini artırmak amacıyla Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi'nin kullanımı mahallî idarelerde yaygınlaştırmaya devam edilecektir.
- Kamu kesimi genel dengesinde yer alan fon ve döner sermayelerin harcama ilkeleri belirlenecek, bütçenin birlik ilkesinin uygulamasının güçlendirilmesine yönelik özel gelir, fon ve benzeri uygulamalar gözden geçirilecektir.
- Özelleştirme kapsam ve programında bulunan veya yeni alınacak atıl ya da verimsiz kamu varlıkları, kamu kurumlarının ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde halka arz, gelir ortaklığı, işletme hakkının verilmesi ile benzeri yöntemlerden de yararlanılarak şeffaf, rekabetçi ve açık ihaleler yoluyla ekonomiye kazandırılacaktır.
- Kamulaştırma yapılan yerlerin iskânında ve yerleşim yeri seçiminde kamu harcamalarını asgariye indirmeye yönelik tedbirler alınacak ve hak sahipliğine ilişkin iskân mevzuatında düzenleme yapılacaktır.
- Tüm afet tehlikelerini kapsayacak zorunlu afet sigorta mekanizması geliştirilerek yaygınlaştırılacak, afet sigortası beyanı ve ödemesinin etkin takibi sağlanacaktır.

Vergilemede adalet ve etkinliğin artırılması

Vergi politikaları, adalet, öngörülebilirlik ve etkinlik ilkeleri doğrultusunda uygulanacak, vergi sistemi gelir dağılımını iyileştiren ve yatırım ortamını güçlendiren bir araç olarak kullanılacaktır.

- Üretim, yatırım, istihdam ve ihracatı destekleyen, yeşil ve dijital dönüşümü teşvik eden gelir politikalarına öncelik verilmeye devam edilecektir.
- Vergi yükünün adil dağılımını güçlendirmek amacıyla kayıt dışılığın azaltılması yoluyla doğrudan vergilerin bütçe gelirleri içindeki payı artırılacaktır.
- Kamu maliyesinde sürdürülebilir gelir kaynaklarının artırılması için vergi tabanının genişletilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- Vergi harcamalarının analizine devam edilecek, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimlere yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- Vergilerin tam ve zamanında ödenmesinde etkili olan mükellef davranışları ve vergiye uyum sorunları analiz edilerek uyum düzeyi artırılacaktır.

- Mükelleflerin vergisel riskleri hakkında bilgilendirilmesini, kendi risk değerlendirmelerini yapabilmelerini ve gönüllü uyum düzeylerinin artırılmasını hedefleyen bütünleşik bir dijital çözüm sunacak olan BİLİNÇ (Bütünleşik İzleme ve Legal İkaz Noktası Çözüm) Platformu kapsamında analiz ve yazılım geliştirme çalışmalarına devam edilecektir.
- Vergide gönüllü uyumun artırılması ve ihtilafların idari aşamada çözülmesi amacıyla ön tespit ve izaha davet uygulamasının etkinliği artırılacak, dijital ve teknik kapasite güçlendirilecek ve uygulama alanı genişletilecektir.
- Tarhiyat öncesi uzlaşma işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak e-Uzlaşma sistemi devreye alınacaktır.
- Mali güce göre vergilendirme ilkesini desteklemeye ve gelir dağılımında adaleti güçlendirmeye yönelik uygulamalara devam edilecektir.
- Bütünleşik veri altyapısı ve beyanname analizleriyle vergiye uyum riskleri önceden tespit edilerek mükelleflerin olası hatalara karşı bilgilendirilmesi ve önceden doldurulmuş beyanname uygulamalarının kapsamının genişletilmesi suretiyle beyan süreçlerinin etkinliği artırılacaktır.

Kayıt dışılıkla mücadele ve denetimlerde etkinliğin artırılması

Kayıt dışılıkla mücadele kararlılıkla sürdürülecek, dijital dönüşümün sunduğu imkânlardan yararlanılarak denetim süreçlerinin etkinliği güçlendirilecektir.

- Kayıt dışılıkla mücadele yapay zekâ, büyük veri gibi teknolojik imkânlarla desteklenen risk analiz faaliyetleriyle ve tüm ilgili tarafların etkin katılımıyla yürütülecek, vergisel hatalar asgari düzeye indirilecektir.
- Büyük veri üzerinde uygun analiz teknikleri kullanılarak sektörel, finansal ve tematik risk analizi ve değerlendirme çalışmaları yürütülecek, çalışma sonuçları ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılacaktır.
- Prim tabanını genişletmek üzere kayıt dışı istihdam ve ücretle mücadelede veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetleri artırılacaktır.
- Kayıt dışı ekonominin ölçülmesine, vergi açığının hesaplanmasına ve politika geliştirme süreçlerini destekleyecek analiz altyapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.
- Dijital ekonomi ve yeni iş modelleri kapsamında ortaya çıkan yeni iktisadi faaliyetlerin kavranmasını ve kayıt altına alınmasını destekleyen uygulamalar geliştirilecektir.
- Vergi denetiminde vergiye tabi işlemlerin doğruluğunun tespitinde üçüncü taraf idari verilerden yararlanılacaktır.
- Vergi tabanının genişletilmesi ve vergide adaletin güçlendirilmesi amacıyla riskli görülen sektörler ve mükellefler nezdinde farklı denetim teknikleri kullanılacaktır.
- Depozito Bilgi Yönetim Sistemi (DBYS), Kıymetli Maden Takip Sistemi (KMTS), İnşaat Demiri İzleme Sistemi (İDİS), Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi (UTTS) ve Bandrollü Ürün İzleme Sistemleri (BÜİS) gibi yüksek teknolojlili ve güvenli izleme sistemleri sayesinde kayıt dışılığın ve vergi kayıp kaçığının azaltılması sağlanacaktır.
- Organize vergi kaçakçılığı ile mücadelede vergi kaçakçılığı soruşturmalarının etkin yürütülmesi amacıyla kurumlar arası işbirliği güçlendirilecektir.
- Gayrimenkullerin gerçek değerleri üzerinden işlem yapılmasını sağlayacak çalışmalara devam edilecektir.
- Vergi denetiminde Dijital Uyum Projesi (VDK-DUYU) kapsamında çalışmalar yürütülecektir.

- Risk Analiz Sistemi (VDK-RAS) çerçevesinde mükellef analizi ve seçimi yapılarak vergi denetimleri sürdürülecektir.
- Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede en önemli veri kaynaklarından biri olan vergi ihbarları için yapay zekâ destekli ve bilişsel karar üretimine dayanan İhbar İşleme Sistemi (VDK-İHS) projesi hayata geçirilecektir.
- Mükelleflerin yıllık gelirlerinin kavranması ve doğru bir şekilde beyan edilmesini temin etmek üzere hasılat denetimlerine devam edilecektir.

KİT yönetim reformu

Kamu işletmeciliğinde hesap verebilirliğin güçlendirilmesi, şeffaflığın artırılması, ticari hayatın gerektirdiği şekilde faaliyetlerin sürdürülmesi ile kârlılık, etkinlik ve verimliliğin daha yüksek düzeylere çıkarılması sağlanacaktır.

- Kamu mali disiplini güçlendirmek amacıyla farklı statülerde yer alan kamu işletmelerinin izlenmesi, KİT'lerin muhasebe sistemlerinin etkinliğinin artırılması ve mali yapılarının güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- KİT'lerin faaliyetlerini makroekonomik, sektörel, sosyal politikalarla uyum içerisinde ve kamu maliyesinde sürdürülebilirliği destekleyen bir anlayışla etkin ve verimli bir şekilde sürdürmesi sağlanacak, KİT yönetim reformuna yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir.
- KİT yönetim reformu kapsamında uluslararası operasyonları olan şirketlerin küresel rekabet gücünü yükseltmek için düzenleme yapılacaktır.
- Performansa dayalı ölçüm yöntemleri kullanılarak kamu işletmelerinin ve yönetim kurullarının hesap verebilirliği artırılabilecektir.

Sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği

Sosyal güvenlik sisteminin uzun vadeli mali sürdürülebilirliği güçlendirilecek, prim tabanı genişletilerek tahsilat artırılabilecek, yeni çalışma biçimlerine uyum güçlendirilecektir.

- Nüfus artış hızının düşmesinin sosyal güvenlik dengesi üzerindeki etkileri analiz edilerek bakım ekonomisini güçlendirmeye yönelik uzun dönemli bakım sigortasının altyapısı oluşturulacaktır.
- Birinci basamak sağlık tesisleri nitelik ve nicelik olarak geliştirilerek bu birimlere başvuran kişilerin koruyucu, önleyici, tedavi edici sağlık hizmetlerini bütüncül olarak alabilmesi, böylece ikinci ve üçüncü basamak sağlık merkezlerine başvuruların azaltılması sağlanacaktır.
- Sağlık hizmetlerinin geri ödemesinde risk analizini ve hizmet sunucularının davranışlarını dikkate alan denetim modelleri geliştirilecektir.
- Üniversite hastanelerinin yönetim modeli eğitim, araştırma ve hizmet fonksiyonları itibarıyla etkin ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulacaktır.
- Sağlık Market Uygulaması daha fazla ilaç ve medikal malzemeyi içerecek şekilde genişletilerek tedarik zinciri güçlendirilecektir.
- Sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlamadan finansal sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla, veri analizi yoluyla geri ödeme kriterleri incelenecek, değer bazlı geri ödeme yöntemleri yaygınlaştırılacak ve hızlı artış gösteren gruplarda harcamaların etkinleştirilmesi sağlanacaktır.
- Akılcı ilaç kullanımı teşvik edilerek ilaç ve tedavi harcamaları rasyonelleştirilecektir.

- Kişilerin daha uzun süre istihdamda kalmasını teşvik eden, hakkaniyeti ve aktüeryal dengeyi önceleyen düzenlemeler hayata geçirilerek sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği güçlendirilecektir.
- Sosyal güvenlik sisteminin fiili ve yasal kapsamının genişletilmesi ve kapsamda yer almayan grupların sisteme girişlerinin sağlanması için farklı meslek ve gelir gruplarına yönelik uygulamalar geliştirilecek, sosyal güvenlik mevzuatı değişen işgücü piyasası koşullarına ve yeni nesil esnek çalışma şekillerine daha uyumlu hâle getirilecektir.
- Prim borçlarının takip ve tahsilat süreçleri etkinleştirilecektir.
- Evde sağlık ve palyatif bakım hizmetleri, süreklilik arz eden hizmetler hâline getirilerek birinci basamak, yataklı ve uzaktan sağlık hizmetleriyle bütünleşik bir biçimde ve eş güdüm içerisinde yürütülecektir.
- Sosyal Güvenlik Kurumunun bilişim sistemleri güçlendirilecek, kurumlar arası veri paylaşımı artırılacak, uzun dönemli mali sürdürülebilirliğe ilişkin göstergelerin düzenli olarak izlenmesi sağlanacaktır.
- İstihdam teşviklerinden etkin olmayanlar sonlandırılacak, teşvik sisteminin sade ve etkin bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.

8. Merkezî Yönetim Bütçesi Ödenek Teklif Tavanları ve Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar

5018 sayılı Kanun'un 16'ncı maddesi gereğince, söz konusu Kanun'a ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin 2027, 2028 ve 2029 yıllarına ilişkin ödenek teklif tavanları Ek 2'de yer almaktadır.

2027, 2028 ve 2029 yılları bütçe teklifleri, kamu kurum ve kuruluşları tarafından 5018 sayılı Kanun'un 15, 16, 17 ve 18'inci maddelerine uygun olarak çok yıllık bütçeleme anlayışı ile uyumlu bir şekilde hazırlanacaktır. Çok yıllık bütçeleminin başarılı bir şekilde sürdürülmesi, bütçe uygulamalarında kamu idareleri arasında gerekli işbirliği ve eş güdümün sağlıklı bir şekilde yürütülmesine bağlı bulunmaktadır. Ayrıca, idarelerin bütçe tekliflerini hazırlarken 2024/7 sayılı Tasarruf Tedbirleri ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Genelgesi'nde yer alan düzenlemelere uymaları gerekmektedir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberi'ndeki esas ve usuller çerçevesinde 2027-2029 yıllarını kapsayan bütçe tekliflerini hazırlayarak 30 Eylül 2026 tarihine kadar Strateji ve Bütçe Başkanlığına teslim edecektir.

EK 1:
Makroekonomi ve Kamu Maliyesine İlişkin Temel
Göstergeler ve Hedefler

Tablo 1.1: Temel Ekonomik Büyüklükler

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
BÜYÜME					
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	63.241	85.346	111.207	133.184	153.141
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	1.602	1.821	1.984	2.091	2.225
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	18.040	20.523	22.285	23.419	24.842
GSYH Büyümesi ⁽¹⁾	3,7	3,3	4,2	4,6	5,0
Toplam Tüketim ⁽¹⁾	3,6	3,5	4,0	4,1	4,4
Kamu ⁽²⁾	4,8	2,6	2,8	3,0	3,3
Özel ⁽²⁾	3,5	3,7	4,2	4,3	4,6
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı ⁽¹⁾	7,3	3,1	4,0	4,7	5,1
Kamu ⁽²⁾	10,2	5,4	6,3	7,4	8,7
Özel ⁽²⁾	6,9	2,8	3,7	4,3	4,5
Toplam Yurt İçi Tasarruf/GSYH	29,9	30,2	30,3	30,5	30,7
Kamu	1,4	1,0	0,6	0,5	1,0
Özel	28,5	29,2	29,7	29,9	29,8
Toplam Tasarruf -Yatırım Farkı/GSYH ⁽³⁾	-1,8	-2,5	-1,9	-1,8	-1,6
Kamu	-1,9	-2,8	-2,6	-2,7	-2,2
Özel	0,2	0,3	0,7	0,9	0,6
Toplam Nihai Yurt İçi Talep ⁽¹⁾	4,5	3,4	4,0	4,3	4,6
Net İhracatın Büyümeye Katkısı	-1,1	-0,5	0,0	0,1	0,2
İSTİHDAM					
Nüfus (Yıl Ortası, Bin Kişi) ⁽⁴⁾	85.825	86.321	86.856	87.252	87.636
İşgücüne Katılma Oranı (%)	53,5	52,9	53,4	54,0	54,7
İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)	32.566	32.579	33.236	33.925	34.711
İstihdam Oranı (%)	49,0	48,6	49,2	49,8	50,6
İşsizlik Oranı (%)	8,3	8,1	8,0	7,8	7,6
DIŞ TİCARET (GTS)					
İhracat (GTS tanımlı, fob) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	273,2	282,0	292,0	302,5	316,0
İthalat (GTS tanımlı, cif) (Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	365,4	387,0	397,0	411,0	426,0
Ham Petrol Fiyatı-Brent (Dolar/Varil)	69,1	88,0	76,0	72,0	67,0
Enerji İthalatı (Milyar Dolar)	62,5	71,0	66,0	63,5	61,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS tanımlı, Milyar Dolar) ⁽⁵⁾	-92,2	-105,0	-105,0	-108,5	-110,0
Dış Ticaret Hacmi / GSYH (%) ⁽⁵⁾	39,9	36,7	34,7	34,1	33,3
CARİ İŞLEMLER DENGESİ					
Turizm Gelirleri (Milyar Dolar)	65,2	65,0	70,0	73,5	78,5
Seyahat Gelirleri (Milyar Dolar)	60,0	60,0	64,5	67,5	72,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-30,3	-47,5	-38,5	-37,0	-35,5
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,9	-2,6	-1,9	-1,8	-1,6
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi (Milyar Dolar)	-10,3	-34,0	-23,5	-20,5	-18,0
Altın Hariç Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-0,6	-1,9	-1,2	-1,0	-0,8
ENFLASYON					
GSYH Deflatör Artışı, % Değişme	36,5	30,6	25,0	14,5	9,5
TÜFE Yıl Sonu, % Değişme	30,9	28,4	21,0	13,5	9,0

Not: GT: Gerçekleşme Tahmini

P: Program

(1) Zincirlenmiş hacim endeksi yüzde değişim

(2) Kamu ve özel ayırımında tüketim ve yatırım verileri Strateji ve Bütçe Başkanlığı hesaplamalarıdır.

(3) Toplam tasarruf-yatırım farkı ile cari işlemler açığı arasındaki fark, millî gelir hesaplamalarında ihracat ve ithalat ağırlıklı döviz kuru kullanılmasıından kaynaklanmaktadır.

(4) TÜİK projeksiyonlarıdır.

(5) TÜİK tarafından yayımlanan Genel Ticaret Sistemi (GTS) ile uyumlu dış ticaret istatistiklerini göstermektedir.

Tablo 1.2: Kamu Kesimi Genel Dengesi ⁽¹⁾

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
	(Milyar TL)				
Kamu Kesimi Genel Dengesi (KKGD)	-1.592,0	-2.655,8	-3.539,7	-3.790,9	-3.651,9
Genel Devlet	-1.339,0	-2.277,9	-3.676,7	-4.140,7	-4.105,5
Merkezî Yönetim Bütçesi	-1.813,5	-2.631,9	-3.865,0	-4.170,8	-4.359,5
Mahallî İdareler	-41,1	-21,9	-69,6	-228,6	23,9
Bütçe Dışı Fonlar	128,3	149,5	99,0	110,0	130,8
İşsizlik Sigortası Fonu	269,5	302,9	151,8	139,2	89,8
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-167,2	-153,0	183,3	270,2	325,6
Genel Sağlık Sigortası	278,0	69,3	-183,3	-270,2	-325,6
Döner Sermayeli Kuruluşlar	7,2	7,1	7,1	9,5	9,5
KİT'ler	-253,1	-377,8	137,0	349,8	453,6
Faiz Giderleri Hariç KKGd	612,4	391,5	663,3	1.117,6	1.622,3
Faiz Gideri ve Özelleştirme Geliri Hariç KKGd	586,8	284,3	480,3	954,1	1.479,3
	(GSYH'ya Oran, Yüzde)				
Kamu Kesimi Genel Dengesi	-2,5	-3,1	-3,2	-2,8	-2,4
Genel Devlet	-2,1	-2,7	-3,3	-3,1	-2,7
Merkezî Yönetim Bütçesi	-2,9	-3,1	-3,5	-3,1	-2,8
Mahallî İdareler	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,0
Bütçe Dışı Fonlar	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
İşsizlik Sigortası Fonu	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-0,3	-0,2	0,2	0,2	0,2
Genel Sağlık Sigortası	0,4	0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KİT'ler	-0,4	-0,4	0,1	0,3	0,3
Faiz Giderleri Hariç KKGd	1,0	0,5	0,6	0,8	1,1
Faiz Gideri ve Özelleştirme Geliri Hariç KKGd	0,9	0,3	0,4	0,7	1,0

(1) Kamu kesimi; merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kurum ve kuruluşlar, mahallî idareler, sosyal güvenlik kuruluşları ile genel sağlık sigortası, fonlar, döner sermayeler, İşsizlik Sigortası Fonu ve KİT'lerden oluşmaktadır.

GT: Gerçekleşme tahmini

P: Program

Tablo 1.3: Program Tanımlı Kamu Kesimi Genel Dengesi ⁽¹⁾

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
	(Milyar TL)				
Kamu Kesimi	-10,8	-493,4	-412,9	8,0	694,8
Genel Devlet	222,2	-185,2	-613,6	-362,5	268,6
Merkezî Yönetim Bütçesi	-100,5	-239,8	-583,8	-230,4	113,4
Mahallî İdareler	-13,2	15,4	-22,8	-156,6	136,1
Bütçe Dışı Fonlar	128,5	76,5	99,5	110,6	131,5
İşsizlik Sigortası Fonu	118,3	76,1	-71,6	-51,2	-75,7
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-167,2	-153,0	183,3	270,2	325,6
Genel Sağlık Sigortası	278,0	69,3	-183,3	-270,2	-325,6
Döner Sermayeli Kuruluşlar	-21,7	-29,7	-34,9	-34,8	-36,7
KİT'ler	-233,0	-308,3	200,6	370,5	426,2
	(GSYH'ya Oran, Yüzde)				
Kamu Kesimi	0,0	-0,6	-0,4	0,0	0,5
Genel Devlet	0,4	-0,2	-0,6	-0,3	0,2
Merkezî Yönetim Bütçesi	-0,2	-0,3	-0,5	-0,2	0,1
Mahallî İdareler	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1
Bütçe Dışı Fonlar	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
İşsizlik Sigortası Fonu	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,0
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	-0,3	-0,2	0,2	0,2	0,2
Genel Sağlık Sigortası	0,4	0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Döner Sermayeli Kuruluşlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KİT'ler	-0,4	-0,4	0,2	0,3	0,3

(1) Faiz gelirleri ve giderleri, özelleştirme gelirleri, kamu bankaları kâr payları ve bazı özellikli gelirler ile giderler hariç tutularak hesaplanmaktadır.

GT: Gerçekleşme tahmini

P: Program

Tablo 1.4: Kamu Kesimine İlişkin Diğer Göstergeler

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
	(GSYH'ya Oran, Yüzde)				
Kamu Harcanabilir Geliri	11,7	11,7	11,3	11,4	11,8
Kamu Tüketimi	-10,3	-10,7	-10,7	-10,8	-10,8
Kamu Tasarrufu	1,4	1,0	0,6	0,5	1,0
Kamu Yatırımı	-3,4	-3,8	-3,2	-3,2	-3,2
Kamu Tasarruf Yatırım Farkı	-1,9	-2,8	-2,6	-2,7	-2,2
Toplam Kamu Kesimi Özelleştirme Geliri	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1
Vergi Yüğü (Sosyal Güvenlik Primleri Dâhil) ⁽¹⁾	24,3	24,3	24,8	24,9	25,1
Vergi Yüğü (Sosyal Güvenlik Primleri Hariç) ⁽¹⁾	17,7	17,4	18,2	18,3	18,4
AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku	23,7	21,8	21,7	22,8	23,9

(1) Red ve iadeler hariçtir.

GT: Gerçekleşme tahmini

P: Program

Tablo 1.5: Genel Devlet Dengesi ⁽¹⁾

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
	(Milyar TL)				
Gelirler	20.289,0	27.251,1	34.934,1	41.755,8	47.939,5
Vergiler	11.100,0	14.795,3	20.156,2	24.259,3	28.027,5
Vergi Dışı Normal Gelirler	1.212,7	1.494,0	2.016,2	2.385,9	2.708,9
Faktör Gelirleri	2.640,5	3.918,9	4.951,1	5.707,6	6.365,9
Sosyal Fonlar	5.310,2	6.935,7	7.627,5	9.239,5	10.694,2
Özelleştirme Gelirleri	25,6	107,3	183,0	163,5	143,0
Harcamalar	21.628,0	29.529,0	38.610,8	45.896,5	52.045,0
Faiz Dışı Harcamalar	19.488,5	26.596,9	34.517,7	41.061,7	46.800,2
Cari Harcamalar	9.320,7	12.997,3	16.880,6	20.449,1	23.548,3
Yatırım Harcamaları	1.713,3	2.419,6	2.745,6	3.462,9	3.960,5
Transfer Harcamaları	8.454,4	11.180,0	14.891,4	17.149,7	19.291,3
Stok Değişim Fonu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Faiz Harcamaları	2.139,5	2.932,2	4.093,1	4.834,8	5.244,8
Genel Devlet Dengesi	-1.339,0	-2.277,9	-3.676,7	-4.140,7	-4.105,5
Faiz Giderleri Hariç Denge	800,5	654,2	416,4	694,1	1.139,3
Özelleştirme Gelirleri Hariç Denge	-1.364,6	-2.385,2	-3.859,7	-4.304,2	-4.248,5
Faiz Gid. ve Özelleştirme Gel. Hariç Denge	774,9	547,0	233,4	530,6	996,3
	(GSYH'ya Oran, Yüzde)				
Gelirler	32,1	31,9	31,4	31,4	31,3
Vergiler	17,6	17,3	18,1	18,2	18,3
Vergi Dışı Normal Gelirler	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Faktör Gelirleri	4,2	4,6	4,5	4,3	4,2
Sosyal Fonlar	8,4	8,1	6,9	6,9	7,0
Özelleştirme Gelirleri	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1
Harcamalar	34,2	34,6	34,7	34,5	34,0
Faiz Dışı Harcamalar	30,8	31,2	31,0	30,8	30,6
Cari Harcamalar	14,7	15,2	15,2	15,4	15,4
Yatırım Harcamaları	2,7	2,8	2,5	2,6	2,6
Transfer Harcamaları	13,4	13,1	13,4	12,9	12,6
Stok Değişim Fonu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Faiz Harcamaları	3,4	3,4	3,7	3,6	3,4
Genel Devlet Dengesi	-2,1	-2,7	-3,3	-3,1	-2,7
Faiz Giderleri Hariç Denge	1,3	0,8	0,4	0,5	0,7
Özelleştirme Gelirleri Hariç Denge	-2,2	-2,8	-3,5	-3,2	-2,8
Faiz Gid. ve Özelleştirme Gel. Hariç Denge	1,2	0,6	0,2	0,4	0,7

(1) Genel devlet; merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kurum ve kuruluşlar, mahallî idareler, sosyal güvenlik kuruluşları, genel sağlık sigortası, fonlar, döner sermayeler ve İşsizlik Sigortası Fonundan oluşmaktadır.

GT: Gerçekleşme tahmini

P: Program

Tablo 1.6: Merkezî Yönetim Bütçesi

	2025	2026 (GT)	2027 (P)	2028 (P)	2029 (P)
	(Milyar TL)				
Harcamalar	14.640,4	19.660,1	27.273,0	32.139,4	36.519,1
Faiz Hariç Harcamalar	12.586,0	16.835,2	23.298,0	27.445,6	31.274,3
Personel Giderleri	3.634,0	5.090,3	6.318,5	7.715,4	9.036,2
Sosyal Güvenlik Kur. Devlet Primi Gid.	454,5	645,2	798,5	978,1	1.100,4
Mal ve Hizmet Alımları	1.072,9	1.512,3	2.184,3	2.524,8	2.787,8
Cari Transferler	5.408,6	7.045,8	10.240,1	12.204,4	13.606,8
Sermaye Giderleri	1.345,9	1.782,3	1.851,7	2.346,6	2.923,4
Sermaye Transferleri	360,1	325,1	750,4	408,3	446,9
Borç Verme	310,0	434,3	613,0	629,2	646,9
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	541,6	638,8	725,9
Faiz Giderleri	2.054,4	2.824,9	3.975,0	4.693,9	5.244,8
Gelirler	12.826,9	17.028,2	23.408,0	27.968,7	32.159,5
Genel Bütçe Vergi Gelirleri	11.049,8	14.585,7	19.906,0	23.973,1	27.718,5
Diğer Gelirler	1.777,0	2.442,5	3.502,0	3.995,5	4.441,1
Bütçe Dengesi	-1.813,5	-2.631,9	-3.865,0	-4.170,8	-4.359,5
Faiz Dışı Denge	240,8	193,0	110,0	523,1	885,2
Program Tanımlı Harcamalar	12.586,0	16.835,2	23.298,0	27.445,5	31.274,3
Program Tanımlı Gelirler	12.485,6	16.595,4	22.714,2	27.215,1	31.387,7
Program Tanımlı Denge	-100,5	-239,8	-583,8	-230,4	113,4
	(GSYH'ya Oran, Yüzde)				
Harcamalar	23,2	23,0	24,5	24,1	23,8
Faiz Hariç Harcamalar	19,9	19,7	21,0	20,6	20,4
Personel Giderleri	5,7	6,0	5,7	5,8	5,9
Sosyal Güvenlik Kur. Devlet Primi Gid.	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Mal ve Hizmet Alımları	1,7	1,8	2,0	1,9	1,8
Cari Transferler	8,6	8,3	9,2	9,2	8,9
Sermaye Giderleri	2,1	2,1	1,7	1,8	1,9
Sermaye Transferleri	0,6	0,4	0,7	0,3	0,3
Borç Verme	0,5	0,5	0,6	0,5	0,4
Yedek Ödenekler	0,0	0,0	0,5	0,5	0,5
Faiz Giderleri	3,2	3,3	3,6	3,5	3,4
Gelirler	20,3	20,0	21,0	21,0	21,0
Genel Bütçe Vergi Gelirleri	17,5	17,1	17,9	18,0	18,1
Diğer Gelirler	2,8	2,9	3,1	3,0	2,9
Bütçe Dengesi	-2,9	-3,1	-3,5	-3,1	-2,8
Faiz Dışı Denge	0,4	0,2	0,1	0,4	0,6
Program Tanımlı Harcamalar	19,9	19,7	21,0	20,6	20,4
Program Tanımlı Gelirler	19,7	19,4	20,4	20,4	20,5
Program Tanımlı Denge	-0,2	-0,3	-0,5	-0,2	0,1

GT: Gerçekleşme tahmini

P: Program

EK 2:
Merkezî Yönetim Bütçesi (2027-2029)
Ödenek Teklif Tavanları

GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ (1 SAYILI CETVEL)
2027 YILI BÜTÇESİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI

(TL)

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	19.398.588.000	2.213.156.000	3.200.037.000	0	0	3.488.009.000	0	2.500.889.000	0	0	0	0	0	0	30.800.679.000
CUMHURBAŞKANLIĞI	5.828.174.000	369.840.000	15.261.001.000	0	0	2.457.000.000	0	3.631.000.000	0	0	0	0	0	0	27.547.015.000
ANAYASA MAHKEMESİ	780.829.000	83.551.000	407.616.000	0	0	39.142.000	0	34.000.000	0	0	0	0	0	0	1.345.138.000
YARGITAY	4.619.466.000	558.651.000	1.475.939.000	0	0	268.449.000	0	175.000.000	0	0	0	0	0	0	7.097.505.000
DANIŞTAY	3.268.603.000	356.526.000	370.045.000	0	0	91.247.000	0	115.000.000	0	0	0	0	0	0	4.201.421.000
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	1.572.883.000	159.810.000	260.155.000	0	0	5.426.000	0	60.000.000	0	0	0	0	0	0	2.058.274.000
SAYIŞTAY	4.533.848.000	534.069.000	501.602.000	0	0	84.838.000	0	384.355.000	0	0	0	0	0	0	6.038.712.000
ADALET BAKANLIĞI	312.696.450.000	34.503.419.000	105.070.340.000	0	0	1.539.335.000	0	58.000.000.000	4.440.000.000	0	0	0	0	0	511.809.544.000
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	501.511.431.000	61.527.028.000	936.552.036.000	0	0	24.915.894.000	0	8.141.110.000	0	0	0	0	0	0	1.532.647.499.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	93.376.428.000	18.156.621.000	18.241.381.000	0	0	6.659.303.000	0	19.280.000.000	3.830.000.000	2.727.907.000	0	0	0	0	158.441.640.000
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	25.079.028.000	2.167.403.000	11.466.001.000	0	0	16.253.062.000	0	9.450.000.000	0	0	0	8.613.000	0	0	64.424.107.000
HAZINE VE MALİYE BAKANLIĞI	41.602.494.000	4.221.438.000	52.967.979.000	0	3.975.000.000.000	5.927.628.060.000	6.050.427.000	3.646.000.000	141.000.000	36.037.042.000	0	492.733.876.000	0	0	10.533.436.889.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	1.794.496.617.000	224.461.720.000	199.292.280.000	0	0	49.033.632.000	0	190.625.000.000	95.341.382.000	853.000.000	0	0	0	0	2.458.762.249.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.113.829.497.000	134.906.716.000	381.299.223.000	0	0	4.512.324.000	0	326.318.229.000	84.139.172.521	31.771.000	0	0	0	0	1.960.897.760.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	6.043.261.000	1.001.982.000	331.645.000	0	0	19.762.835.000	0	263.806.501.000	250.000.000	0	0	0	0	0	290.946.224.000
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	107.980.442.000	17.062.166.000	36.924.400.000	0	0	505.270.406.000	0	10.065.000.000	2.875.000.000	1.100.000	0	0	0	0	677.303.514.000
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	1.894.412.000	250.530.000	23.849.764.000	0	0	418.536.000	0	257.900.000	0	0	0	355.479.000	0	0	27.026.621.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	26.916.873.000	3.462.316.000	4.111.685.000	0	0	8.883.527.000	0	24.673.400.000	2.000.000.000	1.696.061.000	0	0	0	0	69.743.862.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	6.524.083.000	818.967.000	982.769.000	0	0	80.060.413.000	0	21.725.990.000	21.000.000.000	2.550.000.000	0	32.395.155.000	0	0	145.057.377.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	28.281.690.000	3.715.412.000	1.571.434.000	0	0	16.649.014.000	0	43.077.230.000	29.215.500.000	255.446.606.000	226.500.000	300.000.000	0	0	349.041.386.000
TİCARET BAKANLIĞI	30.393.103.000	3.345.560.000	3.082.506.000	0	0	65.506.776.000	0	1.790.465.000	316.590.000	50.000.000	0	0	0	0	104.168.410.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	4.484.536.000	690.883.000	3.514.578.000	0	0	306.812.161.000	0	24.170.000.000	2.000.000.000	6.305.400.000	0	53.728.000.000	0	0	399.705.558.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	96.713.663.000	12.498.756.000	5.437.562.000	0	0	242.276.377.000	0	12.744.625.000	31.225.000	3.320.000.000	0	10.000.000.000	0	0	382.990.983.000
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	434.112.000	53.282.000	63.835.000	0	0	5.859.000	0	350.000.000	0	0	0	0	0	0	907.088.000
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	30.314.776.000	2.447.173.000	11.134.580.000	0	0	0	0	14.000.000.000	0	0	0	0	0	0	57.896.529.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	370.768.699.000	35.230.743.000	77.526.567.000	0	0	105.096.000	0	15.637.000.000	3.025.000.000	0	0	0	0	0	499.268.105.000
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	17.567.720.000	2.052.963.000	10.399.636.000	0	0	29.765.000	0	2.942.000.000	200.000.000	0	0	0	0	0	32.992.084.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	523.661.597.000	74.937.823.000	66.005.575.000	0	0	267.042.000	0	50.843.400.000	5.507.051.000	0	0	0	0	0	715.715.437.000
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	193.601.228.000	24.764.560.000	6.917.257.000	0	0	831.621.000	0	2.950.000.000	624.000.000	0	0	0	0	0	229.064.666.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	12.165.988.000	1.485.166.000	1.287.792.000	0	0	13.480.991.000	0	5.008.500.000	0	393.510.000.000	393.471.000.000	13.650.000.000	13.650.000.000	0	440.588.437.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	62.151.129.000	7.391.753.000	10.169.182.000	0	0	260.876.000	0	10.455.800.000	238.884.000	0	0	0	0	0	90.428.740.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.989.577.000	2.307.337.000	314.889.000	0	0	53.971.000	0	1.576.020.000	0	0	0	0	0	0	19.241.794.000
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.323.596.000	554.310.000	285.581.000	0	0	2.008.843.000	0	2.000.000.000	0	0	0	0	0	0	8.172.330.000
GOÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	16.344.583.000	3.123.267.000	5.643.061.000	0	0	1.917.598.000	0	7.520.000.000	0	15.000.000	0	0	0	0	34.563.509.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	693.675.000	92.875.000	253.325.000	0	0	16.870.655.000	0	32.000.000	0	112.000.000	0	0	0	0	18.054.530.000
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	1.277.338.000	218.776.000	254.755.000	0	0	4.818.000	0	160.000.000	0	0	0	0	0	0	1.915.687.000
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	1.786.620.000	187.909.000	8.009.467.000	0	0	20.010.000	0	75.000.000	0	0	0	0	0	0	10.079.006.000
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	3.718.901.000	598.107.000	343.651.000	0	0	7.164.000	0	1.100.000.000	0	0	0	0	0	0	5.767.823.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	1.850.184.000	203.363.000	593.231.000	0	0	42.342.000	0	370.000.000	0	2.766.302.000	0	0	0	541.641.780.000	547.467.202.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	5.289.106.000	636.362.000	978.441.000	0	0	2.387.870.935.000	0	300.000.000	0	750.000.000	120.000.000	0	0	0	2.395.824.844.000
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	222.357.000	22.534.000	458.182.000	0	0	39.569.000	0	34.650.000	0	14.199.000	0	10.000.000	0	0	801.491.000
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ TOPLAMI	5.491.987.585.000	683.374.823.000	2.006.410.985.000	0	3.975.000.000.000	9.706.432.921.000	6.050.427.000	1.140.026.064.000	255.174.804.521	706.186.388.000	393.817.500.000	603.181.123.000	13.650.000.000	541.641.780.000	24.854.241.669.000

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarına, özel bütçeli idarelere yapılacak hazine yardımı dahil edilmemiştir.
- "Deprem Kapsamındaki Ödenek" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam Ödenek"lere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca gösterilmektedir.

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	1.458.631.000	178.664.000	97.528.000	0	0	19.072.000	0	416.002.000	0	0	0	0	0	0	2.169.897.000
SIVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	637.484.000	71.461.000	108.701.000	0	0	4.478.000	0	277.007.000	0	0	0	0	0	0	1.099.131.000
TARSUS ÜNİVERSİTESİ	872.950.000	96.202.000	72.669.000	0	0	14.237.000	0	350.000.000	0	0	0	0	0	0	1.406.058.000
TRABZON ÜNİVERSİTESİ	1.799.830.000	219.388.000	150.144.000	0	0	42.305.000	0	545.000.000	0	0	0	0	0	0	2.756.667.000
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	1.168.175.000	152.238.000	171.059.000	0	0	21.880.000	0	173.250.000	0	0	0	0	0	0	1.686.602.000
İSTİKLAL BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	765.654.000	82.195.000	86.034.000	0	0	9.951.000	0	475.000.000	0	0	0	0	0	0	1.418.834.000
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.658.725.000	408.800.000	426.697.000	0	0	74.147.000	0	557.000.000	0	0	0	0	0	0	4.125.369.000
İSPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	2.357.311.000	308.593.000	191.906.000	0	0	55.383.000	0	255.000.000	0	0	0	0	0	0	3.168.193.000
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	3.353.713.000	383.388.000	141.430.000	0	0	777.361.000	0	1.110.638.000	0	0	0	0	0	0	5.766.530.000
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	5.920.279.000	745.577.000	692.393.000	0	0	218.219.000	0	450.000.000	0	0	0	0	0	0	8.026.468.000
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	4.921.890.000	254.022.000	3.306.411.000	0	0	13.309.000	0	14.860.000	0	0	0	0	0	0	8.510.492.000
SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI	1.635.492.000	204.000.000	134.332.000	0	0	28.069.000	0	157.000.000	0	0	0	0	0	0	2.158.893.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	200.421.000	29.792.000	58.933.000	0	0	12.177.000	0	20.000.000	0	0	0	0	0	0	321.323.000
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	82.105.000	8.369.000	42.025.000	0	0	6.801.000	0	21.000.000	0	0	0	0	0	0	160.300.000
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	84.807.000	9.300.000	43.387.000	0	0	6.499.000	0	28.500.000	0	0	0	0	0	0	172.493.000
TÜRK DİL KURUMU	195.294.000	27.704.000	64.648.000	0	0	42.044.000	0	78.000.000	0	0	0	0	0	0	407.690.000
TÜRK TARİH KURUMU	252.774.000	35.816.000	44.059.000	0	0	57.705.000	0	91.000.000	0	0	0	0	0	0	481.354.000
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	17.267.432.000	3.026.591.000	6.277.166.000	0	0	13.205.898.000	0	11.763.373.000	0	28.000.000.000	0	0	0	0	79.540.460.000
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	149.130.000	27.082.000	88.697.000	0	0	129.937.000	0	47.000.000	0	0	0	0	0	0	441.846.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	55.078.422.000	11.141.347.000	33.823.841.000	0	0	134.626.774.000	0	280.000.000.000	4.901.973.000	0	0	0	0	0	514.670.384.000
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.286.768.000	669.471.000	1.030.230.000	0	0	127.357.000	0	300.000.000	0	0	0	0	0	0	7.413.826.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.202.849.000	587.944.000	458.981.000	0	0	207.717.000	0	350.000.000	0	0	0	0	0	0	6.807.491.000
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	43.122.050.000	8.267.537.000	18.306.114.000	0	0	858.121.000	0	13.050.000.000	0	1.428.792.000	0	4.223.198.000	0	0	89.255.812.000
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.819.622.000	571.811.000	979.277.000	0	0	779.135.000	0	1.000.000.000	3.000.000	0	0	0	0	0	7.149.845.000
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.220.814.000	173.402.000	96.498.000	0	0	39.697.000	0	152.000.000	0	0	0	0	0	0	1.682.411.000
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.951.354.000	629.410.000	495.817.000	0	0	252.007.000	0	13.000.000.000	0	0	0	900.000.000	0	0	19.228.588.000
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.088.385.000	85.983.000	118.672.000	0	0	89.142.000	0	75.000.000	0	0	0	0	0	0	1.457.182.000
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	355.795.000	49.697.000	174.813.000	0	0	6.308.000	0	50.000.000	0	0	0	0	0	0	636.613.000
TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ	5.677.131.000	1.103.354.000	773.118.000	0	0	90.280.000	0	1.300.000.000	0	0	0	0	0	0	8.943.883.000
TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU	1.100.933.000	132.300.000	231.324.000	0	0	278.496.000	0	195.000.000	0	0	0	0	0	0	1.938.053.000
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	3.784.190.000	502.963.000	596.509.000	0	0	8.429.542.000	0	135.000.000	0	0	0	4.640.959.000	0	0	18.089.163.000
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	1.134.723.000	149.927.000	596.603.000	0	0	2.757.864.000	0	144.000.000	0	0	0	0	0	0	4.783.117.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	570.853.000	116.767.000	142.226.000	0	0	4.407.000	0	120.001.000	0	843.000.000	0	0	0	0	1.797.254.000
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	463.307.000	61.615.000	41.391.000	0	0	40.305.000	0	15.000.000	0	0	0	0	0	0	621.618.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	463.987.000	66.596.000	72.064.000	0	0	11.787.000	0	24.000.000	0	0	0	0	0	0	638.434.000
CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKTEKLERİ İŞ YURTULARI KURUMU	2.237.557.000	223.937.000	20.239.527.000	0	0	378.000	0	10.590.500.000	1.062.000.000	0	0	0	0	0	33.291.899.000
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	269.270.000	60.100.000	56.038.000	0	0	250.000	0	1.500.000	0	1.500.000	0	0	0	0	388.658.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	689.991.000	102.501.000	158.275.000	0	0	3.354.879.000	0	90.000.000	0	0	0	0	0	0	4.395.646.000
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	741.706.000	117.171.000	58.934.000	0	0	7.768.000	0	390.000.000	0	0	0	0	0	0	1.315.579.000
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	88.784.000	12.913.000	28.763.000	0	0	958.000	0	500.000	0	639.250.000	0	0	0	0	771.168.000
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	125.195.000	18.961.000	36.256.000	0	0	2.749.000	0	14.100.000	0	762.500.000	0	0	0	0	959.761.000
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	118.431.000	17.921.000	39.761.000	0	0	2.055.000	0	2.000.000	0	1.296.250.000	0	0	0	0	1.476.418.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	52.252.489.000	9.786.517.000	6.494.375.000	0	0	823.517.000	0	254.193.000.000	7.485.000.000	478.000.000	0	0	0	0	324.027.898.000
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	36.578.000	6.252.000	11.273.000	0	0	1.346.000	0	13.400.000	0	0	0	0	0	0	68.849.000
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CHAZ KURUMU	2.050.036.000	243.814.000	799.837.000	0	0	53.330.000	0	150.000.000	0	0	0	0	0	0	3.297.017.000
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	350.019.000	43.848.000	77.806.000	0	0	4.380.000	0	22.000.000	0	0	0	0	0	0	498.053.000
TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI	567.937.000	88.643.000	146.345.000	0	0	6.488.000	0	600.000.000	0	2.650.000.000	0	0	0	0	4.059.413.000
HELAL AKREDİTASYON KURUMU	99.553.000	12.790.000	21.106.000	0	0	2.493.000	0	2.500.000	0	0	0	0	0	0	138.442.000
MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.146.279.000	157.820.000	377.772.000	0	0	3.509.238.000	0	80.000.000	0	0	0	6.893.000	0	0	5.278.002.000
TÜRKİYE UZAY AJANSI	87.777.000	9.613.000	60.343.000	0	0	61.397.000	0	6.932.000	0	5.654.673.000	0	0	0	0	5.880.735.000
KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI	168.079.000	38.334.000	126.172.000	0	0	133.000	0	265.000.000	0	0	0	0	0	0	597.718.000
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	170.868.000	24.904.000	280.681.000	0	0	6.527.000	0	25.000.000	0	0	0	0	0	0	507.980.000
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	1.319.141.000	194.929.000	461.450.000	0	0	741.375.000	0	1.225.000.000	0	432.000.000	0	0	0	0	4.373.895.000
ULUDAĞ ALAN BAŞKANLIĞI	45.078.000	8.746.000	24.457.000	0	0	48.000	0	50.000.000	0	0	0	0	0	0	128.329.000
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	1.111.253.000	124.275.000	229.413.000	0	0	290.555.459.000	75.482.000.000	0	0	0	0	0	0	0	292.020.400.000
SİBER GÜVENLİK BAŞKANLIĞI	747.894.000	85.067.000	3.397.300.000	0	0	54.650.000	0	2.000.000.000	0	0	0	0	0	0	6.284.911.000
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7.142.252.000	886.203.000	679.059.000	0	0	223.882.000	0	718.000.000	0	2.000.000.000	0	0	0	0	11.649.396.000
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI	807.411.101.000	112.300.436.000	167.690.940.000	0	0	527.906.731.000	75.482.000.000	688.905.698.000	24.783.473.000	44.185.965.000	0	9.771.050.000	0	0	2.358.171.921.000

- "Deprem Kapsamındaki ÖdeneK" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam ÖdeneK"lere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca gösterilmektedir.

GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ (I SAYILI CETVEL)
2028 YILI BÜTÇESİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI

(TL)

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	22.394.685.000	2.550.331.000	3.696.267.000	0	0	4.022.433.000	0	1.530.922.000	0	0	0	0	0	0	34.194.638.000
CUMHURBAŞKANLIĞI	6.469.266.000	410.519.000	17.470.321.000	0	0	2.814.000.000	0	4.157.000.000	0	0	0	0	0	0	31.321.106.000
ANAYASA MAHKEMESİ	957.660.000	101.422.000	466.679.000	0	0	44.949.000	0	43.501.000	0	0	0	0	0	0	1.614.211.000
YARGITAY	5.614.224.000	670.583.000	1.689.802.000	0	0	308.791.000	0	223.904.000	0	0	0	0	0	0	8.507.304.000
DANIŞTAY	3.979.423.000	429.459.000	423.664.000	0	0	104.958.000	0	147.137.000	0	0	0	0	0	0	5.084.641.000
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	1.927.336.000	194.177.000	297.851.000	0	0	6.493.000	0	76.767.000	0	0	0	0	0	0	2.502.624.000
SAYIŞTAY	4.985.266.000	588.016.000	553.431.000	0	0	93.330.000	0	221.703.000	0	0	0	0	0	0	6.441.746.000
ADALET BAKANLIĞI	386.498.686.000	42.415.147.000	123.318.069.000	0	0	7.732.983.000	0	74.208.111.000	3.508.973.000	0	0	0	0	0	634.172.996.000
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	622.414.723.000	76.066.347.000	1.061.667.497.000	0	0	28.466.388.000	0	10.416.145.000	0	0	0	0	0	0	1.799.031.100.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	114.220.926.000	22.176.983.000	20.884.551.000	0	0	6.904.179.000	0	24.667.800.000	3.026.884.000	3.123.179.000	0	0	0	0	191.977.618.000
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	31.222.940.000	2.691.091.000	13.127.421.000	0	0	18.570.908.000	0	12.090.804.000	0	0	0	9.861.000	0	0	77.713.025.000
HAZINE VE MALİYE BAKANLIĞI	50.840.779.000	5.117.702.000	60.118.749.000	0	4.693.877.653.000	7.209.226.304.000	12.150.871.000	4.664.876.000	111.434.000	41.230.367.000	0	473.416.979.000	0	0	12.538.493.409.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	2.135.190.641.000	276.019.898.000	233.886.410.000	0	0	56.130.243.000	0	243.895.194.000	75.349.174.000	707.649.000	0	0	0	0	2.945.830.035.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.384.519.479.000	165.410.131.000	458.294.024.000	0	0	5.185.330.000	0	417.507.923.000	66.495.964.000	36.374.000	0	0	0	0	2.430.953.261.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	7.311.987.000	1.198.210.000	379.701.000	0	0	22.627.196.000	0	337.527.281.000	197.577.000	0	0	0	0	0	369.044.375.000
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	129.957.885.000	20.301.374.000	43.299.473.000	0	0	603.734.979.000	0	12.877.666.000	2.272.139.000	1.259.000	0	0	0	0	810.172.636.000
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	2.303.624.000	301.791.000	27.995.211.000	0	0	479.495.000	0	329.970.000	0	0	0	0	0	0	31.410.091.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	33.350.231.000	4.253.743.000	4.707.466.000	0	0	10.164.294.000	0	31.568.386.000	1.580.618.000	1.941.797.000	0	0	0	0	85.985.917.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	7.986.395.000	995.679.000	1.125.173.000	0	0	96.914.700.000	0	27.797.323.000	16.596.494.000	2.919.452.000	0	37.088.476.000	0	0	174.827.198.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	34.617.284.000	4.502.477.000	1.799.134.000	0	0	8.117.769.000	0	55.115.169.000	23.089.280.000	292.460.718.000	179.005.000	343.470.000	0	0	396.956.021.000
TİCARET BAKANLIĞI	37.409.011.000	4.091.017.000	3.529.160.000	0	0	75.011.331.000	0	2.290.811.000	250.204.000	57.244.000	0	0	0	0	122.388.574.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	5.330.023.000	825.506.000	4.023.840.000	0	0	355.286.718.000	0	30.924.312.000	1.580.618.000	7.218.947.000	0	61.513.170.000	0	0	465.122.516.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	117.590.269.000	15.082.597.000	6.225.463.000	0	0	277.819.989.000	0	16.306.113.000	24.677.000	3.801.013.000	0	11.448.997.000	0	0	448.274.441.000
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	539.080.000	65.444.000	73.085.000	0	0	6.807.000	0	447.808.000	0	0	0	0	0	0	1.132.224.000
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	37.148.334.000	2.998.815.000	12.747.977.000	0	0	0	0	17.912.303.000	0	0	0	0	0	0	70.807.429.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	465.766.860.000	44.537.769.000	88.760.141.000	0	0	120.232.000	0	20.006.763.000	2.390.685.000	0	0	0	0	0	619.191.765.000
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	22.253.454.000	2.593.360.000	11.906.540.000	0	0	34.015.000	0	3.764.143.000	158.062.000	0	0	0	0	0	40.551.512.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	646.926.857.000	92.204.436.000	75.569.762.000	0	0	305.188.000	0	65.051.598.000	4.352.272.000	0	0	0	0	0	880.057.841.000
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	238.178.652.000	30.396.875.000	7.919.566.000	0	0	955.180.000	0	3.774.378.000	493.153.000	0	0	0	0	0	281.224.651.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	14.942.570.000	1.806.939.000	1.474.393.000	0	0	15.434.655.000	0	6.408.126.000	0	44.650.000	0	35.243.925.000	35.243.925.000	0	75.355.258.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	76.408.244.000	9.018.005.000	11.642.694.000	0	0	315.138.000	0	13.377.675.000	188.792.000	0	0	0	0	0	110.761.756.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	18.323.304.000	2.804.996.000	360.516.000	0	0	65.342.000	0	2.016.439.000	0	0	0	0	0	0	23.570.597.000
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.037.631.000	670.459.000	326.962.000	0	0	2.295.875.000	0	2.558.900.000	0	0	0	0	0	0	9.889.827.000
GOÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	19.392.139.000	3.668.211.000	6.460.739.000	0	0	2.196.237.000	0	9.621.465.000	0	17.173.000	0	0	0	0	41.355.964.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	847.381.000	111.715.000	290.032.000	0	0	19.274.012.000	0	40.942.000	0	128.227.000	0	0	0	0	20.692.309.000
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	1.563.897.000	263.744.000	291.669.000	0	0	5.778.000	0	204.713.000	0	0	0	0	0	0	2.329.801.000
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	2.215.138.000	230.814.000	9.596.472.000	0	0	24.228.000	0	95.959.000	0	0	0	0	0	0	12.162.611.000
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.588.432.000	723.883.000	393.445.000	0	0	8.675.000	0	1.407.395.000	0	0	0	0	0	0	7.121.830.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	2.278.319.000	246.745.000	679.190.000	0	0	50.083.000	0	473.397.000	0	3.167.100.000	0	0	0	638.768.861.000	645.663.695.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	6.445.318.000	769.763.000	1.120.218.000	0	0	2.952.764.387.000	0	383.835.000	0	858.663.000	94.837.000	0	0	0	2.962.342.184.000
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	276.701.000	27.867.000	524.572.000	0	0	45.327.000	0	44.333.000	0	16.256.000	0	0	0	0	935.056.000
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ TOPLAMI	6.709.225.054.000	839.534.040.000	2.319.117.330.000	0	4.693.877.653.000	11.783.668.919.000	12.150.871.000	1.456.178.990.000	201.667.000.000	357.730.068.000	273.842.000	619.064.878.000	35.243.925.000	638.768.861.000	29.417.165.793.000

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarına, özel bütçeli idarelere yapılacak hazine yardımı dahil edilmemiştir.

- "Deprem Kapsamındaki Ödenek" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam Ödenek"lere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca göstersilmektedir.

ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)
2028 YILI BÜTÇESİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI

(TL)

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	1.781.611.000	169.157.000	100.317.000	0	0	266.064.000	0	148.416.000	0	0	0	0	0	0	2.465.565.000
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	20.484.259.000	2.575.574.000	1.783.140.000	0	0	3.801.385.000	0	3.240.848.000	189.674.000	0	0	0	0	0	31.885.206.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	8.330.164.000	1.153.593.000	2.283.088.000	0	0	481.540.000	0	1.353.227.000	0	0	0	0	0	0	13.601.612.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	17.534.065.000	2.190.148.000	2.280.694.000	0	0	3.771.222.000	0	4.507.742.000	0	0	0	0	0	0	30.283.871.000
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	15.443.165.000	1.964.144.000	1.369.607.000	0	0	3.006.604.000	0	4.519.018.000	0	0	0	0	0	0	26.302.538.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	15.210.630.000	1.920.138.000	1.905.174.000	0	0	3.570.170.000	0	4.836.322.000	1.185.464.000	0	0	0	0	0	27.442.434.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	9.254.399.000	1.216.662.000	1.486.129.000	0	0	490.107.000	0	1.573.724.000	0	0	0	0	0	0	14.021.021.000
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	4.843.277.000	644.300.000	1.200.760.000	0	0	258.749.000	0	2.152.047.000	118.546.000	0	0	0	0	0	9.099.133.000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	11.391.552.000	1.455.872.000	1.359.864.000	0	0	841.594.000	0	999.107.000	0	0	0	0	0	0	16.047.989.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	6.408.841.000	800.417.000	1.028.110.000	0	0	289.972.000	0	1.241.069.000	0	0	0	0	0	0	9.768.409.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	2.439.265.000	341.473.000	259.202.000	0	0	152.698.000	0	569.356.000	94.837.000	0	0	0	0	0	3.761.994.000
EGE ÜNİVERSİTESİ	15.826.395.000	2.127.201.000	1.835.613.000	0	0	3.340.839.000	0	1.488.001.000	0	0	0	0	0	0	24.618.049.000
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	13.557.207.000	1.755.317.000	1.384.179.000	0	0	2.676.300.000	0	2.517.319.000	237.093.000	0	0	0	0	0	21.890.322.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	7.889.197.000	963.872.000	689.993.000	0	0	1.446.808.000	0	1.758.652.000	0	0	0	0	0	0	12.748.522.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	11.538.548.000	1.457.659.000	1.294.216.000	0	0	1.927.297.000	0	1.977.391.000	158.062.000	0	0	0	0	0	18.195.111.000
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	7.354.321.000	1.101.455.000	1.244.873.000	0	0	422.306.000	0	1.054.564.000	237.093.000	0	0	0	0	0	11.177.519.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	12.320.514.000	1.554.434.000	1.644.548.000	0	0	1.720.786.000	0	710.443.000	86.934.000	0	0	0	0	0	17.950.725.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	11.856.753.000	1.447.420.000	961.660.000	0	0	2.104.348.000	0	4.450.526.000	0	0	0	0	0	0	20.820.707.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	10.151.108.000	1.239.768.000	1.370.340.000	0	0	2.094.507.000	0	1.968.003.000	94.837.000	0	0	0	0	0	16.823.726.000
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	10.201.016.000	1.248.650.000	1.074.775.000	0	0	1.308.329.000	0	1.288.986.000	0	0	0	0	0	0	15.121.756.000
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	10.791.335.000	1.385.443.000	934.670.000	0	0	1.960.550.000	0	2.860.434.000	1.051.111.000	0	0	0	0	0	17.932.432.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	11.339.327.000	1.405.087.000	933.936.000	0	0	1.862.072.000	0	802.641.000	0	0	0	0	0	0	16.343.063.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	9.641.458.000	1.174.943.000	724.528.000	0	0	1.582.798.000	0	1.343.422.000	7.903.000	0	0	0	0	0	14.467.149.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	14.003.646.000	1.747.899.000	2.197.606.000	0	0	1.855.106.000	0	800.935.000	134.353.000	0	0	0	0	0	20.605.192.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	10.788.195.000	1.281.537.000	869.906.000	0	0	1.557.433.000	0	1.506.260.000	316.124.000	0	0	0	0	0	16.003.331.000
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	10.323.281.000	1.277.367.000	1.000.553.000	0	0	1.285.236.000	0	2.602.691.000	0	0	0	0	0	0	16.489.128.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	10.188.227.000	1.168.521.000	1.123.271.000	0	0	1.630.718.000	0	3.085.410.000	1.422.557.000	0	0	0	0	0	17.196.147.000
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	10.434.808.000	1.203.594.000	935.473.000	0	0	1.131.657.000	0	2.778.162.000	790.309.000	0	0	0	0	0	16.483.694.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	9.326.424.000	1.178.469.000	1.000.714.000	0	0	1.387.378.000	0	1.120.726.000	0	0	0	0	0	0	14.013.711.000
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	2.384.322.000	292.973.000	418.509.000	0	0	82.019.000	0	838.040.000	0	0	0	0	0	0	4.015.863.000
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.627.403.000	307.034.000	334.928.000	0	0	82.652.000	0	438.857.000	0	0	0	0	0	0	3.790.874.000
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	6.935.451.000	817.091.000	584.174.000	0	0	970.421.000	0	1.051.708.000	0	0	0	0	0	0	10.358.845.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	8.749.587.000	1.141.693.000	920.647.000	0	0	1.273.927.000	0	1.125.575.000	0	0	0	0	0	0	13.211.429.000
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	9.043.458.000	1.093.404.000	819.799.000	0	0	1.429.194.000	0	784.154.000	0	0	0	0	0	0	13.170.009.000
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	6.338.244.000	780.511.000	478.312.000	0	0	883.003.000	0	1.114.314.000	0	0	0	0	0	0	9.594.384.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	8.765.926.000	1.066.411.000	564.376.000	0	0	1.401.063.000	0	1.405.957.000	0	0	0	0	0	0	13.203.733.000
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	9.898.143.000	1.219.302.000	787.291.000	0	0	1.540.846.000	0	1.255.440.000	173.078.000	0	0	0	0	0	14.701.022.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	5.936.117.000	749.132.000	612.067.000	0	0	830.252.000	0	1.136.791.000	94.837.000	0	0	0	0	0	9.264.359.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	9.470.449.000	1.189.095.000	1.052.787.000	0	0	1.652.474.000	0	618.552.000	0	0	0	0	0	0	13.983.357.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	6.267.208.000	791.809.000	728.146.000	0	0	288.279.000	0	693.463.000	59.273.000	0	0	0	0	0	8.768.905.000
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	7.853.203.000	987.031.000	656.346.000	0	0	1.307.841.000	0	875.846.000	0	0	0	0	0	0	11.680.267.000
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	5.575.556.000	697.894.000	568.979.000	0	0	339.493.000	0	762.871.000	197.577.000	0	0	0	0	0	7.944.793.000
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	6.068.513.000	695.491.000	458.997.000	0	0	751.230.000	0	1.360.000.000	316.124.000	0	0	0	0	0	9.334.231.000
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	4.418.702.000	569.960.000	408.576.000	0	0	126.400.000	0	425.417.000	0	0	0	0	0	0	5.949.055.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	4.634.636.000	538.744.000	692.059.000	0	0	346.373.000	0	1.045.254.000	0	0	0	0	0	0	7.257.066.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	8.931.015.000	1.160.531.000	722.024.000	0	0	1.011.341.000	0	1.178.373.000	292.414.000	0	0	0	0	0	13.003.284.000
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	4.369.717.000	540.740.000	449.387.000	0	0	149.672.000	0	259.736.000	0	0	0	0	0	0	5.769.252.000
KÜTAHYA DÜMLÜPINAR ÜNİVERSİTESİ	4.449.310.000	595.947.000	546.064.000	0	0	129.736.000	0	440.773.000	0	0	0	0	0	0	6.161.830.000
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	7.371.116.000	861.664.000	589.934.000	0	0	849.205.000	0	1.540.028.000	0	0	0	0	0	0	11.211.947.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	6.150.262.000	770.411.000	626.131.000	0	0	262.374.000	0	371.679.000	39.515.000	0	0	0	0	0	8.180.857.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	7.246.899.000	853.013.000	753.654.000	0	0	927.910.000	0	870.936.000	0	0	0	0	0	0	10.652.412.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	5.588.231.000	689.741.000	673.768.000	0	0	821.452.000	0	396.194.000	0	0	0	0	0	0	8.169.386.000
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	9.150.576.000	1.169.180.000	872.605.000	0	0	1.695.480.000	0	626.225.000	19.758.000	0	0	0	0	0	13.514.066.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	1.450.292.000	183.738.000	235.365.000	0	0	94.948.000	0	365.924.000	0	0	0	0	0	0	2.330.267.000
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ	3.636.071.000	436.307.000	316.893.000	0	0	80.792.000	0	364.643.000	0	0	0	0	0	0	4.834.706.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	3.660.600.000	438.111.000	341.606.000	0	0	85.746.000	0	614.137.000	0	0	0	0	0	0	5.140.200.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	5.369.168.000	649.109.000	379.573.000	0	0	672.805.000	0	893.762.000	0	0	0	0	0	0	7.964.417.000
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	4.847.306.000	607.452.000	608.755.000	0	0	164.954.000	0	803.496.000	0	0	0	0	0	0	7.031.963.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	3.342.591.000	401.774.000	409.971.000	0	0	211.856.000	0	605.928.000	0	0	0	0	0	0	4.972.120.000

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	4.849.798.000	590.446.000	279.271.000	0	0	267.660.000	0	822.072.000	0	0	0	0	0	0	6.809.247.000
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	5.703.859.000	717.375.000	448.943.000	0	0	764.298.000	0	1.539.036.000	0	0	0	0	0	0	9.173.511.000
ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ	4.203.050.000	443.683.000	391.843.000	0	0	88.296.000	0	419.020.000	0	0	0	0	0	0	5.545.892.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	3.409.531.000	403.933.000	313.006.000	0	0	89.689.000	0	619.253.000	0	0	0	0	0	0	4.835.412.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	4.223.949.000	502.533.000	325.675.000	0	0	135.110.000	0	825.246.000	0	0	0	0	0	0	6.012.513.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	3.171.912.000	384.626.000	337.293.000	0	0	83.482.000	0	793.515.000	0	0	0	0	0	0	4.770.828.000
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ	4.708.457.000	555.058.000	471.070.000	0	0	437.714.000	0	557.841.000	0	0	0	0	0	0	6.730.140.000
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	3.824.328.000	422.572.000	326.868.000	0	0	167.997.000	0	1.372.851.000	492.363.000	0	0	0	0	0	6.114.616.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	4.004.247.000	506.083.000	294.181.000	0	0	243.422.000	0	384.972.000	0	0	0	0	0	0	5.432.905.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	2.995.303.000	375.423.000	226.555.000	0	0	68.596.000	0	207.271.000	0	0	0	0	0	0	3.873.148.000
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	3.280.391.000	360.084.000	274.308.000	0	0	90.699.000	0	326.260.000	0	0	0	0	0	0	4.331.742.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	2.613.238.000	306.281.000	406.828.000	0	0	33.347.000	0	322.422.000	47.419.000	0	0	0	0	0	3.682.116.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	2.403.098.000	285.781.000	184.787.000	0	0	51.544.000	0	550.163.000	0	0	0	0	0	0	3.475.373.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	3.132.446.000	345.460.000	256.221.000	0	0	47.099.000	0	870.027.000	0	0	0	0	0	0	4.651.253.000
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	3.152.773.000	395.510.000	291.582.000	0	0	124.491.000	0	386.394.000	0	0	0	0	0	0	4.350.750.000
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	4.723.014.000	643.911.000	524.554.000	0	0	90.936.000	0	194.477.000	0	0	0	0	0	0	6.176.892.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	1.912.056.000	228.440.000	237.317.000	0	0	35.136.000	0	205.991.000	0	0	0	0	0	0	2.618.940.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	2.847.462.000	360.349.000	285.971.000	0	0	82.719.000	0	474.676.000	0	0	0	0	0	0	4.051.177.000
ARTVİN ÇORLUH ÜNİVERSİTESİ	2.196.279.000	248.064.000	189.489.000	0	0	40.492.000	0	199.594.000	0	0	0	0	0	0	2.873.918.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	2.968.288.000	354.838.000	338.281.000	0	0	72.637.000	0	234.139.000	79.030.000	0	0	0	0	0	3.968.183.000
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	2.518.559.000	270.055.000	310.918.000	0	0	41.678.000	0	266.125.000	0	0	0	0	0	0	3.407.335.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	2.789.153.000	332.318.000	355.043.000	0	0	67.584.000	0	1.164.300.000	0	0	0	0	0	0	4.708.398.000
OSMANIYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	2.488.419.000	292.819.000	211.802.000	0	0	51.188.000	0	243.096.000	0	0	0	0	0	0	3.287.324.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	3.455.885.000	377.534.000	387.995.000	0	0	48.800.000	0	385.114.000	0	0	0	0	0	0	4.655.328.000
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	2.707.222.000	274.110.000	378.087.000	0	0	40.715.000	0	377.438.000	0	0	0	0	0	0	3.777.572.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	3.203.675.000	356.197.000	309.138.000	0	0	45.289.000	0	383.835.000	0	0	0	0	0	0	4.298.134.000
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	2.894.773.000	309.645.000	271.615.000	0	0	78.460.000	0	282.759.000	0	0	0	0	0	0	3.837.252.000
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	1.704.022.000	206.139.000	319.187.000	0	0	27.738.000	0	515.618.000	0	0	0	0	0	0	2.772.704.000
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	2.613.737.000	303.241.000	197.333.000	0	0	52.699.000	0	360.805.000	0	0	0	0	0	0	3.527.815.000
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	2.144.164.000	243.008.000	272.686.000	0	0	38.589.000	0	150.975.000	0	0	0	0	0	0	2.849.422.000
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	2.682.882.000	309.187.000	248.988.000	0	0	53.685.000	0	162.490.000	0	0	0	0	0	0	3.457.232.000
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	1.695.122.000	196.585.000	189.423.000	0	0	26.012.000	0	255.893.000	0	0	0	0	0	0	2.363.035.000
İĞDIR ÜNİVERSİTESİ	2.143.162.000	243.805.000	209.999.000	0	0	47.518.000	0	342.892.000	0	0	0	0	0	0	2.987.376.000
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	1.560.551.000	168.404.000	215.019.000	0	0	23.161.000	0	181.682.000	0	0	0	0	0	0	2.148.817.000
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ	2.228.045.000	237.969.000	199.886.000	0	0	38.870.000	0	219.106.000	0	0	0	0	0	0	2.923.876.000
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	2.641.954.000	309.633.000	246.603.000	0	0	58.737.000	0	479.794.000	0	0	0	0	0	0	3.736.721.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	1.305.143.000	168.770.000	277.564.000	0	0	20.864.000	0	356.966.000	0	0	0	0	0	0	2.129.307.000
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	5.648.070.000	660.973.000	717.510.000	0	0	219.745.000	0	1.271.594.000	0	0	0	0	0	0	8.517.892.000
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.984.581.000	229.170.000	29.785.000	0	0	29.910.000	0	652.520.000	0	0	0	0	0	0	3.093.966.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	3.475.676.000	400.140.000	248.060.000	0	0	167.365.000	0	569.356.000	0	0	0	0	0	0	4.860.597.000
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	4.161.808.000	464.552.000	368.575.000	0	0	212.006.000	0	579.976.000	0	0	0	0	0	0	5.786.917.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	9.787.849.000	1.185.424.000	604.127.000	0	0	1.784.340.000	0	877.598.000	55.322.000	0	0	0	0	0	14.239.338.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	1.177.311.000	143.931.000	163.247.000	0	0	20.557.000	0	545.046.000	0	0	0	0	0	0	2.050.092.000
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.552.098.000	172.402.000	205.440.000	0	0	20.349.000	0	179.123.000	0	0	0	0	0	0	2.129.412.000
ADANA ALPARSLAN TÜRKİŞ BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	1.659.566.000	201.051.000	122.109.000	0	0	33.189.000	0	729.286.000	0	0	0	0	0	0	2.745.201.000
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	1.743.076.000	221.881.000	154.855.000	0	0	36.218.000	0	140.743.000	0	0	0	0	0	0	2.296.773.000
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	13.571.365.000	1.662.887.000	779.689.000	0	0	574.200.000	0	781.211.000	0	0	0	0	0	0	17.369.352.000
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	2.282.927.000	271.749.000	244.523.000	0	0	35.652.000	0	565.518.000	130.401.000	0	0	0	0	0	3.400.369.000
İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.781.040.000	218.154.000	219.237.000	0	0	39.147.000	0	774.067.000	237.093.000	0	0	0	0	0	3.031.645.000
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	2.428.863.000	281.490.000	279.950.000	0	0	123.062.000	0	604.599.000	0	0	0	0	0	0	3.717.964.000
TÜRKİYE ULUSLARARASI İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	106.562.000	9.346.000	85.867.000	0	0	3.632.000	0	127.945.000	0	0	0	0	0	0	333.352.000
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	1.652.637.000	183.574.000	141.275.000	0	0	21.787.000	0	442.051.000	0	0	0	0	0	0	2.441.324.000
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	1.536.916.000	164.427.000	151.801.000	0	0	46.668.000	0	479.155.000	3.556.000	0	0	0	0	0	2.378.967.000
YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU	125.306.000	14.545.000	53.494.000	0	0	1.505.000	0	2.563.000	0	0	0	0	0	0	197.413.000
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	764.189.000	103.934.000	188.120.000	0	0	6.183.000	0	152.255.000	0	0	0	0	0	0	1.214.681.000
GAZİANTEP İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	947.907.000	104.804.000	214.132.000	0	0	7.649.000	0	300.671.000	0	0	0	0	0	0	1.575.163.000
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.936.814.000	239.638.000	245.232.000	0	0	44.942.000	0	530.972.000	0	0	0	0	0	0	2.997.598.000
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	2.147.586.000	227.752.000	132.189.000	0	0	137.779.000	0	722.889.000	0	0	0	0	0	0	3.368.195.000
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	2.324.935.000	273.214.000	208.902.000	0	0	24.462.000	0	667.873.000	0	0	0	0	0	0	3.499.386.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	11.151.589.000	1.405.333.000	1.582.864.000	0	0	2.467.890.000	0	4.115.351.000	592.732.000	0	0	0	0	0	20.723.027.000
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	4.688.584.000	579.453.000	535.440.000	0	0	137.222.000	0	229.047.000	0	0	0	0	0	0	6.169.746.000
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	2.671.822.000	353.920.000	249.292.000	0	0	62.506.000	0	364.643.000	0	0	0	0	0	0	3.702.183.000

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	1.797.773.000	218.121.000	111.660.000	0	0	23.094.000	0	532.254.000	0	0	0	0	0	0	2.682.902.000
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	792.948.000	88.007.000	124.452.000	0	0	5.419.000	0	354.417.000	0	0	0	0	0	0	1.365.243.000
TARSUS ÜNİVERSİTESİ	1.077.036.000	117.562.000	83.199.000	0	0	17.239.000	0	447.808.000	0	0	0	0	0	0	1.742.844.000
TRABZON ÜNİVERSİTESİ	2.208.244.000	266.248.000	171.900.000	0	0	51.221.000	0	697.300.000	0	0	0	0	0	0	3.394.913.000
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	1.439.660.000	185.393.000	195.845.000	0	0	26.490.000	0	221.665.000	0	0	0	0	0	0	2.069.053.000
İSTİKLAL BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	950.171.000	101.124.000	98.500.000	0	0	12.045.000	0	607.739.000	0	0	0	0	0	0	1.769.579.000
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.239.433.000	491.416.000	488.525.000	0	0	89.775.000	0	712.654.000	0	0	0	0	0	0	5.021.803.000
İSPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	2.878.101.000	372.844.000	219.713.000	0	0	67.053.000	0	326.260.000	0	0	0	0	0	0	3.863.971.000
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	4.176.121.000	473.607.000	161.923.000	0	0	938.328.000	0	1.421.006.000	0	0	0	0	0	0	7.170.985.000
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	7.297.506.000	910.731.000	792.721.000	0	0	264.084.000	0	575.753.000	0	0	0	0	0	0	9.840.795.000
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	5.997.471.000	302.130.000	5.436.320.000	0	0	16.082.000	0	19.013.000	0	0	0	0	0	0	11.771.016.000
SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI	1.997.265.000	245.963.000	153.797.000	0	0	33.986.000	0	200.874.000	0	0	0	0	0	0	2.631.885.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	248.453.000	36.321.000	67.472.000	0	0	14.738.000	0	25.589.000	0	0	0	0	0	0	392.573.000
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	103.836.000	10.517.000	48.114.000	0	0	8.122.000	0	26.868.000	0	0	0	0	0	0	197.457.000
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	107.150.000	11.658.000	49.674.000	0	0	7.711.000	0	36.464.000	0	0	0	0	0	0	212.657.000
TÜRK DİL KURUMU	239.627.000	33.407.000	74.015.000	0	0	48.453.000	0	99.797.000	0	0	0	0	0	0	495.299.000
TÜRK TARİH KURUMU	308.738.000	43.094.000	50.443.000	0	0	66.445.000	0	116.430.000	0	0	0	0	0	0	585.150.000
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	20.013.397.000	3.509.963.000	7.179.927.000	0	0	15.098.776.000	0	15.050.650.000	0	32.056.737.000	0	0	0	0	92.909.450.000
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	174.449.000	31.537.000	101.549.000	0	0	148.763.000	0	60.134.000	0	0	0	0	0	0	516.432.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	64.456.394.000	13.012.728.000	38.107.409.000	0	0	165.834.374.000	0	358.246.033.000	3.874.074.000	0	0	0	0	0	639.656.938.000
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.688.458.000	835.405.000	1.179.510.000	0	0	154.153.000	0	383.835.000	0	0	0	0	0	0	9.241.361.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.683.936.000	751.046.000	525.487.000	0	0	251.470.000	0	447.808.000	0	0	0	0	0	0	8.659.747.000
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	51.830.827.000	9.834.610.000	20.924.772.000	0	0	1.039.016.000	0	16.696.825.000	0	1.635.818.000	0	4.835.138.000	0	0	106.797.006.000
YAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.714.899.000	693.785.000	1.121.174.000	0	0	896.198.000	0	1.279.450.000	2.371.000	0	0	0	0	0	8.705.506.000
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.472.204.000	207.855.000	110.481.000	0	0	48.053.000	0	194.476.000	0	0	0	0	0	0	2.033.069.000
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.758.831.000	752.177.000	567.661.000	0	0	305.070.000	0	16.632.853.000	0	0	0	0	0	0	23.016.592.000
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.338.472.000	105.085.000	135.868.000	0	0	102.876.000	0	95.959.000	0	0	0	0	0	0	1.778.260.000
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	453.509.000	62.208.000	200.143.000	0	0	7.425.000	0	63.973.000	0	0	0	0	0	0	787.258.000
TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ	6.956.435.000	1.329.582.000	885.143.000	0	0	103.144.000	0	1.663.285.000	0	0	0	0	0	0	10.937.589.000
TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU	1.354.561.000	160.557.000	264.843.000	0	0	320.302.000	0	249.493.000	0	0	0	0	0	0	2.349.756.000
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.728.572.000	619.425.000	682.813.000	0	0	9.656.151.000	0	172.726.000	0	0	0	5.312.167.000	0	0	21.171.854.000
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	1.394.685.000	182.135.000	683.051.000	0	0	3.151.609.000	0	184.241.000	0	0	0	0	0	0	5.595.721.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	667.636.000	135.997.000	162.835.000	0	0	5.318.000	0	153.535.000	0	965.136.000	0	0	0	0	2.090.457.000
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	568.716.000	74.544.000	47.389.000	0	0	48.793.000	0	19.192.000	0	0	0	0	0	0	758.634.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	576.270.000	80.935.000	82.506.000	0	0	14.235.000	0	30.707.000	0	0	0	0	0	0	784.653.000
CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKTEVLERİ İŞ YURTları KURUMU	2.573.598.000	274.294.000	23.172.227.000	0	0	458.000	0	13.550.018.000	839.308.000	0	0	0	0	0	39.570.595.000
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	313.211.000	70.004.000	64.158.000	0	0	291.000	0	1.919.000	0	1.717.000	0	0	0	0	451.300.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	855.075.000	124.384.000	181.209.000	0	0	3.840.990.000	0	115.151.000	0	0	0	0	0	0	5.116.809.000
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	893.657.000	139.569.000	67.474.000	0	0	9.406.000	0	498.986.000	0	0	0	0	0	0	1.609.092.000
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	106.863.000	15.313.000	32.931.000	0	0	1.154.000	0	640.000	0	731.867.000	0	0	0	0	888.768.000
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	150.630.000	22.538.000	41.509.000	0	0	3.322.000	0	18.041.000	0	872.973.000	0	0	0	0	1.109.013.000
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	141.596.000	21.145.000	45.522.000	0	0	2.481.000	0	2.559.000	0	1.484.055.000	0	0	0	0	1.697.358.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	61.754.280.000	11.492.038.000	7.435.408.000	0	0	996.263.000	0	325.227.285.000	5.915.464.000	547.254.000	0	0	0	0	407.452.528.000
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	46.621.000	7.812.000	12.906.000	0	0	1.614.000	0	17.145.000	0	0	0	0	0	0	86.098.000
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	2.501.853.000	294.771.000	915.733.000	0	0	63.913.000	0	191.918.000	0	0	0	0	0	0	3.968.188.000
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	431.668.000	53.063.000	89.080.000	0	0	5.276.000	0	28.148.000	0	0	0	0	0	0	607.235.000
TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI	665.704.000	103.501.000	167.550.000	0	0	7.448.000	0	767.670.000	0	3.033.941.000	0	0	0	0	4.745.814.000
HELAL AKREDİTASYON KURUMU	122.342.000	15.391.000	24.164.000	0	0	3.019.000	0	3.199.000	0	0	0	0	0	0	168.115.000
MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.403.935.000	191.388.000	432.511.000	0	0	3.948.223.000	0	102.356.000	0	0	0	7.893.000	0	0	6.086.306.000
TÜRKİYE UZAY AJANSI	111.663.000	12.016.000	69.087.000	0	0	70.365.000	0	8.869.000	0	6.474.034.000	0	0	0	0	6.746.034.000
KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI	195.512.000	44.551.000	144.454.000	0	0	152.000	0	339.054.000	0	0	0	0	0	0	723.723.000
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	205.524.000	29.568.000	321.352.000	0	0	7.899.000	0	31.986.000	0	0	0	0	0	0	596.329.000
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	1.626.074.000	236.706.000	528.314.000	0	0	852.159.000	0	1.567.327.000	0	494.590.000	0	0	0	0	5.305.170.000
ULUDAĞ ALAN BAŞKANLIĞI	52.203.000	10.116.000	28.001.000	0	0	55.000	0	63.973.000	0	0	0	0	0	0	154.348.000
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	1.475.488.000	163.861.000	262.655.000	0	0	123.263.115.000	0	0	0	0	0	0	0	0	125.165.119.000
SİBER GÜVENLİK BAŞKANLIĞI	970.179.000	109.068.000	3.889.568.000	0	0	66.112.000	0	2.558.900.000	0	0	0	0	0	0	7.593.827.000
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.789.974.000	1.080.106.000	777.454.000	0	0	268.643.000	0	918.645.000	0	2.289.767.000	0	0	0	0	14.124.589.000
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI	982.671.518.000	135.047.940.000	192.981.807.000	0	0	411.011.596.000	0	881.420.530.000	19.586.606.000	50.587.889.000	0	10.155.198.000	0	0	2.663.876.478.000

- "Deprem Kapsamındaki Ödenek" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam Ödenek"lere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca gösterilmektedir.

GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ (1 SAYILI CETVEL)
2029 YILI BÜTÇESİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI

(TL)

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	24.464.156.000	2.803.164.000	4.301.637.000	0	0	4.051.088.000	0	1.409.624.000	0	0	0	0	0	0	37.029.669.000
CUMHURBAŞKANLIĞI	7.116.186.000	451.569.000	19.121.341.000	0	0	3.079.924.000	0	4.549.800.000	0	0	0	0	0	0	34.318.820.000
ANAYASA MAHKEMESİ	1.071.309.000	112.951.000	510.818.000	0	0	48.824.000	0	54.234.000	0	0	0	0	0	0	1.798.136.000
YARGITAY	6.216.736.000	740.057.000	1.849.624.000	0	0	338.092.000	0	279.147.000	0	0	0	0	0	0	9.423.656.000
DANIŞTAY	4.416.890.000	474.867.000	463.734.000	0	0	114.914.000	0	183.439.000	0	0	0	0	0	0	5.653.844.000
HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU	2.145.817.000	215.349.000	326.022.000	0	0	7.121.000	0	95.707.000	0	0	0	0	0	0	2.790.016.000
SAYIŞTAY	5.388.361.000	629.382.000	597.068.000	0	0	100.796.000	0	239.440.000	0	0	0	0	0	0	6.955.047.000
ADALET BAKANLIĞI	434.631.999.000	48.275.744.000	138.960.219.000	0	0	9.013.291.000	0	92.517.108.000	2.859.746.000	0	0	0	0	0	723.398.361.000
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	774.130.516.000	85.986.079.000	1.162.080.124.000	0	0	30.773.896.000	0	12.986.069.000	0	0	0	0	0	0	2.065.956.684.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	126.806.617.000	24.566.259.000	22.859.815.000	0	0	6.963.087.000	0	30.753.962.000	2.466.853.000	3.418.570.000	0	0	0	0	215.368.310.000
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	34.781.761.000	2.980.532.000	14.369.013.000	0	0	20.040.106.000	0	15.073.908.000	0	0	0	10.794.000	0	0	87.256.114.000
HAZINE VE MALİYE BAKANLIĞI	56.545.923.000	5.665.539.000	65.378.093.000	0	5.244.759.240.000	7.860.857.130.000	12.836.540.000	5.815.816.000	90.816.000	45.144.138.000	0	513.924.107.000	0	0	13.798.089.986.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	2.527.150.897.000	309.307.151.000	267.902.264.000	0	0	61.261.684.000	0	304.070.233.000	61.408.127.000	770.947.000	0	0	0	0	3.470.463.176.000
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.671.733.097.000	186.260.217.000	511.044.025.000	0	0	5.651.135.000	0	520.517.560.000	54.192.931.000	39.811.000	0	0	0	0	2.895.245.845.000
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI	8.135.746.000	1.327.580.000	415.614.000	0	0	24.766.467.000	0	420.803.696.000	161.022.000	0	0	0	0	0	455.449.103.000
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	145.492.652.000	22.637.383.000	47.464.296.000	0	0	670.998.146.000	0	16.054.908.000	1.851.750.000	1.378.000	0	0	0	0	902.648.763.000
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	2.562.135.000	334.251.000	31.199.373.000	0	0	523.960.000	0	411.382.000	0	0	0	0	0	0	35.031.101.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	36.879.148.000	4.698.837.000	5.152.699.000	0	0	11.072.275.000	0	39.357.096.000	1.288.174.000	2.125.301.000	0	0	0	0	99.285.356.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	8.858.463.000	1.100.690.000	1.231.593.000	0	0	113.057.454.000	0	34.655.616.000	13.525.823.000	3.195.308.000	0	40.591.648.000	0	0	202.690.772.000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	38.520.594.000	4.987.325.000	1.969.296.000	0	0	8.333.992.000	0	68.713.460.000	18.817.319.000	320.121.568.000	145.886.000	375.955.000	0	0	443.022.190.000
TİCARET BAKANLIĞI	41.381.723.000	4.503.951.000	3.862.948.000	0	0	82.102.279.000	0	2.856.011.000	203.911.000	62.653.000	0	0	0	0	134.769.565.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	5.915.654.000	912.831.000	4.404.416.000	0	0	391.757.299.000	0	38.554.112.000	1.288.174.000	7.901.055.000	0	67.331.092.000	0	0	516.776.459.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	130.071.924.000	16.648.274.000	6.814.269.000	0	0	304.117.729.000	0	20.329.239.000	20.112.000	4.160.165.000	0	12.531.844.000	0	0	494.673.444.000
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	592.588.000	71.695.000	79.997.000	0	0	7.393.000	0	558.293.000	0	0	0	0	0	0	1.309.966.000
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	41.374.963.000	3.340.012.000	13.953.682.000	0	0	0	0	22.331.715.000	0	0	0	0	0	0	81.000.372.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	531.220.902.000	51.099.511.000	97.155.085.000	0	0	131.009.000	0	24.942.931.000	1.948.363.000	0	0	0	0	0	704.549.438.000
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	25.628.555.000	3.745.125.000	13.032.662.000	0	0	36.841.000	0	4.692.851.000	128.817.000	0	0	0	0	0	47.136.034.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	786.629.991.000	103.187.428.000	82.717.157.000	0	0	330.529.000	0	81.101.454.000	3.547.020.000	0	0	0	0	0	1.053.966.559.000
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	266.231.832.000	36.754.590.000	8.668.599.000	0	0	1.045.598.000	0	4.705.612.000	401.910.000	0	0	0	0	0	317.406.231.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	16.556.144.000	1.994.652.000	1.613.841.000	0	0	16.887.295.000	0	7.989.171.000	0	48.869.000	0	1.000.000.000	1.000.000.000	0	46.089.972.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	85.470.139.000	10.023.171.000	12.743.861.000	0	0	345.893.000	0	16.678.282.000	153.862.000	0	0	0	0	0	125.261.346.000
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	20.199.749.000	3.088.959.000	394.614.000	0	0	71.761.000	0	2.513.945.000	0	0	0	0	0	0	26.269.028.000
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.459.471.000	739.928.000	357.886.000	0	0	2.481.535.000	0	3.190.245.000	0	0	0	0	0	0	11.229.065.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	21.488.445.000	4.058.587.000	7.071.796.000	0	0	2.402.726.000	0	11.995.321.000	0	18.796.000	0	0	0	0	47.035.671.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	946.326.000	124.029.000	317.463.000	0	0	20.830.415.000	0	51.044.000	0	140.343.000	0	0	0	0	22.409.620.000
DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI	1.741.903.000	292.408.000	319.255.000	0	0	6.329.000	0	255.219.000	0	0	0	0	0	0	2.615.114.000
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI	2.475.232.000	256.381.000	10.944.782.000	0	0	26.609.000	0	119.634.000	0	0	0	0	0	0	13.822.638.000
MİLLÎ SARAYLAR İDARESİ BAŞKANLIĞI	5.075.570.000	799.778.000	430.657.000	0	0	9.528.000	0	1.754.635.000	0	0	0	0	0	0	8.070.168.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	2.560.358.000	275.426.000	743.428.000	0	0	54.658.000	0	590.196.000	0	3.466.396.000	0	0	0	725.906.760.000	733.597.222.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	7.151.448.000	851.120.000	1.226.168.000	0	0	3.497.455.612.000	0	478.537.000	0	939.796.000	77.290.000	0	0	0	3.508.102.681.000
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAŞKANLIĞI	311.398.000	31.162.000	574.186.000	0	0	49.176.000	0	55.271.000	0	17.792.000	0	0	0	0	1.038.985.000
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ TOPLAMI	7.914.533.318.000	946.353.944.000	2.564.623.420.000	0	5.244.759.240.000	13.151.203.596.000	12.836.540.000	1.814.285.923.000	164.354.730.000	391.572.886.000	223.176.000	635.765.440.000	1.000.000.000	725.906.760.000	33.389.004.527.000

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarına, özel bütçeli idarelere yapılacak hazine yardımı dahil edilmemiştir.
- "Deprem Kapsamındaki Ödenek" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam Ödenek"tere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca gösterilmektedir.

ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)
2029 YILI BÜTÇESİ ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI

(TL)

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	1.990.641.000	188.090.000	109.805.000	0	0	291.463.000	0	185.034.000	0	0	0	0	0	0	2.765.033.000
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	22.772.284.000	2.852.783.000	1.951.790.000	0	0	4.174.553.000	0	4.040.445.000	154.581.000	0	0	0	0	0	35.791.855.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	9.279.403.000	1.279.005.000	2.499.023.000	0	0	528.849.000	0	1.687.102.000	0	0	0	0	0	0	15.273.382.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	19.504.756.000	2.425.695.000	2.496.402.000	0	0	4.141.450.000	0	5.619.915.000	0	0	0	0	0	0	34.188.218.000
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	17.198.978.000	2.179.184.000	1.499.145.000	0	0	3.301.712.000	0	5.633.972.000	0	0	0	0	0	0	29.812.991.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	16.942.820.000	2.130.303.000	2.085.366.000	0	0	3.920.646.000	0	6.029.563.000	966.130.000	0	0	0	0	0	31.108.698.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10.317.962.000	1.349.456.000	1.626.687.000	0	0	538.182.000	0	1.962.001.000	0	0	0	0	0	0	15.794.288.000
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	5.389.987.000	713.575.000	1.314.328.000	0	0	284.123.000	0	2.683.010.000	96.613.000	0	0	0	0	0	10.385.023.000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	12.718.274.000	1.616.379.000	1.488.480.000	0	0	924.256.000	0	1.245.613.000	0	0	0	0	0	0	17.993.002.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	7.156.624.000	888.708.000	1.125.349.000	0	0	318.463.000	0	1.547.272.000	0	0	0	0	0	0	11.036.416.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	2.720.771.000	378.865.000	283.717.000	0	0	167.698.000	0	709.829.000	77.290.000	0	0	0	0	0	4.260.880.000
EĞE ÜNİVERSİTESİ	17.617.657.000	2.360.361.000	2.009.225.000	0	0	3.668.847.000	0	1.855.127.000	0	0	0	0	0	0	27.511.217.000
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	15.100.292.000	1.947.162.000	1.515.095.000	0	0	2.939.057.000	0	3.138.403.000	193.226.000	0	0	0	0	0	24.640.009.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	8.784.848.000	1.068.674.000	755.253.000	0	0	1.588.747.000	0	2.192.554.000	0	0	0	0	0	0	14.390.076.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	12.847.988.000	1.617.282.000	1.416.623.000	0	0	2.116.491.000	0	2.465.263.000	128.817.000	0	0	0	0	0	20.463.647.000
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	8.199.023.000	1.223.988.000	1.362.613.000	0	0	463.750.000	0	1.314.751.000	193.226.000	0	0	0	0	0	12.564.125.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	13.730.678.000	1.726.234.000	1.800.090.000	0	0	1.889.680.000	0	885.727.000	70.850.000	0	0	0	0	0	20.032.409.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	13.215.267.000	1.607.795.000	1.052.614.000	0	0	2.310.871.000	0	5.548.582.000	0	0	0	0	0	0	23.735.129.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	11.299.442.000	1.374.927.000	1.499.947.000	0	0	2.300.064.000	0	2.453.559.000	77.290.000	0	0	0	0	0	18.927.939.000
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	11.357.137.000	1.384.474.000	1.176.427.000	0	0	1.436.690.000	0	1.607.011.000	0	0	0	0	0	0	16.961.739.000
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	12.030.025.000	1.539.508.000	1.023.071.000	0	0	2.152.982.000	0	3.566.175.000	856.636.000	0	0	0	0	0	20.311.761.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	12.631.253.000	1.560.189.000	1.022.268.000	0	0	2.044.788.000	0	1.000.674.000	0	0	0	0	0	0	18.259.172.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	10.744.358.000	1.304.509.000	793.054.000	0	0	1.738.172.000	0	1.674.879.000	6.441.000	0	0	0	0	0	16.254.972.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	15.607.544.000	1.940.911.000	2.405.456.000	0	0	2.037.156.000	0	998.547.000	109.495.000	0	0	0	0	0	22.989.614.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	12.001.361.000	1.421.659.000	952.182.000	0	0	1.710.237.000	0	1.877.892.000	257.635.000	0	0	0	0	0	17.963.331.000
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	11.497.815.000	1.417.460.000	1.095.185.000	0	0	1.411.324.000	0	3.244.839.000	0	0	0	0	0	0	18.666.623.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	11.348.739.000	1.298.521.000	1.229.510.000	0	0	1.790.672.000	0	3.846.659.000	1.159.356.000	0	0	0	0	0	19.514.101.000
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	11.608.102.000	1.334.196.000	1.023.950.000	0	0	1.242.707.000	0	3.463.604.000	644.087.000	0	0	0	0	0	18.672.559.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	10.384.471.000	1.308.026.000	1.095.362.000	0	0	1.523.438.000	0	1.397.238.000	0	0	0	0	0	0	15.708.535.000
İZMİR YÖKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	2.660.456.000	324.844.000	458.092.000	0	0	90.080.000	0	1.044.806.000	0	0	0	0	0	0	4.578.278.000
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.934.521.000	340.737.000	366.606.000	0	0	90.775.000	0	547.133.000	0	0	0	0	0	0	4.279.772.000
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	7.718.358.000	905.954.000	639.425.000	0	0	1.065.613.000	0	1.311.191.000	0	0	0	0	0	0	11.640.541.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	9.750.882.000	1.267.720.000	1.007.722.000	0	0	1.398.905.000	0	1.403.284.000	0	0	0	0	0	0	14.828.513.000
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	10.074.298.000	1.213.359.000	897.336.000	0	0	1.569.417.000	0	977.625.000	0	0	0	0	0	0	14.732.035.000
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	7.063.147.000	866.024.000	523.551.000	0	0	969.599.000	0	1.389.244.000	0	0	0	0	0	0	10.811.565.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	9.761.353.000	1.183.163.000	617.755.000	0	0	1.538.521.000	0	1.752.842.000	0	0	0	0	0	0	14.853.634.000
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	11.029.864.000	1.353.926.000	861.753.000	0	0	1.692.045.000	0	1.565.189.000	141.055.000	0	0	0	0	0	16.502.777.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	6.611.839.000	830.933.000	669.956.000	0	0	911.715.000	0	1.417.266.000	77.290.000	0	0	0	0	0	10.441.709.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	10.553.492.000	1.319.344.000	1.152.360.000	0	0	1.814.634.000	0	771.163.000	0	0	0	0	0	0	15.610.993.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	6.993.094.000	878.818.000	797.014.000	0	0	316.587.000	0	864.556.000	48.307.000	0	0	0	0	0	9.850.069.000
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	8.746.298.000	1.094.735.000	718.423.000	0	0	1.436.179.000	0	1.091.937.000	0	0	0	0	0	0	13.087.572.000
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	6.220.464.000	774.497.000	622.793.000	0	0	372.833.000	0	951.089.000	161.022.000	0	0	0	0	0	8.941.676.000
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	6.761.585.000	772.110.000	502.409.000	0	0	824.973.000	0	1.695.546.000	257.635.000	0	0	0	0	0	10.556.623.000
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	4.929.449.000	632.584.000	447.219.000	0	0	138.812.000	0	530.378.000	0	0	0	0	0	0	6.678.442.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	5.169.451.000	598.279.000	757.514.000	0	0	380.326.000	0	1.303.146.000	0	0	0	0	0	0	8.208.716.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	9.952.934.000	1.287.676.000	790.313.000	0	0	1.110.549.000	0	1.469.105.000	238.312.000	0	0	0	0	0	14.610.577.000
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	4.873.634.000	599.808.000	491.890.000	0	0	164.374.000	0	323.820.000	0	0	0	0	0	0	6.453.526.000
KÜTAHYA Dumlupınar ÜNİVERSİTESİ	4.960.889.000	661.202.000	597.711.000	0	0	142.486.000	0	549.521.000	0	0	0	0	0	0	6.911.809.000
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	8.211.647.000	955.656.000	645.730.000	0	0	932.485.000	0	1.919.991.000	0	0	0	0	0	0	12.665.509.000
MUĞLA SİTKİ KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	6.865.330.000	855.303.000	685.351.000	0	0	288.143.000	0	463.382.000	32.204.000	0	0	0	0	0	9.157.509.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	8.068.541.000	946.046.000	824.935.000	0	0	1.018.952.000	0	1.085.817.000	0	0	0	0	0	0	11.944.291.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	6.227.185.000	765.285.000	737.493.000	0	0	902.018.000	0	493.946.000	0	0	0	0	0	0	9.125.927.000
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	10.189.493.000	1.297.119.000	955.136.000	0	0	1.861.855.000	0	780.730.000	16.102.000	0	0	0	0	0	15.084.333.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	1.618.253.000	203.941.000	257.626.000	0	0	104.233.000	0	456.206.000	0	0	0	0	0	0	2.640.259.000
KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ	4.058.540.000	484.238.000	346.865.000	0	0	88.732.000	0	454.610.000	0	0	0	0	0	0	5.432.985.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	4.086.160.000	486.095.000	373.915.000	0	0	94.173.000	0	765.660.000	0	0	0	0	0	0	5.806.003.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	5.982.745.000	720.025.000	415.473.000	0	0	738.773.000	0	1.114.275.000	0	0	0	0	0	0	8.971.291.000
BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	5.407.720.000	674.263.000	666.331.000	0	0	181.143.000	0	1.001.737.000	0	0	0	0	0	0	7.931.194.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	3.732.185.000	446.049.000	448.746.000	0	0	232.653.000	0	755.424.000	0	0	0	0	0	0	5.615.057.000

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
RECEP TAYYIP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	5.409.493.000	655.043.000	305.684.000	0	0	293.947.000	0	1.024.898.000	0	0	0	0	0	0	7.689.065.000
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	6.351.518.000	795.547.000	491.404.000	0	0	839.284.000	0	1.918.753.000	0	0	0	0	0	0	10.396.506.000
ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ	4.691.383.000	492.540.000	428.904.000	0	0	96.973.000	0	522.403.000	0	0	0	0	0	0	6.232.203.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	3.806.764.000	448.467.000	342.610.000	0	0	98.500.000	0	772.040.000	0	0	0	0	0	0	5.468.381.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	4.715.914.000	557.939.000	356.477.000	0	0	148.375.000	0	1.028.854.000	0	0	0	0	0	0	6.807.559.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	3.539.013.000	426.796.000	369.194.000	0	0	91.687.000	0	989.296.000	0	0	0	0	0	0	5.415.986.000
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ	5.246.905.000	615.513.000	515.624.000	0	0	480.622.000	0	695.473.000	0	0	0	0	0	0	7.554.137.000
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	4.265.200.000	468.781.000	357.783.000	0	0	184.491.000	0	1.711.568.000	401.266.000	0	0	0	0	0	6.987.823.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	4.465.643.000	561.282.000	322.005.000	0	0	267.327.000	0	479.954.000	0	0	0	0	0	0	6.096.211.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	3.341.649.000	416.540.000	247.983.000	0	0	75.338.000	0	258.410.000	0	0	0	0	0	0	4.339.920.000
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	3.662.797.000	399.749.000	300.252.000	0	0	99.599.000	0	406.756.000	0	0	0	0	0	0	4.869.153.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	2.915.226.000	339.884.000	445.306.000	0	0	36.624.000	0	401.971.000	38.645.000	0	0	0	0	0	4.139.011.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	2.682.885.000	317.469.000	202.264.000	0	0	56.609.000	0	685.903.000	0	0	0	0	0	0	3.945.130.000
ŞİİRT ÜNİVERSİTESİ	3.493.771.000	383.182.000	280.454.000	0	0	51.728.000	0	1.084.683.000	0	0	0	0	0	0	5.293.818.000
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	3.516.790.000	438.756.000	319.160.000	0	0	136.705.000	0	481.727.000	0	0	0	0	0	0	4.893.138.000
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	5.267.511.000	713.568.000	574.166.000	0	0	99.873.000	0	242.459.000	0	0	0	0	0	0	6.897.577.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	2.135.210.000	253.586.000	259.762.000	0	0	38.590.000	0	256.815.000	0	0	0	0	0	0	2.943.963.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	3.179.405.000	400.153.000	313.018.000	0	0	90.834.000	0	591.791.000	0	0	0	0	0	0	4.575.201.000
ARTVIN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	2.452.342.000	275.348.000	207.411.000	0	0	44.471.000	0	248.839.000	0	0	0	0	0	0	3.228.411.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	3.314.267.000	393.937.000	370.276.000	0	0	79.772.000	0	291.907.000	64.408.000	0	0	0	0	0	4.450.159.000
BİTLÜS EREN ÜNİVERSİTESİ	2.809.607.000	299.543.000	340.325.000	0	0	45.774.000	0	331.786.000	0	0	0	0	0	0	3.827.035.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	3.117.554.000	369.075.000	388.623.000	0	0	74.226.000	0	1.451.561.000	0	0	0	0	0	0	5.401.039.000
OSMANIYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	2.776.792.000	324.917.000	231.834.000	0	0	56.219.000	0	303.074.000	0	0	0	0	0	0	3.692.836.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	3.853.396.000	418.731.000	424.692.000	0	0	53.596.000	0	480.132.000	0	0	0	0	0	0	5.230.547.000
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	3.022.288.000	304.293.000	413.847.000	0	0	44.716.000	0	470.561.000	0	0	0	0	0	0	4.255.705.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	3.572.952.000	395.149.000	338.376.000	0	0	49.740.000	0	478.537.000	0	0	0	0	0	0	4.834.754.000
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	3.226.884.000	343.458.000	297.304.000	0	0	86.166.000	0	352.522.000	0	0	0	0	0	0	4.306.334.000
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	1.903.216.000	229.013.000	349.376.000	0	0	30.464.000	0	642.834.000	0	0	0	0	0	0	3.154.903.000
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	2.917.921.000	336.456.000	215.997.000	0	0	57.879.000	0	449.825.000	0	0	0	0	0	0	3.978.078.000
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	2.392.052.000	269.593.000	298.477.000	0	0	42.381.000	0	188.224.000	0	0	0	0	0	0	3.190.727.000
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	2.995.221.000	343.229.000	272.537.000	0	0	58.961.000	0	202.581.000	0	0	0	0	0	0	3.872.529.000
HAKKARI ÜNİVERSİTESİ	1.890.383.000	218.047.000	207.339.000	0	0	28.569.000	0	319.028.000	0	0	0	0	0	0	2.663.366.000
İĞDIR ÜNİVERSİTESİ	2.392.650.000	270.645.000	229.861.000	0	0	52.187.000	0	427.494.000	0	0	0	0	0	0	3.372.837.000
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	1.742.056.000	186.891.000	235.356.000	0	0	25.437.000	0	226.508.000	0	0	0	0	0	0	2.416.248.000
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ	2.487.534.000	264.180.000	218.791.000	0	0	42.690.000	0	273.165.000	0	0	0	0	0	0	3.286.360.000
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	2.952.377.000	343.918.000	269.927.000	0	0	64.510.000	0	598.171.000	0	0	0	0	0	0	4.228.903.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	1.455.186.000	186.941.000	303.816.000	0	0	22.914.000	0	445.040.000	0	0	0	0	0	0	2.413.897.000
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	6.302.459.000	733.570.000	785.372.000	0	0	241.319.000	0	1.585.329.000	0	0	0	0	0	0	9.648.049.000
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.217.276.000	254.456.000	216.492.000	0	0	32.849.000	0	813.513.000	0	0	0	0	0	0	3.534.586.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	3.886.761.000	444.725.000	271.522.000	0	0	183.799.000	0	709.830.000	0	0	0	0	0	0	5.496.637.000
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	4.649.387.000	516.062.000	403.435.000	0	0	232.811.000	0	723.069.000	0	0	0	0	0	0	6.524.764.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	10.904.206.000	1.316.311.000	661.265.000	0	0	1.959.473.000	0	1.094.123.000	45.086.000	0	0	0	0	0	15.935.378.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	1.314.235.000	159.599.000	178.687.000	0	0	22.577.000	0	679.522.000	0	0	0	0	0	0	2.354.620.000
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.734.330.000	191.375.000	224.871.000	0	0	22.349.000	0	223.317.000	0	0	0	0	0	0	2.396.242.000
ADANA ALPARSLAN TÜRKİYE BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	1.852.691.000	222.941.000	133.658.000	0	0	36.451.000	0	909.220.000	0	0	0	0	0	0	3.154.961.000
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	1.945.315.000	246.273.000	169.501.000	0	0	39.778.000	0	175.466.000	0	0	0	0	0	0	2.576.333.000
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	15.177.477.000	1.849.852.000	853.432.000	0	0	630.586.000	0	973.954.000	0	0	0	0	0	0	19.485.301.000
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	2.549.901.000	301.693.000	267.650.000	0	0	39.156.000	0	705.044.000	106.274.000	0	0	0	0	0	3.863.444.000
İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.986.697.000	242.126.000	239.972.000	0	0	42.994.000	0	965.050.000	193.226.000	0	0	0	0	0	3.476.839.000
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ	2.712.642.000	312.618.000	306.428.000	0	0	135.139.000	0	753.769.000	0	0	0	0	0	0	4.220.596.000
TÜRKİYE ULUSLARARASI İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	142.620.000	12.398.000	93.988.000	0	0	3.988.000	0	159.512.000	0	0	0	0	0	0	412.506.000
İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ	1.848.808.000	204.098.000	154.637.000	0	0	23.928.000	0	551.115.000	0	0	0	0	0	0	2.782.586.000
İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ	1.730.692.000	183.859.000	166.158.000	0	0	51.236.000	0	597.373.000	2.898.000	0	0	0	0	0	2.729.318.000
YÜKSEKÖĞRETİM KALİTE KURULU	142.860.000	16.427.000	58.553.000	0	0	1.637.000	0	3.195.000	0	0	0	0	0	0	222.672.000
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	853.148.000	115.341.000	205.912.000	0	0	6.791.000	0	189.820.000	0	0	0	0	0	0	1.371.012.000
GAZİANTEP İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	1.058.862.000	116.268.000	234.385.000	0	0	8.401.000	0	374.854.000	0	0	0	0	0	0	1.792.770.000
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.162.696.000	266.050.000	268.426.000	0	0	49.359.000	0	661.976.000	0	0	0	0	0	0	3.408.507.000
KÜTAHYA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	2.395.019.000	252.622.000	144.691.000	0	0	151.303.000	0	901.244.000	0	0	0	0	0	0	3.844.879.000
MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ	2.592.281.000	303.031.000	228.660.000	0	0	26.866.000	0	832.654.000	0	0	0	0	0	0	3.983.492.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	12.405.387.000	1.558.057.000	1.732.571.000	0	0	2.710.109.000	0	5.130.712.000	483.065.000	0	0	0	0	0	23.536.836.000
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ	5.231.837.000	643.133.000	586.082.000	0	0	150.707.000	0	285.557.000	0	0	0	0	0	0	6.897.316.000
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	2.981.710.000	392.892.000	272.870.000	0	0	68.649.000	0	454.610.000	0	0	0	0	0	0	4.170.731.000

İDARELER	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ		FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFERLER		SERMAYE GİDERLERİ		SERMAYE TRANSFERLERİ		BORÇ VERME		YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
			TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK	TOPLAM ÖDENEK	DEPREM KAPSAMINDAKİ ÖDENEK		
SAMSUN ÜNİVERSİTESİ	2.008.407.000	242.223.000	122.221.000	0	0	25.364.000	0	663.574.000	0	0	0	0	0	0	3.061.789.000
SİVAS BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	884.376.000	97.511.000	136.223.000	0	0	5.952.000	0	441.860.000	0	0	0	0	0	0	1.565.922.000
TARSUS ÜNİVERSİTESİ	1.202.013.000	130.332.000	91.068.000	0	0	18.933.000	0	558.293.000	0	0	0	0	0	0	2.000.639.000
TRABZON ÜNİVERSİTESİ	2.468.710.000	295.801.000	188.158.000	0	0	56.255.000	0	869.342.000	0	0	0	0	0	0	3.878.266.000
KAYSERİ ÜNİVERSİTESİ	1.604.584.000	205.527.000	214.368.000	0	0	29.094.000	0	276.355.000	0	0	0	0	0	0	2.329.928.000
İSTİKLAL BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	1.061.475.000	112.308.000	107.816.000	0	0	13.229.000	0	757.683.000	0	0	0	0	0	0	2.052.511.000
ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.610.099.000	545.025.000	534.730.000	0	0	98.598.000	0	888.484.000	0	0	0	0	0	0	5.676.936.000
İSPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	3.211.681.000	413.836.000	240.493.000	0	0	73.643.000	0	406.757.000	0	0	0	0	0	0	4.346.410.000
AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	4.643.771.000	525.414.000	177.238.000	0	0	1.030.353.000	0	1.771.603.000	0	0	0	0	0	0	8.148.379.000
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	8.062.245.000	1.001.922.000	867.697.000	0	0	289.995.000	0	717.805.000	0	0	0	0	0	0	10.939.664.000
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	6.665.864.000	333.842.000	4.058.671.000	0	0	17.659.000	0	23.704.000	0	0	0	0	0	0	11.099.740.000
SAVUNMA SANAYİ BAŞKANLIĞI	2.232.400.000	273.247.000	168.343.000	0	0	37.326.000	0	250.434.000	0	0	0	0	0	0	2.961.750.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	275.856.000	40.143.000	73.854.000	0	0	16.186.000	0	31.902.000	0	0	0	0	0	0	437.941.000
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	116.429.000	11.702.000	52.665.000	0	0	8.913.000	0	33.498.000	0	0	0	0	0	0	223.207.000
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	120.125.000	12.973.000	54.372.000	0	0	8.459.000	0	45.461.000	0	0	0	0	0	0	241.390.000
TÜRK DİL KURUMU	266.473.000	36.961.000	81.015.000	0	0	53.058.000	0	124.420.000	0	0	0	0	0	0	561.927.000
TÜRK TARİH KURUMU	343.191.000	47.760.000	55.214.000	0	0	72.753.000	0	145.156.000	0	0	0	0	0	0	664.074.000
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	22.077.954.000	3.874.578.000	7.815.266.000	0	0	16.393.946.000	0	18.764.021.000	0	35.085.729.000	0	0	0	0	104.011.494.000
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	193.263.000	34.951.000	111.154.000	0	0	162.823.000	0	74.970.000	0	0	0	0	0	0	577.161.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	71.229.245.000	14.385.347.000	40.283.744.000	0	0	168.616.750.000	0	446.634.296.000	3.157.297.000	0	0	0	0	0	741.149.382.000
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7.366.954.000	920.981.000	1.291.068.000	0	0	169.289.000	0	478.537.000	0	0	0	0	0	0	10.226.829.000
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7.352.325.000	826.371.000	575.188.000	0	0	276.174.000	0	558.293.000	0	0	0	0	0	0	9.588.351.000
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	57.231.291.000	10.868.121.000	22.685.757.000	0	0	1.141.116.000	0	20.816.349.000	0	1.790.497.000	0	5.292.446.000	0	0	119.825.577.000
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.251.137.000	769.017.000	1.227.215.000	0	0	981.244.000	0	1.595.123.000	1.932.000	0	0	0	0	0	9.823.736.000
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİHLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.627.454.000	229.367.000	120.930.000	0	0	52.774.000	0	242.459.000	0	0	0	0	0	0	2.272.984.000
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.265.535.000	831.114.000	621.350.000	0	0	335.038.000	0	20.736.593.000	0	0	0	0	0	0	27.789.630.000
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.482.141.000	116.154.000	148.718.000	0	0	111.504.000	0	119.634.000	0	0	0	0	0	0	1.978.151.000
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	498.369.000	68.371.000	219.073.000	0	0	8.094.000	0	79.756.000	0	0	0	0	0	0	873.663.000
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	7.653.540.000	1.463.231.000	968.860.000	0	0	111.501.000	0	2.073.659.000	0	0	0	0	0	0	12.270.791.000
TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU	1.517.464.000	178.618.000	289.892.000	0	0	346.830.000	0	311.049.000	0	0	0	0	0	0	2.643.853.000
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	5.204.483.000	682.976.000	746.558.000	0	0	10.564.521.000	0	215.342.000	0	0	0	5.806.454.000	0	0	23.220.334.000
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	1.553.483.000	201.954.000	747.654.000	0	0	3.406.377.000	0	229.698.000	0	0	0	0	0	0	6.139.166.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	737.345.000	150.173.000	178.236.000	0	0	5.837.000	0	191.417.000	0	1.056.330.000	0	0	0	0	2.319.338.000
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	638.972.000	83.148.000	51.871.000	0	0	53.588.000	0	23.927.000	0	0	0	0	0	0	851.506.000
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU	656.979.000	91.042.000	90.309.000	0	0	15.626.000	0	38.283.000	0	0	0	0	0	0	892.239.000
CEZA INFAZ KURUMLARI İLE TUTUKTEKİLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	2.856.542.000	304.449.000	25.363.859.000	0	0	503.000	0	16.893.145.000	684.020.000	0	0	0	0	0	45.418.498.000
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	346.737.000	77.546.000	70.226.000	0	0	319.000	0	2.393.000	0	1.880.000	0	0	0	0	499.101.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLARI BAŞKANLIĞI	964.296.000	138.916.000	198.348.000	0	0	4.200.446.000	0	143.561.000	0	0	0	0	0	0	5.645.567.000
TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	987.146.000	154.033.000	73.856.000	0	0	10.331.000	0	622.098.000	0	0	0	0	0	0	1.847.464.000
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	117.541.000	16.789.000	36.046.000	0	0	1.267.000	0	798.000	0	801.019.000	0	0	0	0	973.460.000
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	166.058.000	24.786.000	45.435.000	0	0	3.648.000	0	22.492.000	0	955.458.000	0	0	0	0	1.217.877.000
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	156.120.000	23.248.000	49.827.000	0	0	2.724.000	0	3.190.000	0	1.624.280.000	0	0	0	0	1.859.389.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	68.291.688.000	12.704.211.000	8.138.650.000	0	0	1.094.090.000	0	405.468.982.000	4.820.989.000	598.963.000	0	0	0	0	496.296.584.000
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	51.212.000	8.582.000	14.127.000	0	0	1.768.000	0	21.375.000	0	0	0	0	0	0	97.064.000
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ ÇHAZ KURUMU	2.782.700.000	326.405.000	1.002.343.000	0	0	70.005.000	0	239.268.000	0	0	0	0	0	0	4.420.721.000
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU	487.180.000	59.319.000	97.505.000	0	0	5.788.000	0	35.093.000	0	0	0	0	0	0	684.885.000
TÜRKİYE SAĞLIK ENSTİTÜLERİ BAŞKANLIĞI	737.925.000	114.894.000	183.397.000	0	0	8.125.000	0	957.074.000	0	3.320.613.000	0	0	0	0	5.322.028.000
HELAL AKREDİTASYON KURUMU	138.223.000	17.185.000	26.449.000	0	0	3.316.000	0	3.988.000	0	0	0	0	0	0	189.161.000
MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.556.418.000	211.413.000	473.418.000	0	0	1.044.172.000	0	127.610.000	0	0	0	8.638.000	0	0	3.421.669.000
TÜRKİYE UZAY AJANSI	128.490.000	13.645.000	75.621.000	0	0	76.178.000	0	11.057.000	0	7.086.348.000	0	0	0	0	7.391.339.000
KAPADOKYA ALAN BAŞKANLIĞI	216.258.000	49.280.000	158.116.000	0	0	166.000	0	422.707.000	0	0	0	0	0	0	846.527.000
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	227.058.000	32.580.000	351.746.000	0	0	8.674.000	0	39.878.000	0	0	0	0	0	0	659.936.000
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	1.791.098.000	260.703.000	578.282.000	0	0	923.604.000	0	1.954.025.000	0	541.323.000	0	0	0	0	6.049.035.000
ULUDAĞ ALAN BAŞKANLIĞI	57.494.000	11.139.000	30.649.000	0	0	60.000	0	79.756.000	0	0	0	0	0	0	179.098.000
KENTSEL DÖNÜŞÜM BAŞKANLIĞI	1.639.870.000	181.300.000	287.497.000	0	0	145.820.360.000	0	0	0	0	0	0	0	0	147.929.027.000
SİBER GÜVENLİK BAŞKANLIĞI	1.115.775.000	124.243.000	4.257.444.000	0	0	72.591.000	0	3.190.245.000	0	0	0	0	0	0	8.760.298.000
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	9.742.843.000	1.194.215.000	850.986.000	0	0	294.334.000	0	1.145.298.000	0	2.506.123.000	0	0	0	0	15.733.799.000
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI	1.092.827.664.000	149.642.510.000	207.651.709.000	0	0	444.699.955.000	0	1.098.889.000.000	15.962.706.000	55.368.563.000	0	11.107.538.000	0	0	3.060.186.939.000

- *Deprem Kapsamındaki Ödenek" sütunlarında yer alan tutarlar "Toplam Ödenek"lere dahil olup sadece bilgi amaçlı olarak ayrıca gösterilmektedir.

EK 3:
Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik Düzenlemeler

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/ İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması	Öngörülen Takvim**
SÜRDÜRÜLEBİLİR BÜYÜME			
Sanayide yüksek katma değerli dönüşümün desteklenmesi	İdari Düzenleme	HİT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı kapsamında öncelikli teknoloji alanlarına yönelik büyük ölçekli yatırımlar, proje bazlı özelleştirilmiş mekanizmalar yoluyla desteklenecektir.	2026 4. Çeyrek (Sürekli)
	İdari Düzenleme	YTAK Programı üretken sektörlerde ihracatı destekleyici ve yüksek katma değerli ürün gruplarına yönelik mevcut yatırım teşvik sistemiyle bütünleşik bir biçimde seçici ve odaklı olarak daha etkin uygulanmaya devam edilecek ve katma değeri yüksek nitelikli olup görece daha küçük ölçekli imalat sanayii yatırımlarını kapsayacak şekilde yeni bir uygulama alanı geliştirilecektir.	2026 4. Çeyrek (Sürekli)
Yeşil ve dijital dönüşümün hızlandırılması	İdari Düzenleme	Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR ETS)'nin Avrupa Birliği Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması ile uyumu güçlendirilerek emisyon yoğun sektörlerin yeşil dönüşümü ve ihracat rekabetçiliği desteklenecektir.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Uluslararası karbon piyasalarına katılıma yönelik uygulama çerçevesi geliştirilecek, CORSIA yükümlülüklerinin karşılanması ve karbon kredilerinin kullanımına yönelik altyapı ve düzenlemeler gerçekleştirilecektir.	2027 2. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Lojistik sektöründe ağır ticari araçların elektrifikasyonunu desteklemek üzere yüksek kapasiteli şarj istasyonları ulusal planı hazırlanacaktır.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Yerel yönetimlerin entegre atık yönetim tesislerinin sürdürülebilirliğini ve etkin işletilmesini sağlayacak yeni bir mekanizma geliştirilecektir.	2026 4. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Yapay zekâ alanında Avrupa Birliği ile uyum gözetilerek ulusal mevzuat altyapısı geliştirilecektir.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Kamuda dijital dönüşümü hızlandırmak ve yeni nesil dijital teknolojilerden daha etkin şekilde faydalanmak üzere dijital devlet kurumsal mimarisine yönelik mevzuat altyapısı oluşturulacaktır.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Stratejik sektörlerde uluslararası akreditasyona sahip test ve uygunluk değerlendirme altyapıları geliştirilecektir.	2027 2. Çeyrek (Sürekli)
	İdari Düzenleme	Eğitimin tüm kademelerinde müfredatın ve altyapının dijital dönüşüme yönelik geliştirilmesi sağlanacak, süreç odaklı ve yeterli temelli bir dijital ölçme değerlendirme sistemi kurulacaktır.	2027 1. Çeyrek
Beşerî ve fiziki altyapının geliştirilmesi	İdari Düzenleme	Ortaokul ve lise düzeyinde geliştirilecek mesleki ilgi, değer ve beceri envanterleri yardımıyla öğrencileri kendilerine uygun mesleklere yönlendirecek nesnel bir mekanizma oluşturulacaktır.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Ortaöğretim öğrencilerinin eğitim süresi içinde mesleki eğitim merkezlerine kayıt olarak mesleki beceriler edinmelerinin sağlanması amacıyla çerçeve öğretim programı hazırlanacak ve ilgili mevzuatta düzenleme yapılacaktır.	2027 1. Çeyrek

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/ İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması	Öngörülen Takvim**
	İdari Düzenleme	Sanayi bölgeleri, lojistik merkezler ve limanların demiryolu ağına bağlantısını sağlayacak iltisak hatları önceliklendirilerek yatırımlar hızlandırılacaktır.	2026 4. Çeyrek
İSTİHDAM			
İşgücünün beceri uyumunun iyileştirilmesi	Karar/İdari Düzenleme	Başta meslek yüksekokulları olmak üzere yükseköğretim kontenjanlarının kamu ve özel sektörün orta vadede ihtiyaç duyduğu işgücü ile uyumu güçlendirilecektir.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)
	İdari Düzenleme	Mesleki ve teknik ortaöğretim ve yükseköğretim mezunlarına yönelik mezun takip sistemi oluşturulacak, işgücü piyasası performansları analiz edilecek ve kariyer destek mekanizması geliştirilecektir.	2027 2. Çeyrek
	Kanun/İdari Düzenleme	Ulusal Yeterlilik Sistemi (UYS)'nin eğitim ve istihdam politikaları ile etkin entegrasyonu güçlendirilecektir.	2027 2. Çeyrek
Yeni nesil çalışma biçimleri ve sektörel dönüşümlere uyumun sağlanması	Kanun/İdari Düzenleme	Yeni nesil çalışma modellerine ilişkin mevzuat düzenlemelerinin etkin uygulanması sağlanacak, ikincil mevzuat çalışmaları tamamlanarak güvenceli esneklik yaygınlaştırılacaktır.	2027 2. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Adil geçişin sağlanmasına yönelik yeşil ve dijital dönüşümden etkilenen sektör ve mesleklerdeki işgücüne yönelik mesleki eğitim kursları ile işbaşı eğitim programları, ikiz dönüşümün gerektirdiği beceriler doğrultusunda tasarlanarak yaygınlaştırılacaktır.	2027 3. Çeyrek
İşgücüne katılımda güçlük yaşayan kesimlerin istihdamının desteklenmesi	İdari Düzenleme	Başta kadınlar, gençler ve engelliler olmak üzere işgücü piyasasına daha etkin katılımı sağlamak ve istihdamı artırmak amacıyla aktif işgücü programları yürütülecektir.	2027 3. Çeyrek (Sürekli)
	İdari Düzenleme	İşgücü Uyum Programı, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin mesleki eğitim, yetkinlik ve becerilerini gözeterek daha fazla faydalanmalarını sağlayacak şekilde uygulanacaktır.	2027 3. Çeyrek
FİYAT İSTİKRARI ve FİNANSAL İSTİKRAR			
Piyasa dinamikleri dışındaki fiyatlamalarda enflasyon hedefi ile uyumlu fiyatlama davranışının yaygınlaştırılması	İdari Düzenleme	Yönetilen yönlendirilen fiyatların enflasyon tahmin ve hedefleriyle uyumu artırılacaktır.	2026 4. Çeyrek (Sürekli)
Gıda fiyatlarının hedeflerle uyumlu bir patikada seyrinin sağlanması	Kanun/İdari Düzenleme	Gıda arz güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla stratejik tarım ürünlerinin üretiminde arz-talep dengesi, yeterlilik düzeyleri, su kısıtı ve bölgesel üretim potansiyelleri dikkate alınarak uygulamadaki üretim planlaması sürdürülecektir.	2027 2. Çeyrek
Finansal sektörün kurumsal yapısının güçlendirilmesi	İdari Düzenleme	Basel III Final (Basel IV) düzenlemesine uyum sağlanması amacıyla, AB mevzuatı da göz önünde bulundurularak bankaların kamuya açıklama yükümlülükleri ile ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılacak ve uygulamaya geçirilecektir.	2027 3. Çeyrek

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/ İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması	Öngörülen Takvim**
	İdari Düzenleme	Tasarruf finansman şirketlerinin faaliyetlerine ilişkin süreçlerin sağlıklı sürdürülmesi, dengeli bir şekilde büyümelerinin sağlanması ve müşterilerin menfaatlerinin korunması amacıyla düzenlemeler yapılmaya devam edilecektir.	2026 4. Çeyrek
Finansal teknolojilerin yaygınlaştırılması	İdari Düzenleme	Dijital Türk lirasının iktisadi, hukuki ve güvenlik boyutları ele alınarak kullanıma sunulması ve yaygınlaştırılmasına yönelik altyapı çalışmaları tamamlanacaktır.	2027 3. Çeyrek
Sermaye piyasalarının etkinliğinin artırılması	İdari Düzenleme	Yatırım hizmet ve faaliyetleri, yatırım kuruluşlarının kuruluş ve faaliyet esasları, aracı kurumların sermaye ve sermaye yeterliliği yükümlülükleri ile sermaye piyasası araçlarının kredili alım, açığa satış ile ödünç alma ve verme işlemlerine ilişkin düzenleyici çerçeve bütüncül biçimde gözden geçirilecektir.	2027 2. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Sermaye piyasalarında yatırımcı ve yatırım kuruluşları kaynaklı risklerin bütüncül izlenmesi, sistemik risklerin tespiti ve erken uyarı amacıyla Yatırımcı Risk Merkezi kurulacak ve Yatırımcı Risk Takip Sistemi oluşturulacaktır.	2027 2. Çeyrek
İŞ ve YATIRIM ORTAMI			
İdari süreçlerin kolaylaştırılması, düzenleyici kalitenin ve öngörülebilirliğin güçlendirilmesi	İdari Düzenleme	İş ve yatırım süreçlerine dair iş ve işlemler, kurulacak Tek Durak Ofis aracılığıyla en aza indirilecektir.	2027 2. Çeyrek
	Kanun/İdari Düzenleme	6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)'nın Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile uyumlaştırma süreci tamamlanacaktır.	2027 3. Çeyrek
	Kanun/İdari Düzenleme	Yargılama süreçlerinin etkinleştirilmesi ve alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin daha da güçlendirilmesi sağlanacaktır.	2027 2. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Adalet erişimin ve makul sürede yargılanma hakkının geliştirilmesi amacıyla dijital çözüm platformları, çevrim içi uyuşmazlık ve elektronik duruşma yöntemleri geliştirilecektir.	2027 2. Çeyrek
	Kanun/İdari Düzenleme	Etki analizi yapılarak belirlenen yeni ihtiyaç alanlarında ihtisas mahkemeleri oluşturulacaktır.	2027 2. Çeyrek
	Kanun	İcra ve iflas mevzuatı günümüz şartları göz önüne alınmak suretiyle güncellenecektir.	2027 2. Çeyrek
	Kanun/Karar	Farklı idareler tarafından yürütülen piyasa gözetim ve denetim faaliyetlerinin toplulaştırılması, uygulama yeknesaklığının sağlanması ve mükerrerliklerin engellenmesi amacıyla Piyasa Gözetim ve Denetim Kurumu kurulacaktır.	2027 2. Çeyrek
Nitelikli uluslararası doğrudan yatırımların ülkeye çekilmesi	İdari Düzenleme	Yatırım süreçlerinin izlenmesi, koordinasyonu ve etkin yönetimine yönelik dijital altyapı güçlendirilecektir.	2027 1. Çeyrek

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/ İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması	Öngörülen Takvim**
EKONOMİK GÜVENLİK VE DAYANIKLILIK			
Enerji ve doğal kaynaklarda arz güvenliğinin güçlendirilmesi	İdari Düzenleme	Güneş ve rüzgâr enerjisi gibi kesintili yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanan elektrik üretiminin şebekeye etkin şekilde entegrasyonunun sağlanması ve sistem güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla elektrik enerjisi depolama kapasitesi artırılacaktır.	2027 2. Çeyrek
	Kanun/İdari Düzenleme	Kritik ve stratejik minerallerde ithalat bağımlılığını azaltmak ve yerli üretimi desteklemek amacıyla mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.	2027 2. Çeyrek
Gıda arz güvenliği ve tarımsal dayanıklılığın artırılması	İdari Düzenleme	Tarımsal üretimde verimlilik ve rekabet gücünün artırılması amacıyla üretim, işleme ve lojistik altyapısının bütünlüğü olarak planlandığı Organize Tarım Bölgeleri yaygınlaştırılacaktır.	2027 3. Çeyrek
Kritik teknolojilerde yerli kapasitenin ve stratejik sektörlerin geliştirilmesi	İdari Düzenleme	Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan verilerin yapay zekâ uygulamalarında kullanılabilecek standartlara uygun şekilde hazırlanmasına yönelik süreçler oluşturulacaktır.	2027 2. Çeyrek
	İdari Düzenleme (Eylem Planı)	İmalat sanayii, enerji, tarım, sağlık ve ulaştırma alanlarında arz güvenliğini güçlendirmek üzere kritik alanlarda teknoloji geliştirme başta olmak üzere yerli üretimi destekleyici eylem planları hazırlanarak Ekonomi Koordinasyon Kurulunun değerlendirme ve kararına sunulmak üzere SBB'ye iletilecektir.	2026 4. Çeyrek
Ailenin güçlendirilmesi, toplumsal ve fiziki dayanıklılığın artırılması	İdari Düzenleme	Dar gelirliilere, engellilere ve yeni evlenecek gençlere yönelik sosyal konut yapımı hızlandırılacak, kira artışını sınırlandırmak ve barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla kiralık sosyal konut imkânı yaygınlaştırılacaktır.	2027 2. Çeyrek
KAMU MALİYESİ			
Harcamalarda etkinliğin artırılması	İdari Düzenleme	Kaynak kullanımında etkinliğin artırılması amacıyla harcamalar sistematik olarak gözden geçirilmeye devam edilecek, verimsiz harcama alanları tasfiye edilecektir.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)
	Kanun	Kamu ihale mevzuatı uluslararası norm ve standartlara uyumlu olacak şekilde dijitalleşmeyi, yenilikçiliği ve sürdürülebilirliği destekleyen ve önceleyen satın alma yaklaşımıyla güncellenecek, sektörel kamu alımları düzenlemesi hayata geçirilecektir.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Kamulaştırma yapılan yerlerin iskânında ve yerleşim yeri seçiminde kamu harcamalarını asgariye indirmeye yönelik tedbirler alınacak ve hak sahipliğine ilişkin iskân mevzuatında düzenleme yapılacaktır.	2027 1. Çeyrek
Vergilemede adalet ve etkinliğin artırılması	İdari Düzenleme	Vergilerin tam ve zamanında ödenmesinde etkili olan mükellef davranışları ve vergiye uyum sorunları analiz edilerek uyum düzeyi artırılacaktır.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)
Kayıt dışılıkla mücadele ve denetimlerde etkinliğin artırılması	Karar	Kayıt dışılıkla mücadele yapay zekâ, büyük veri gibi teknolojik imkânlarla desteklenen risk analiz faaliyetleriyle ve tüm ilgili tarafların etkin katılımıyla yürütülecek, vergisel hatalar asgari düzeye indirilecektir.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)

	Yapılacak İşlem (Kanun*/Karar/ İdari Düzenleme)	İşlemin İçeriği /Açıklaması	Öngörülen Takvim**
	İdari Düzenleme	Prim tabanını genişletmek üzere kayıt dışı istihdam ve ücretle mücadelede veri analizine dayalı risk odaklı denetim faaliyetleri artırılacaktır.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)
Sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği	İdari Düzenleme	Birinci basamak sağlık tesisleri nitelik ve nicelik olarak geliştirilerek bu birimlere başvuran kişilerin koruyucu, önleyici, tedavi edici sağlık hizmetlerini bütüncül olarak alabilmesi, böylece ikinci ve üçüncü basamak sağlık merkezlerine başvuruların azaltılması sağlanacaktır.	2027 1. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlamadan finansal sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla, veri analizi yoluyla geri ödeme kriterleri incelenecek, değer bazlı geri ödeme yöntemleri yaygınlaştırılacak ve hızlı artış gösteren gruplarda harcamaların etkinleştirilmesi sağlanacaktır.	2027 1. Çeyrek (Sürekli)
	Kanun/İdari Düzenleme	Kişilerin daha uzun süre istihdamda kalmasını teşvik eden, hakkaniyeti ve aktüeryal dengeyi önceleyen düzenlemeler hayata geçirilerek sosyal güvenlik sisteminin mali sürdürülebilirliği güçlendirilecektir.	2027 3. Çeyrek
	İdari Düzenleme	Prim borçlarının takip ve tahsilat süreçleri etkinleştirilecektir.	2026 4. Çeyrek (Sürekli)
	İdari Düzenleme	Evde sağlık ve palyatif bakım hizmetleri, süreklilik arz eden hizmetler hâline getirilerek birinci basamak, yataklı ve uzaktan sağlık hizmetleriyle bütünlük bir biçimde ve eş güdüm içerisinde yürütülecektir.	2027 3. Çeyrek

* Kanun olarak belirtilenler TBMM gündemine sunulacak olan teknik ve idari çalışmaların tamamlanacağını ifade etmektedir.

** Ek-3 Öncelikli Reform Alanlarına Yönelik Düzenlemelere dair tedbirlerin takviminde, OVP'nin yayımlandığı tarihten itibaren bir sonraki OVP'nin yayımlanacağı tarihe kadar olan süre dikkate alınmaktadır.